

MATICA

Blagdan Svih Svetih na varaždinskom groblju

Umro predsjednik Hrvatskog
sabora Boris Šprem

Festival Hrvatske u Francuskoj
"Croatie, la voici!"

Daria Krstičević, predstojnica
Državnog ureda za Hrvate izvan RH

MATIČA

Mjesečna revija
HRVATSKE MATICE ISELJENIKA /
Monthly magazine of the
Croatian Heritage Foundation

Godište / Volume LXII
Broj / No. 10/2012

Nakladnik / Publisher
Hrvatska matica iseljenika /
Croatian Heritage Foundation

Za nakladnika / For Publisher
Marin Knežević

Glavni urednik / Chief Editor
Hrvoje Salopek

Uredništvo / Editorial Staff
Željka Lešić, Vesna Kukavica

Tajnica / Secretary
Snježana Radoš

Dizajn i priprema / Layout & Design
Krunoslav Vilček

Tisak / Print:
Intergrafika TTŽ d.o.o.

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0) 1 6115-116
Telefax: +385 (0) 1 6110-933
www.matis.hr

Naslovnica:
Varaždinsko groblje
(snimio: Filip Lučin)

www.matis.hr

Posjetite stranice web portala Hrvatske matice iseljenika!

Web stranice
HMI čitaju se
diljem
svijeta,
dostupne su na
tri jezika
(hrvatski,
engleski,
španjolski)
i bilježe
stalan porast
posjećenosti.

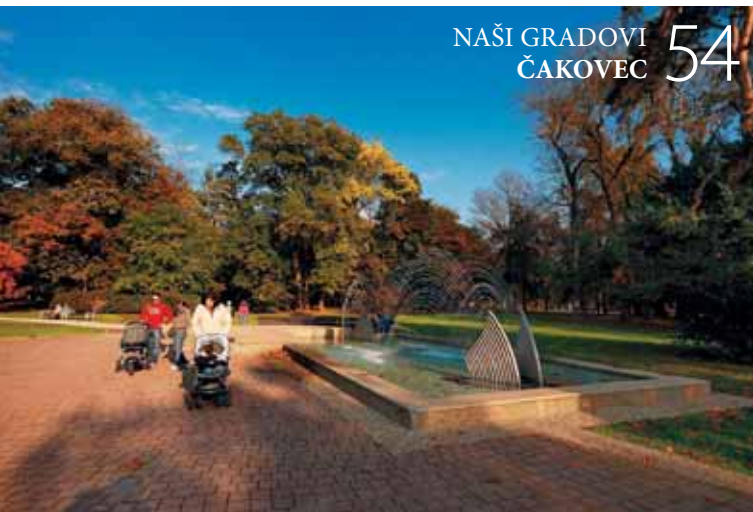
Budite korak ispred ostalih i predstavite se hrvatskim
iseljeničkim zajednicama, uglednim poslovnim
Hrvatima u svijetu i njihovim partnerima.

Oglašavajte na web portalu Hrvatske matice iseljenika!

Internet marketing HMI osmislio je nekoliko načina oglašavanja:

■ BANERI ■ SPONZORIRANI ČLANAK ■ SPONZORIRANE RUBRIKE

Odjel za marketing i promociju HMI - Ivana Rora
tel. (+385 1) 61 15 116 ■ fax. (+385 1) 61 11 522
mob. 099 61 15 116 ■ E-mail: marketing@matris.hr

- 4 Izaslanstvo HSK-a u Zagrebu
- 5 SAD: Premijer Milanović s američkim Hrvatima
- 6 Umro predsjednik Hrvatskog sabora Boris Šprem
- 8 Susret pjesnika u Rešetarima
- 10 Izložba Monike Trimmel Roženić u HMI
- 12 Obljetnica HKM-a Mainz
- 14 HMI Split: Dan Čilea

- 15 Festival Hrvatske u Francuskoj
- 18 Sajam hrvatskih županija
- 20 Češka: Hrvatski dan u Frielištofu
- 21 Gradišće: Obljetnica dvojezične gimnazije u Borti
- 22 In memoriam Milojko Mike Vucelić
- 25 SAD i Kanada: Kulturna turneja HBZ-a
- 26 Intervju s Darijom Krstičević
- 29 Učenici iz Gradišća u Dubrovniku
- 30 Razgovor: Vjera Bulat Petrošić iz Argentine
- 33 Hrvatska škola u San Pedru
- 34 Varaždinsko groblje
- 36 Arheološka otkrića nedaleko od Karlovca
- 37 Vinkovačke jeseni
- 38 Dragulji hrvatskog dizajna
- 42 Matičin vremeplov
- 44 Dubrovnik: Mladi povratnici – poduzetnici
- 47 Prekrasna Hrvatska
- 50 Izložba o čipkarstvu u Hrvatskoj
- 52 Tony Korlević iz Sydneyja
- 56 Knjige o Šokcima u Bačkoj
- 65 Čileansko odličje za Mirka Jožića

KOLUMNE

11 Globalna Hrvatska (Vesna Kukavica)	43 (S)kretanja (Šimun Šito Ćorić)	48 Povijesne obljetnice (Željko Holjevac)	54 Naši gradovi (Zvonko Ranogajec)	60 Govorimo hrvatski (Sanja Vulić)	58 Glas iz tuđine (Jozo Župić)
---	---	---	--	--	--------------------------------------

HRVATSKA MATICA ISELJENIKA
Trg Stjepana Radića 3, pp 241
10002 Zagreb, Hrvatska / Croatia
Telefon: +385 (0)1 6115-116
Telefax: +385 (0)1 6110-933
E-mail: matica@matiz.hr Web: www.matiz.hr

GODIŠNJA PRETPLATA / ANNUAL SUBSCRIPTION
Običnom poštom / regular mail:
Hrvatska / Croatia 100 kn
ostale europske države / other European countries 25 EUR
Zračnom poštom / airmail:
SAD / USA 65 USD
Kanada / Canada 65 CAD
Australija / Australia 70 AUD
ostale prekomorske države / other overseas countries 70 USD

DEVIZNI RAČUN BROJ /
FOREIGN CURRENCY ACCOUNT:
Acc. No. 702000-VAL-9100000-132344-273
IBAN HR06 2340 0091 5102 96717
SWIFT CODE: PBZGHR2X
Privredna banka Zagreb, Račkog 6

ŽIRO RAČUN ZA UPLATU U KUNAMA /
DOMESTIC CURRENCY ACCOUNT (IN KUNA):
Acc. No. 2390001-1100021305
Hrvatska poštanska banka

Naručite i vi svoju MATICU jer MATICA je most hrvatskoga zajedništva

Želite li primati MATICU kao dar koji će stizati na Vašu kućnu adresu? Jedino što trebate učiniti jest poslati nam popunjenu narudžbenicu i uplatiti na naš račun odgovarajući novčani iznos koji pokriva troškove slanja. MATICA će potom svaki mjesec stizati u Vaš dom. Naručite, čitajte i preporučite MATICU Vašoj rodbini i prijateljima, kako biste aktivno sudjelovali u ostvarivanju MATIČINE misije: biti čvrsti most između Hrvatske i Hrvata diljem svijeta.

Ime i prezime / Name and surname

Adresa / Address

Grad / City

Država / State

Pošt. broj / Zip Code

Tel.

Fax.

E-mail

Datum / Date

Konstruktivni i vrlo pozitivni razgovori

“Prije svega razgovarali smo o Hrvatskim svjetskim igrama te zatražili potporu izravno od ravnatelja i Hrvatske matice iseljenika, od koje već od osnutka HSK imamo veliku pomoć”, izjavio je predsjednik HSK Mijo Marić nakon razgovora s ravnateljem HMI-ja Knezovićem

Dužnosnici HSK kod ravnatelja HMI-ja

Napisala: **Željka Lešić**

Ravnatelj Hrvatske matice iseljenika, mr. Marin Knezović primio je sredinom rujna izaslanstvo Hrvatskoga svjetskog kongresa u sastavu: Mijo Marić - predsjednik, Stjepan Asić - glavni tajnik i Željka Lešić - ravnateljica Domovinskog sjedišta HSK te novinarka časopisa Matice. Predstavnici HSK su došli prije svega ravnatelju čestitati na odgovornoj i važnoj dužnosti za iseljenike te ga izvijestiti o radu HSK. Ravnatelj se s predstavnicima Kongresa zadržao u jednosatnome konstruktivnom razgovoru, na kojem je bilo razgovora o budućim projektima HSK i suradnji s Maticom. Matičin ravnatelj sa zanimanjem je slušao o projektima HSK, posebice o Hrvatskim svjetskim igrama, te ponudio suradnju u budućim projektima.

- Htjeli smo ponajprije ravnatelju izravno čestitati na imenovanju, te ga

izvijestiti i predstaviti mu našu udrugu, premda je ravnatelj informiran o našem radu. U razgovoru smo se dotaknuli nekih važnih tema gdje ćemo morati tražiti pomoć. Prije svega, razgovarali smo o Hrvatskim svjetskim igrama te zatražili potporu izravno od ravnatelja i Hrvatske matice iseljenika, od koje već od osnutka HSK imamo veliku pomoć. Istaknuli smo golemu materijalno-financijsku potporu iseljenika koja čini golemi dio hrvatskoga gospodarstva. To želimo znanstveno istražiti te dati iseljeničko stajalište. Tematizirali smo i dopisno glasanje, a razgovarali smo i o tome kako iseljeničtvo može pomoći u gospodarskom smislu domovini. Imali smo zaista konstruktivan, vrlo pozitivan razgovor s ravnateljem Knezovićem i zadržali smo se u razgovoru i dulje no što smo planirali. Napomenuli smo na kraju razgovora kako je HSK otvoren za suradnju sa svim domovinskim i iseljeničkim strukturama te strankama kako bismo pridobili

nijeli boljitku naše domovine - izjavio je predsjednik HSK Mijo Marić.

Nakon posjeta Matici, delegaciju HSK primila je Daria Krstičević, predstojnica Državnog ureda za Hrvate izvan RH, koja je predstavnike Kongresa izvijestila o radu Ureda. U srdačnom razgovoru posebice je bilo govora o Savjetu Vlade RH za Hrvate izvan RH, u koji ulaze i predstavnici hrvatskih udruga, organizacija i institucija Hrvata izvan RH. Predsjednika i tajnika HSK zanimala je procedura oko imenovanja članova Savjeta, a također i uloga Ureda dobrodošlice, te koja je uloga Državnog ureda, a koja Hrvatske matice iseljenika s kojom, kako su istaknuli, imaju izvrsnu suradnju i u kojoj je njihova baza budući da je u Matici i Domovinsko sjedište HSK. Tom prigodom istaknuta je želja za međusobnom suradnjom između Ureda i HSK. Na sastanku su uz predstojnicu nazočili i Petar Barišić, v.d. zamjenik predstojnice, glavni tajnik Kristian Turkalj, Bernarda Periš i Katarina Hinić iz Državnog ureda za Hrvate izvan RH, te Mišo Munivrana, tajnik saborskog Odbora za Hrvate izvan RH, s kojim su predstavnici Kongresa također imali sastanak.

Prije upriličenih važnih sastanaka, predsjednik HSK je u organizaciji Hrvatskoga diplomatskog kluba i njegova predsjednika Sergeja Morsana, u HKD “Napredak” u Zagrebu održao predavanje na temu HSK danas. Na predavanju su uz ugledne goste nazočili i veleposlanik RH u Kanadi Veselko Grubišić te Petar Barišić iz Državnog ureda za Hrvate izvan RH. ■

Na primanju kod predstojnice Daria Krstičević

ENG CHF director Marin Knezović received a delegation from the Croatian World Congress led by its president Mijo Marić, secretary general Stjepan Asić and Željka Lešić, head of the homeland headquarters.

“Nisam došao držati agitacijske govore i skupljati glasove”

Premijer se sastao s članovima Hrvatske bratske zajednice čestitavši tom prigodom predsjedniku te udruge Bernardu Luketichu na održanju i promociji hrvatske kulture i naslijeđa u Sjedinjenim Američkim Državama

Tekst: Uredništvo (izvor: Hina, F. Bertović)

Snimke: Franjo Bertović

Premijer Zoran Milanović, koji je boravio potkraj rujna u New Yorku gdje je sudjelovao na zasjedanju Opće skupštine Ujedinjenih naroda, sastao se s hrvatskim iseljenicima u New Yorku i Pittsburghu.

“Morate znati, jer to je jako važno, da mi kad idemo izvan Hrvatske ne idemo po glasove, posebno to kažem kad idem u Bosnu i Hercegovinu, tu nema nikakve kalkulacije i to nije samo poslovna, nego i emotivna stvar”, rekao je Milanović na početku susreta koji je održan 26. rujna u New Yorku. Objasnio je da je prema njegovu mišljenju Hrvatska trenutno u jednako teškoj situaciji kao i bilo koja druga zemlja u Europi ili regiji. Vjerujem da ćemo iz toga izaći relativno brzo, naravno ne preko noći, nastavio je hrvatski premijer.

“Križa će trajati, a za nered koji je napravljen trebat će ne samo nama, nego i drugim vladama možda dva, čak i tri mandata da se stvari restituiraju i krenu novim smjerom”, istaknuo je Milanović. Dodao je da njegova vlada želi počistiti kuću i uvesti novu vrstu discipline prema državi. “To dosad nije bilo tako i mi

ćemo to pokušati učiniti neovisno o ideologiji i političkoj pripadnosti, posebice kad je riječ o represivnim službama poput policije ili vojske gdje se držimo visokih standarda”, rekao je Milanović.

No, kako je nastavio, glavni zadatak je optimizirati hrvatske gospodarske resurse jer je sve drugo u ovom trenutku manje važno. Ti su resursi veliki zbog hrvatskog položaja i uz dobru organizaciju to ne bi trebao biti veliki zadatak, ustvrdio je Milanović i dodao da Hrvatska ima najraznolikiju naciju – po jeziku, kulturi, kuharstvu i mnogim drugim stvarima. “Zato je voditi hrvatsku političku zajednicu za svaku vladu i političku stranku komplicirano”, rekao je premijer.

Na kraju svog obraćanja iseljenicima u New Yorku Milanović je poručio da Hrvatska uskoro ulazi u Europsku uniju što nudi mnoge mogućnosti koje samo treba znati iskoristiti te da tu “vidi šansu”.

Premijer Zoran Milanović boravio je 18. rujna na večer u Pittsburghu gdje se sastao s članovima Hrvatske bratske zajednice čestitavši tom prigodom predsjedniku te udruge Bernardu Luketichu na održanju i promociji hrvatske kulture i naslijeđa u Sjedinjenim Američkim Državama. “Hrvatska je mala država sa samo četiri i pol milijuna stanovnika i zbog toga se mora profilirati i pronaći svoje jake strane i prednosti”, rekao je Milanović te dodao da u Pittsburgh nije došao da bi iseljenike pozvao da dođu u Hrvatsku sa svojim novcem jer su tu priču čuli već puno puta.

Nakon riječi dobrodošlice i pozdrava predsjednik Luketich poveo je visoke goste u razgledavanje muzeja, knjižnice i glazbene zbirke te drugih uredskih prostorija HBZ-a. Premijer Milanović bio je impresioniran bogatom zbirkom ekspozicija koju Zajednica ima u svojim prostorijama i koja svjedoči o doseljavanju Hrvata na ovaj kontinent i njihovu uključivanju u društvene i gospodarske pore.

HBZ je najstarija i najveća organizacija Hrvata u sjevernoj Americi, osnovana još 1894. godine. Posebno je poznata kao potporna i kulturna udruga koja njeguje hrvatsku baštinu, folklor i tamburašku glazbu. Zoran Milanović zato je rekao kako su veze HBZ-a s Hrvatskom neprekinute upravo zbog tih instrumenata. ■

ENG Prime Minister Zoran Milanović, who was in New York in late September to participate in a session of the United Nations general assembly, met with Croatian emigrants living in New York and Pittsburgh.

Život posvećen služenju ljudima

“Boris Šprem rekao je kako moramo pokazati da služimo građanima i da nas ne vode nikakvi osobni, grupni ni stranački ideološki ciljevi, već samo javno dobro”, naglasio je u svom obraćanju predsjednik Republike

Boris Šprem je pokopan na zagrebačkom groblju Mirogoju

Tekst: Uredništvo (izvor Hina) Snimke: Hina

Predsjednik Hrvatskoga sabora Boris Šprem pokopan je 4. listopada na zagrebačkom groblju Mirogoju, uz najviše državne počasti i u nazočnosti članova obitelji, prijatelja,

predstavnik državnog vrha i mnogobrojnih građana.

Predsjednik hrvatske vlade Zoran Milanović rekao je, opraštajući se od Borisa Šprema, kako lijepe riječi o umrlima svi često govore, no o Borisu Špremu bile su govorene i za vrijeme njegova života. “Život je putovanje, a ne nekakva

precizna destinacija ili cilj, zato što nikad ne znamo kad će prestati”, poručio je premijer Milanović. “Ovo su trenuci u kojima trebamo biti zajedno. Okupljao si i u ovim grubim vremenima i govorio kako trebamo biti zajedno”, rekao je Milanović. “Dragi Boris, dragi prijatelju, dragi druže - zbogom”, poručio mu je Zoran Milanović na posljednjem ispraćaju na kraju kratkoga i emotivnoga govora.

JOŠ PUNO TOGA MOGAO JE DATI

“Boris Šprem bio je predsjednik Hrvatskoga sabora, jedan od najviših dužnosnika Republike Hrvatske, a izbor na tu dužnost bio je izraz poštovanja i časti koju su mu iskazali njegovi politički saveznici, ali i oni iz drugog dijela političkog spektra”, naglasio je u svom obraćanju predsjednik Republike Ivo Josipović. “Cijeli svoj profesionalni i politički život posvetio je ideji služenja ljudima i nikada nije svoj privatni interes stavljao ispred javnoga. Držao se dosljed-

Komemoracija u zagrebačkoj Gradskoj skupštini

Obraćanje predsjednika Josipovića

Boris Šprem (1956. – 2012.)

Predsjednik Hrvatskoga sabora Boris Šprem preminuo je u 57. godini nakon duge i iscrpljujuće borbe s bolešću 30. rujna u MD Anderson Cancer Center u Houstonu gdje je otputovao na liječenje 23. kolovoza. Boris Šprem operiran je u lipnju ove godine u KBC Zagreb zbog recidiva multiplog mijeloma, zloćudne bolesti plazma krvnih stanica, a zbog pogoršanja stanja i iscrpljenih terapijskih mogućnosti liječenja u Hrvatskoj otputovao je krajem kolovoza na liječenje u SAD. Rođen je 1956. godine u Koprivničkim Bregima, diplomirao je pravo, a na svoju posljednju dužnost, mjesto predsjednika 7. saziva Hrvatskoga sabora izabran je 2011. godine.

Bio je SDP-ov saborski zastupnik u prošlom sazivu Sabora, a od 2009. do 2011. predsjednik zagrebačke Gradske skupštine. Od 1980. do 1993. bio je savjetnik i imenovani dužnosnik u Hrvatskom saboru, predstojnik Ureda za zakonodavstvo Vlade RH od 2003. do 2004., predstojnik Ureda predsjednika Republike od 2005. do 2007., glavni tajnik te zamjenik glavnog tajnika Hrvatskog autokluba i član uprave Aurum osiguravajućeg društva. U Hrvatskom saboru bio je predsjednik Odbora za obranu, član Odbora za Ustav, poslovnik i politički sustav, član Odbora za zakonodavstvo i član Odbora za pravosuđe. U radnim tijelima Gradske skupštine Šprem je bio predsjednik Odbora za statut, poslovnik i propise te predsjednik Odbora za javna priznanja.

no onog što je najavio u svom govoru prilikom preuzimanja dužnosti kada je rekao kako moramo pokazati da služimo građanima i da nas ne vode nikakvi osobni, grupni ni stranački ideološki ciljevi, već samo javno dobro”, naglasio je predsjednik Republike.

“Bio je čovjek koji je još puno toga mogao dati, a nije jer ga je prekinula gruba sudbina”, ustvrdio je predsjednik Republike izrazivši sućut svima onima koji su u svom srcu nosili i nose osjećaj privrženosti i prijateljstva prema Borisu Špremu. “A takvih nas je mnogo”, zaključio je Josipović.

Predvodeći crkveni obred pokopa pomoćni zagrebački biskup, mons. Mijo Gorski izrazio je sućut obitelji, prijateljima i suradnicima Borisa Šprema u ime zagrebačkog nadbiskupa, kardinala Josipa Bozanića. Mons. Gorski rekao je da Šprema ispraćamo u vječnost, a njegovu dušu preporučujemo Bogu uz nadu da će mu podariti vječni život, a nama ostaje da se tješimo. Uz mons. Gorskog u pogrebnom obredu sudjelovali su i župnik Koprivničkih Brega, Špremov rodnog mjesta, Josip Koščak i župnik crkve Marije pomoćnice s Knežije don Ivan Stojanović.

UZ NAJVIŠE VOJNE POČASTI

Pogrebna povorka s lijesom prekrivenim hrvatskim stijegom, na čijem su čelu pripadnici Oružanih snaga nosili sliku pokojnog Šprema i njegovo Odličje velereda kraljice Jelene te križ, uza zvuke posmrtnog marša u izvedbi orkestra Hrvatske vojske došla je do njegova posljednjeg počivališta.

Pokraj grobnice okupljenima su se obratili i dvojica Špremovih dugogo-

Pomoćni biskup zagrebački mons. Mijo Gorski

dišnjih osobnih prijatelja Branko Klasić i Miljenko Bura. U oproštajnom govoru Klasić se prisjetio zajedničkih prijateljskih dana i Šprema kao dobrodušnog, samozatajnog, pravednog i nesebičnog čovjeka. “Bez tebe više neće biti isto”, rekao je Špremov prijatelj Miljenko Bura te dodao kako je Špremu oduvijek bio bitan mali običan čovjek i da su ga nepravde snažno pokretale na djelovanje.

Predsjednik Hrvatskog sabora Boris Šprem pokopan je uz najviše vojne počasti - počasnom paljbom s tri pucnja. Pripadnici Počasno-zaštitne bojne s lijesa su skinuli i složili državnu zastavu koju je časnik te bojne predao premijeru Milanoviću, a on ju je zatim uručio Špremovoj supruzi Jasenki. ■

ENG Speaker of Croatian Parliament Boris Šprem was laid to rest on 4 October at Zagreb's Mirogoj cemetery with highest state honours. His family, friends, top state officials and many citizens gathered for the funeral service.

'Ovdje Hrvatska diše s oba svoja plućna krila'

Jubilarni susreti pjesnika okupili su afirmirane pjesnike iz svih krajeva Hrvatske te hrvatske pjesnike iz dijaspore: Austrije, Njemačke, Švedske, Amerike, Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Makedonije

U Rešetarima su se okupili brojni pjesnici iz dijaspore

Napisala: **Sanja Bukvić** Snimio: **Emil Cipar**

Zahvaljujući neumornome radu i entuzijizmu zaljubljenika u stih i slikarski izričaj, članova Književno-likovnog društva Rešetari, ovo pitomo slavonsko mjesto postalo je rasiđište duhovnih i moralnih vrijednosti. Dokaz tome je održavanje ovogodišnjih petnaestih, jubilarnih Rešetaračkih susreta pjesnika koji su se u rujnu održavali u Rešetarima.

Od prve ideje da se susretima u ovom mjestu slavi stih, lijepa riječ, prijateljstvo i dobar duh - skup održan u prostoru Osnovne škole Ante Starčevića u Rešetarima bio je dokaz da su organizatori u svojoj namjeri u potpunosti uspješni. Mnogobrojni sadržaji prigodom obilježavanja ovogodišnjih 15. rešetaračkih susreta pjesnika održavali su se tijekom cijelog dana: promocije IV. zbornika mladih pjesnika, Petnaestog zbornika pjesnika Rešetaračkog susreta pjesnika te knjige pjesama "Kaskade života" pjesnikinje

Slavice Božičević iz Švedske. Kruna svega bilo je potpisivanje sporazuma o zajedničkoj suradnji između Općine Rešetari i prijateljskoga grada Ilindena iz Republike Makedonije, koji su potpisali načelnik Općine Rešetari Zlatko Aga i gradonačelnik Ilindena Žika Stojanovski.

ENTUZIJAZMOM ČLANOVA DRUŠTVA

Od prve knjige "Šapat srca", koja je objavljena 1998. godine, u svim zbornicima koje je dosad izdalo i okupilo Književno-likovno društvo Rešetari okupljeni su mnogobrojni suradnici i prezentira-

Stjepan Blažetin, Ivan De Villa i Đuro Vidmarović

Svi sudionici na okupu

na raznovrsnost njihova pisma i estetska vrijednost pjesama, stvaralačka povezanost pjesnika iz zavičaja i domovine s hrvatskim piscima u svijetu. No, ono što je najznačajnije – ovim susretima i entuzijazmom i zalaganjem članova ovog društva na čelu s njihovim predsjednikom Ivanom De Villom ostvarena je dugogodišnja plodna suradnja s Hrvatima u iseljeništvu koji stihom obnavljaju emotivni i lirski dodir s domovinom i zavičajem i tako čuvaju i njeguju nacionalni i kulturni identitet Hrvata.

Jubilarni, 15. rešetarački susreti pjesnika okupili su afirmirane pjesnike iz svih krajeva Hrvatske te hrvatske pjesnike iz dijaspore: Austrije, Njemačke, Švedske, Amerike, Slovenije, Srbije, Bosne i Hercegovine, Mađarske i Makedonije. U organizaciji ove svečanosti lijepe riječi organizatorima, članovima KLD Rešetari, pridružila se Hrvatska matica iseljenika Zagreb, uz svesrdnu potporu Općine Rešetari. Pokrovitelj je Ministarstvo kulture RH i Brodsko-posavska županija, supokrovitelj Općina Rešetari.

SUSRETE OTVORIO RAVNATELJ HMI-ja

Na susretima su nazočili mnogobrojni gosti i uzvanici – ravnatelj Hrvatske matice iseljenika mr. Marin Knezović, predstavnik Ureda za iseljenu Hrvatsku Ministarstva vanjskih poslova RH Katarina Hinić, brodsko-posavski župan Danijel Marušić, gradonačelnik grada Ilindena iz Republike Makedonije Žika Stojanovski, načelnik Općine Rešetari Zlatko Aga, predsjednica Općinskog vijeća Milka Perković, predstavnici Općinskog vijeća Rešetara, jedan od izbornika Zbornika pjesama prof. Đuro Vidmarović, predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj mr. Stjepan Blažetin i mno-

gobrojni drugi prijatelji ovih susreta.

- Dragi pjesnici iz dijaspore, najiskrenije vam zahvaljujemo za put koji ste prevalili da biste došli do našeg mjesta kako biste nam darovali svoje stihove. Zahvaljujem svima koji su pomogli u organizaciji svečanosti – istaknuo je predsjednik KLD Rešetari Ivan De Villa.

- Sretan sam jer ste dugi niz godina s nama, ovo je veliko priznanje za našu malu općinu. Ponosan sam što ćemo večeras potpisati povelju o prijateljskoj suradnji s makedonskim gradom Ilindenom. Nadam se da ćemo sva pozitivna iskustva iz ovoga grada prenijeti i u našu općinu, a da će naša iskustva rado primiti i prijatelji iz Makedonije – istaknuo je načelnik Općine Zlatko Aga.

- Vjerujem da će ovaj sporazum koji ćemo potpisati značiti suradnju na svim poljima društvenog života: gospodar-

skom, kulturnom, sportskom i svima drugima – istaknuo je gradonačelnik Ilindena Žika Stojanovski.

Riječi potpore sudionicima Rešetaračkih susreta uputili su i župan Danijel Marušić, član Društva hrvatskih književnika prof. Đuro Vidmarović, u ime Republike Makedonije pjesnikinja Ljerka Totch Naumova, u ime Ureda RH za iseljenu Hrvate Katarina Hinić te ravnatelj Hrvatske matice iseljenika Marin Knezović, koji je i otvorio ove susrete.

U izvršno pripremljenome glazbeno-scenskom programu nizali su se stihovi mnogobrojnih pjesnika koji su stigli u Rešetare kako bi uveličali ovu svečanost pjesme i stiha, a u glazbenom dijelu programa posjetiteljima su se predstavili članovi Hrvatske pjevačke skupine Slavča.

POSEBAN FENOMEN

I kako je sinoć rekao član Društva hrvatskih književnika prof. Đuro Vidmarović - Ovo je jedan poseban fenomen na koji treba upozoriti. Rešetari su večeras središte hrvatske pjesničke riječi pjesnika iz Hrvatske i dijaspore. To je jedna mistična ljubav koja povezuje sve nas Hrvate na udaljenim prostorima i zahvaljujući vama pjesnicima Hrvatska ovdje u Rešetarima diše s oba svoja plućna krila – domovinskim i iseljenim. Samo na ovaj način možemo očuvati naš kulturni prostor i identitet. ■

Skupu je nazočio i ravnatelj HMI-ja Marin Knezović

ENG The XV Rešetari Meeting of Poets pooled homeland and Croatian poets from the Diaspora: Austria, Germany, Sweden, America, Slovenia, Serbia, Bosnia-Herzegovina, Hungary and Macedonia.

Zanimljiva izložba slika gradišćanske Hrvaticice

Autorica je najprije kod časne sestre Elfriede Ettl, na učiteljskoj školi Terezijanuma u Željeznome učila slikati akvarele, a poslije je redovito u Beču pohađala tečajeve crtanja aktova. Tek u posljednje vrijeme ova bivša učiteljica počela se baviti slikanjem akrilnim bojama, ali i intenzivirala slikanje apstraktnih slika na platnu

Pozdravno slovo župnika Stipe Mlikotića iz Malog Borištova

Napisala: **Željka Lešić** Snimio: **Hrvoje Salopek**

U Hrvatskoj matici iseljenika (HMI), u četvrtak, 20. rujna 2012. otvorena je izložba slika gradišćanske Hrvaticice Monike Trimmel Roženić. Na otvorenju su, uz autoricu, govorili Marin Knezović, ravnatelj HMI-ja, Stipe Mlikotić, župnik iz Malog Borištova (Gradišće, Austrija), koji je govorio o slikarici, te Georg Christian Laka, direktor Austrijskoga kulturnog foruma i izaslanik Veleposlanstva Republike Austrije u Zagrebu, koji je pozdravio nazočne i otvorio ovu dojmljivu izložbu. Otvorenje izložbe vodila je Marija Hećimović, rukovoditeljica Odjela za hrvatske nacionalne manjine u HMI-ju. Među publikom je bio Iвица Lovrić, pročelnik Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i šport, Mišo Munivrana, tajnik saborskog Odbora za Hrvate izvan RH, predstavnici ministarstava te Državnog ureda za Hrvate izvan domovine.

“Drago mi je da vas vidim u ovoj našoj zgradi koja je sama po sebi određeno umjetničko djelo. Razgovarao sam s našom slikaricom i primijetio sam njezinu spremnost da veže različite stilove i različita usmjerenja, te hrabrost u tom slikarskom pristupu. I zadaća Matice je da veže neke stvari koje su na prvi pogled različite, primjerice Hrvate iz različitih kultura, koji se razvijaju na različite načine, ali među kojima je zajednički osjećaj i zajednička nit vodilja. Srdačno vas sve pozdravljam

i našu prijateljicu slikaricu koja se odvažila kod nas izložiti svoje radove”, rekao je uz ostalo u svome govoru ravnatelj Matice, koji je napomenuo kako je veliki prijatelj umjetnosti.

Na kraju svečanosti nazočnima se obratila i autorica izložbe, koja je za sjećanje na ovaj susret Matici darovala impresivnu sliku *Stara majka*, koju je uručila ravnatelju Marinu Knezoviću. Publiku je pozdravio i župnik iz Malog Borištova, Stipe Mlikotić. “Najsrdanije pozdravljam časno ljudstvo, kako bi kod nas Gradišćanaca rekli, i drago mi je da je i Monika našla put k vama”, rekao je uz ostalo u svome pozdravnom slovu župnik Mlikotić. Direktor Austrijskoga kulturnog foruma naglasio je kako su gradišćanski Hrvati uvijek bili važna spona između Austrije i Hrvatske. “Zahvaljujem Moniki na izložbi i želim joj puno uspjeha u radu”, naglasio je Georg Christian Laka.

Autorica je najprije kod sestre Elfriede Ettl, na učiteljskoj školi Terezijanuma u Željeznome učila slikati akvarele, a poslije je redovito u Beču pohađala tečajeve crtanja aktova. Tek u posljednje vrijeme ova bivša učiteljica počela se baviti slikanjem akrilnim bojama, ali i intenzivirala slikanje apstraktnih slika na platnu.

Monika Trimmel Roženić do sada je izlagala u Gradišću, Beču, Varaždinu, Požegi, Budimpešti i Zagrebu. ■

Razgledanje izložbe

ENG An exhibition of the paintings of Gradišće Croat Monika Trimmel Roženić opened at the Croatian Heritage Foundation on 20 September. Joining the artist at the opening were CHF director Marin Knezović and Stipe Mlikotić, the parish priest in Mali Borištov/Kleinwarasdorf (Gradišće/Burgenland, Austria).

PREOBRAZBE SUVERENITETA

Piše: Vesna Kukavica

Hrvatska je u procesu ratifikacije Ugovora o pristupanju EU, uz posebnu osjetljivost svojih građana na preobrazbe državnoga suvereniteta te potrebu jačanja kapaciteta za povlačenje sredstava iz pretpristupnih fondova EU-a iz kojih je iskoristila 340 milijuna

Dvadeset i prva je godina neovisnosti naše domovine, a za devet mjeseci pridružujemo se Europskoj uniji. Veliki broj hrvatskih građana danas više ne razlikuje Dan državnosti (25. lipnja) i Dan neovisnosti, koji se obilježava 8. listopada i to kao spomen na dan kada je 1991. godine Sabor RH jednoglasno donio Odluku o raskidu svih državnopravnih veza Hrvatske s bivšom državom SFRJ. Ta epohalna odluka Sabora donesena je nakon što je istekao ondašnji tromjesečni moratorij Europske zajednice na hrvatsku Ustavnu odluku o samostalnosti i suverenosti koju je Sabor donio 25. lipnja 1991. Koliko god se na prvi pogled činilo da su danas Hrvati nezainteresirani za promjene, toliko stvari stoje drukčije jer zrelost naših društvenih, gospodarskih i političkih elita na novi način – obvezuje!

I dok se na početku 20. stoljeća zakulisnim igrama svjetske politike Hrvate iz jedne tvorevine gurnulo u drugu, a da ih se pritom ništa nije pitalo, devedesetih godina hrabro smo se izborili za kreiranje vlastite sudbine, da bismo se na početku 21. stoljeća samosvjesno okrenuli reformskim iskoracima koji nas vode žuđenim standardima Staroga kontinenta koji, unatoč svjetskoj krizi, gospodari trećinom svjetskog bogatstva. No, kako svjedočimo činjenici da euroskeptici u *Lijepoj Našoj* ne dobivaju prostor u javnim medijima – svašta je moguće. Suvremene države, same za sebe, ne mogu uspješno odgovoriti na izazove drugog tisućljeća pod utjecajem ubrzanoga tehnološkog razvoja, posebice informatičke i komunikacijske tehnologije jer se globaliziraju i šanse i prijetnje za održiv razvoj. Porast međuovisnosti, jednostavno rečeno, racionalno nameće neke naddr-

žavne mehanizme, kako regionalne tako i globalne koordinacije, što vi koji živite u mega zajednicama razvijenoga svijeta poput SAD-a i Australije još bolje osjećate u stvarnoj životnoj zbilji.

- Hrvatska neće izgubiti svoj suverenitet i EU neće vladati našom zemljom, nego će Hrvatska biti jedna od 28 zemalja članica koje će upravljati Unijom - uvjere nas predsjednik Ivo Josipović, zagovarajući da je članstvo snažan poticaj za daljnji ekonomski razvoj RH. Trenutačno, domovina je u procesu ratifikacije Ugovora o pristupanju EU uz posebnu osjetljivost svojih građana na preobrazbe državnoga suvereniteta te potrebu jačanja administrativnih kapaciteta za povlačenje sredstava iz pretpristupnih fondova EU-a. Do sada je RH, od ponuđenih 668 milijuna, povukla tek 340 milijuna eura. Slično Hrvatskoj, manje od 50 posto raspoloživih sredstava iz fondova EU-a povukle su Mađarska, Slovenija, Rumunjska i Bugarska. Najviše sredstava iskoristila je Poljska, te Latvija i Litva, dok su između 50 i 60 posto iskoristivosti postigle Estonija, Slovačka i Češka.

Ugovor o ulasku RH u EU do sada je ratificiralo 15 zemalja i to: Italija, Austrija, Češka, Estonija, Slovačka, Mađarska, Malta, Litva, Latvija, Bugarska, Rumunjska, Cipar, Luksemburg i Portugal, a dovršava ga Poljska. Države koje još nisu ratificirale Ugovor o pristupanju su: Francuska, Finska, Švedska, Danska, Njemačka, Nizozemska, Belgija, Velika Britanija, Irska, Španjolska, Grčka i Slovenija, koja nam ponovno prijeti blokadom. Hrvatska vanjska politika stoga je

pojačala diplomatske napore ne bi li se ratifikacija Ugovora ubrzala i završila do 1. srpnja 2013. Hrvatsko iseljeničtvo iz europskih zemalja, također, ustrajno lobi- ra za bržu ratifikaciju poput triju udruga naših raseljenih sveučilištaraca (AMAC/AMCA), koje su se zajedničkim pismom obratile elitama domicilnih zemalja. U pismu, koji potpisuju predsjednici tih udruga, prof. emeritus Nenad Bičanić (V. Britanija), novinaraka Aleksandra Brnetić (Njemačka) i arhitekt Damir Perinić (Francuska), ministre vanjskih poslova potiče se na provođenje postupka ratifikacije, a predsjednike nacionalnih parlamenata i njihove zastupnike moli se da tijekom glasovanja svojim glasom odobre pristupni Ugovor. U pismu se ističe da su građani RH na referendumu održanom 22. siječnja 2012. pokazali volju za ulazak njihove zemlje u Uniju te da je pridruženje RH dobitak za sadašnje članice, kao i za susjedne zemlje, koje isto tako teže povezivanju s europskim integracijama.

- Kada uđe u EU, Republika Hrvatska prenijet će na zajednička tijela vršenje nekih svojih suverenih prava. Pitanje preobrazbe suvereniteta u praksi se postavlja kao pitanje redistribucije odgovarajućih ovlasti i izgradnje novih regulativnih mehanizama, sukladno svjetskim razvojnim tendencijama. Umjesto koncentracije vlasti u državama kao ključivim subjektima i ravnoteže među njima, u sustav se uz države uključuju i regionalne i globalne organizacije, te međunarodne (ne)vladine udruge i gospodarske korporacije, uzajamno si ograničavajući i kontrolirajući moć - objašnjava nam pravni stručnjak i najviše pozicionirani hrvatski dužnosnik u UN-u dr. sc. Ivan Šimonović. Gubitak na suverenosti, smatra Šimonović, može se uz vještinu i pamet višestruko kompenzirati jačanjem utjecaja na pojedina posebno važna pitanja za Hrvatsku koja će dovesti do modernizacije konkurentnih grana njezina gospodarstva, ravnomjernijeg razvoja hrvatskih regija, očuvanja okoliša i kvalitetnijeg obrazovanja za sve. ■

ENG Upon its accession to the EU Croatia will not lose its sovereignty, but will rather be one of 28 member countries governing the Union. The process of the ratification of the Accession Treaty between Croatia and the Union before the national parliaments of the EU member countries is ongoing, with ratification complete in 15 states, and the remainder slated to ratify the treaty before 1 July 2013.

Sve je počelo 1. lipnja 1967.

Svečano misno slavlje u crkvi sv. Bonifacija u Mainzu, u kojoj se Hrvati iz misije okupljaju na središnje nedjeljno misijsko misno slavlje, predvodio je vojni biskup u RH Juraj Jezerinac

Fra Stanko Dotur, fra Ante Bilić, biskup Juraj Jezerinac, časna sestra Dionizija Tomas, vlč. Ivica Komadina, fra Marinko Vukman, Jozo Majdančić

Tekst: Uredništvo (izvor IKA i M. Dokoza)
Snimke: Marijana Dokoza

Hrvatska katolička misija Mainz proslavila je u subotu 15. i u nedjelju 16. rujna 45. obljetnicu postojanja. Svečano misno slavlje u crkvi sv. Bonifacija u Mainzu, u kojoj se Hrvati iz misije okupljaju na središnje nedjeljno misijsko misno slavlje, predvodio je vojni biskup u Republici Hrvatskoj Juraj Jezerinac. U koncelecijaciji su bili voditelj misije franjevac Franjevačke provincije Presvetoga Otkupitelja sa sjedištem u Splitu fra Ante Bilić i njemački dominikanac - osvjedočeni prijatelj Hrvata i Hrvatske o. Diethard Zils. Na misnom slavlju bio je i domaći njemački župnik dominikanac o. Laurentius Höhn.

PRVI VODITELJ MISIJE FRA STJEPAN PAVIĆ

Sve je na početku pozdravio voditelj misije Bilić, rekavši kako je 1. lipnja 1967. značajan datum u povijesti dušobrižniš-

tva za Hrvate u biskupiji Mainz. – Toga dana na prvoj svetoj misi bilo je 124 hrvatska vjernika, a već na drugoj 153 - 96 muških i 51 ženski, te šestero djece – otkrio je ovaj podatak fra Bilić. Tijekom dugih 45 godina u ovoj zajednici dogodilo

se 1.116 krštenja. Prva krštena Hrvatica bila je Ljiljana Parać. Krstila se 15. listopada 1967., zatim 754 pričesti, 735 krizmanih, 93 vjenčanja, u ovih 45 godina u Zajednici je umrlo 148 Hrvata. Fratri su tijekom godina posjetili 1.808 bolesnih. Prvi voditelj misije bio je danas pokojni fra Stjepan Pavić.

U propovijedi mons. Jezerinac podsjetio je na važne dokumente koje je Crkva objavila, a koji govore o njezinoj brizi za iseljenike, od pape Lava XIII. pa nadalje. U dokumentu pape Pija XII. iz 1952. "Exul familia" bila je najvažnija odredba da se posvuda, gdje je to moguće, osnuju nacionalne župe, odnosno katoličke misije, kako bi se vjernici mogli okupljati na misnom slavlju i tako slaviti Boga na svom jeziku. Tako je nastala i Hrvatska katolička misija u Mainzu.

Briga domovinske Crkve za hrvatske radnike u inozemstvu bila je djelo-mična sve do 1965. godine. Sve do tada pojedini svećenici, koju su se nalazili u Njemačkoj i drugim državama, vodili su duhovnu skrb prema svojim mogućnostima o našim ljudima. Kad je ri-

Folklorashi HKZ Kelkhaim

Konzul Josip Špoljarić, fra Ante Bilić, Carsten Mehlkopf

ječ o Hrvatima grada Mainza i okolice, nezaobilazno je ime uglednog i časnog franjevca Franjevačke splitske provincije Presvetoga Otkupitelja dr. fra Dominika Šušnjare koji je studirao u Münchenu, a zatim doktorirao njemački jezik i književnost.

HRVATSKA PASTVA U NJEMAČKOJ

O. dr. Šušnjara imenovan je 1951. godine naddušobrižnikom za hrvatsku pastvu u Njemačkoj. Godine 1964. kardinal Frano Šeper na zasjedanju Biskupske konferencije u Zagrebu razmotrio je molbu Njemačke biskupske konferencije, koja je tražila svećenike koji bi se posvetili skrbi za iseljene Hrvate. Splitski nadbiskup Frano Franić to je podržao istaknuvši kako Franjevačka provincija Presvetog Otkupitelja ima dovoljno svećenika i kako je siguran da će oni dati svećenike u tu svrhu. I tako su došli svećenici te Franjevačke provincije u Njemačku i Austriju. Prvi misionar došao je u Frankfurt 1965. godine. Na prijedlog provincijala fra Petra Čapkuna fra Stjepan Pavić imenovan je prvim misionarom u Mainzu. Bio je to svećenik Božjega Duha. Svakog dana obilazio je po gradilištima naše radnike.

Uspjeh nije izostao. Doznao je za mnoge druge adrese, sabirući tako živu zajednicu vjernika Hrvata. Kad je fra Stjepan dobio dozvolu da može slaviti misu na hrvatskom jeziku u crkvi sv. Bonifacija od 1. listopada 1967. godine, broj Hrvata iz nedjelje u nedjelju se povećavao. Fra Stjepana Pavića naslijedili su na mjestu voditelja HKM-a Mainz fra Stanko Dotur, fra Petar Vučemilo, fra Josip Bebić, fra Josip Klarić, a danas misiju vodi fra Ante Bilić.

Uz svećenike fra Stjepana Pavića, fra Stanka Dotura, fra Petra Vučemila, fra Josipa Bebića, fra Josipa Klarića, i današnjeg voditelja fra Ante Bilića, u misiji su djelovale i hrvatske školske sestre franjevske iz Sarajeva: s. Dionizija Tomas, koja je djelovala na početku, a djeluje i danas, s. Donata Jeleč, s. Ambrozija Bernatović, s. Krešimira Skopljaković i s. Dragica Ljubos, koja je iz domovine pristigla na proslavu. U misiji kao tajnica djeluje Marija Lovrić-Holenda.

DUHOVNI I ZABAVNI PROGRAM

Večer ranije, u subotu 15. rujna, u povodu 45. obljetnice misije u "Waldsporthalle" u Budenheimu priređen je duhovni i kulturno-zabavni program. Među ostalima,

prigodnu riječ uputio je biskup Jezerinac prenijevši pozdrave i čestitku domovinske Crkve na čelu s hrvatskim biskupima u povodu 45. obljetnice misije. Čestitku je uputio i delegat za hrvatsku pastvu u Njemačkoj Ivica Komadina koji je izrazio vjeru da će i mladi Hrvati drugoga i trećega naraštaja na tim područjima očuvati hrvatsko ime u budućim desetljećima te je sve pozvao neka i nadalje ostanu na Kristovu putu. Pročitano je i prigodno pismo ravnatelja dušobrižništva HBK i BK BiH za Hrvate u inozemstvu fra Josipa Bebića koji je i sam djelovao kao voditelj HKM Mainz više godina te nadgradonačelnika Mainza Michaela Eblinga, a na proslavi je bio i predstavnik Grada Mainza. ■

Najmlađi sudionici proslave

ENG The Croatian Catholic Mission in Mainz celebrated its 45th anniversary in mid September. A festive mass was celebrated at St Boniface church in Mainz, led by the head of the military ordinariate in Croatia Bishop Juraj Jezerinac.

Tisuću fotografija Povljana iz Čilea

Dan Čilea Hrvatska matica iseljenika Split obilježila je u suradnji s Počasnim konzulatom Čilea u Splitu i Gradskom knjižnicom Marka Marulića, a bio je posvećen Hrvatima, ponajviše Bračanima, u pokrajini Tarapaci

Čileanski nacionalni
blagdan proslavljen je
skupom u Splitu

Napisala: **Branka Bezić Filipović**

Hrvati su u Čile došli najvećim dijelom s otoka Brača, a baš iz Čilea imamo najviše povratnika koji žive u Splitu. Zbog odličnih veza i zahvalnosti Republici Čileu, prvoj južnoameričkoj državi koja je priznala Republiku Hrvatsku, u Splitu svake godine obilježavamo Dan Čilea.

Čileanci svoj najdraži praznik zovu još i *Fiesta Patria*, a riječ je o obilježavanju sada već 202. godine čileanske neovisnosti, odnosno oslobođenja od vladavine Španjolaca. Dan Čilea HMI Split obilježio je u suradnji s Počasnim konzulatom Čilea u Splitu i Gradskom knjižnicom Marka Marulića, u čijem je prostoru 14. rujna održano druženje.

Ovogodišnji čileanski praznik posvetili smo sjeveru Čilea, pokrajini Tarapaci u kojoj je glavno središte grad Iquique, a dotaknuli smo se i Antofagaste, još jednoga grada u Atacami, te grada prijatelja našeg Splita.

Prikazani su inserti iz dokumentarnog filma *Croatas en Tarapaca*, gdje se vidi čime su se Hrvati sve bavili od prvih dolazaka sredinom 19. stoljeća. Tada su se tu naseljavali oni koji su krenuli u Kaliforniju, a nisu došli do kraja puta. Naime, do tamo se putovalo oko cijele Južne Amerike, kroz Mageljanov tjesnac ili oko Rta Horn jer je Panamski kanal bio tek kasnije iskopan, a bitno je skratio put.

Hrvati su na sjever Čilea dolazili kao Austrijanci, a radili su u salitrerama, bavili se trgovinom i ribarstvom. Rad u salitrerama bio je najteži, najlošiji i najmanje plaćen. Sjećajući se tih dana, jedan od intervjuiranih u filmu rekao je da je kao šesnaestogodišnjak u salitreri morao podizati teret od sto kilograma. Život u salitrerama, koje su bile i na danas slabo naseljenom području, organizirao je vlasnik. On je gradio kuće, trgovine, školu, crkvu, kazalište i sve se njemu plaćalo i to novcem odnosno žetonima koje je sam tiskao, a mogli su se potrošiti samo u krugu salitrere.

Vlasnici salitrera bili su i Hrvati. Sa-

litrera Brač pripadala je Ivanu Bonačiću Sargi i Jakovu Sabioncellu, *San Francisco* Ivanu Vodnici, *Adriatico* Ivanu Goiću i braći Marinković, *Dalmacia* Pavlu i Luisu Mitroviću, *Porvenir y Union* Marcosu Cicarelliju, a žetoni njihovih salitrera mogli su se razgledati na maloj izložbi priređenoj za ovu priliku.

Inserti iz filma završili su scenom horizonta na Pacifiku, kada se skuplja vlagu s oceana koja djeluje kao kišni oblaci iz kojih zapravo kiša padne svakih 30 godina. Ta pojava zove se Camanchaca. Ta scena bila je uvod u predstavljanje knjige *Od bure do Camanchace* Vjere Zlatar iz Antofagaste i Hrvoja Ostojića iz Iquiquea, koju je u hrvatskom izdanju objavio u vlastitoj nakladi prof. Jakša Zlatar. Autori su za priređivanje ove knjige na sjeveru Čilea skupili oko tisuću fotografija Povljana te je ona vrijedan dokument naše povijesti. Knjigu je predstavio prof. Zlatar, nakon čega je nastavljeno druženje uz čileanska vina koja je priskrbio Počasni konzulat Čilea u Splitu. ■

Hrvati su na sjeveru
Čilea radili u salitrerama

ENG The CHF office in Split celebrated Chile Day in collaboration with the honorary Chilean consulate in Split and the Marko Marulić Municipal Library. The event was dedicated to the Croatians of the Tarapaca region.

Kako nas vide Francuzi

Croatie, la voici!//Hrvatska, ovdje!, naslov je hrvatskoga nastupa u sklopu četveromjesečne *Kulturne sezone*, manifestacije utemeljene 1985., koja francuskoj javnosti u Parizu predstavlja strane zemlje

Rodinov
muzej u
Parizu

Napisala: **Vesna Kukavica**

Festival Hrvatske u Francuskoj *Croatie, la voici!//Hrvatska, ovdje!*, čiji će se programi održavati tijekom idućih nekoliko mjeseci, započeo je u Parizu 12. rujna ove godine u velikoj svečanoj dvorani francuskog Ministarstva kulture i komunikacija, pobudivši zanimanje i francuske i hrvatske javnosti. Festival Hrvatske u Francuskoj ocjenjuje se najambicioznijim projektom predstavljanja hrvatske kulture u inozemstvu od njezina osamostaljenja. Reprezentativni uzorci nacionalne riznice kulture i suvremenoga umjetničkog stvaralaštva, sažeti u 60 različitih programa, prikazivat će se puna četiri mjeseca u sklopu popularne *Kulturne sezone* na scenama, galerijama i koncertnim podijima 43 ugledne francuske institucije diljem Pariza i ostalih središta te zemlje.

DAN NEOVISNOSTI RH

Francuzi su nam pružili odličnu priliku da na najatraktivniji način predstavimo svoju baštinu, kao i izazove modernog stvaralaštva te suvremene tendencije, od likovne do glazbeno-scenske umjetnosti, književnosti, kinematografije, dizaj-

na do naše kulturne svakidašnjice. Francuska ministrica kulture i komunikacija Aurélie Filippetti naglasila je prigodom svečanog otvorenja *Kulturne sezone*, etablirane pariške manifestacije lansirane 1985., kako je velika sreća za Europu da se hrvatski narod u velikoj mjeri odlučio priključiti Europskoj uniji. Hrvatska ministrica kulture Andrea Zlatar Viočić naglasila je važnost otvaranja Festivala *Croatie, la voici!* u trenutku kada većina

europskih parlamenata odlučuje o ratificiranju Ugovora o pristupanju Republike Hrvatske u EU. - Iznimno je važno prezentiranje vlastitih kulturnih vrijednosti i upravo kulturna diplomacija ponekad može otvoriti vrata koja inače klasična politika ne uspijeva - rekla je naša ministrica kulture u Parizu.

Isabelle Delage iz Francuskog instituta, koja je predsjedala francuskom komisijom za program, govoreći o kri-

Ministrica Pusić otvara izložbu Ivana Meštrovića

terijima koji su bili presudni u odabiru, istaknula je kako su se vodili talentima umjetnika prepoznatim u međunarodnom okruženju i različitostima iz Hrvatske koje svijet još ne poznaje, te onime iz čega progovara umjetnička i kulturna povijest zemlje.

Središnji događaj Festivala održat će se za 21. rođendan neovisnosti Republike Hrvatske 8. listopada kada će francuski predsjednik François Hollande zajedno s hrvatskim predsjednikom Ivom Josipovićem u Parizu otvoriti izložbu *Srednjovjekovne hrvatske umjetničke baštine*, naglasila je hrvatska izbornica programa iz Ministarstva kulture Seadeta Midžić. Ta izložba gostuje u *Musée de Cluny*, najslavnijemu muzeju srednjovjekovne umjetnosti na svijetu, gdje će posjetitelji u sklopu Festivala moći vidjeti četrdesetak remek-djela hrvatskoga medijavelističkog stvaralaštva. Taj glasoviti muzej čuva najvažnije što je u srednjem vijeku nastalo u Francuskoj, među kojima su i znamenitosti srednjovjekovne europske civilizacije. Tom su kontekstu izvršno odgovorili autori izložbe Nikola Jakšić, profesor s Odsjeka za povijest umjetnosti zadarskoga Filozofskog fakulteta, i Miljenko Domijan, konzervator iz Ministarstva kulture. Odabirom dominira zlatarstvo, relikvijari iz sakralnih riznica Dubrovnika, Zadra, Trogira i Splita. Među relikvijarima koji su otputovali u Pariz su i *Relikvijar ruke svetog Vlaha* iz Dubrovnika koji datira između 1185. i 1192. godine, bista sv. Silvestra - pape iz Zadra, te *Relikvijar glave svetog Jakova*.

HRVATSKI APOKSIOMEN

Ostatak izložbe čine tekstovi s iluminacijama, nakit poput magične ženske anžuvinske krune, oslikani rukopisi, misali i druge crkvene knjige... Izgleda da je većina umjetnina iz mediteranske koli-

jevke hrvatske državnosti, poput *Zabata oltarne ograde iz 895. godine*, kojom se diči splitski Muzej hrvatskih arheoloških spomenika. Na zabatu su vrlo lijepo klesane golubice sa sitnim glavicama. Zabat je otkriven u Uzdlju u blizini hrvatskoga kraljevskoga grada Knina. Sačuvan je tekst posvetnog natpisa u kojemu se spominje knez Primorske Hrvatske iz dinastije Trpimirovića i to najmlađi Trpimirov sin Muncimir, koji je vladao našom srednjovjekovnom državom oko 892. do oko 910.

Ako živite u Francuskoj, ili onamo putujete, ne propustite ovaj jedinstveni Festival hrvatske kulture, koji su žarko poželjele i hrvatske iseljeničke zajednice u megadržavama poput Njemačke, SAD-a, Kanade, Čilea, Argentine i Australije.

Evo još nekoliko naglasaka iz festivalskog programa – kako nas vide Francuzi!

Očekuje se da će hrvatski Apoksiomen, koji datira iz 2. stoljeća pr. Kr., ovih dana biti izložen u pariškom Louvreu, jednom od najposjećenijih svjetskih muzeja, koji godišnje obide više

od osam milijuna posjetitelja. Riječ je o brončanom kipu koji, otkada je izrođen iz akvatorija Maloga Lošinja 1999., ne prestaje intrigirati javnost.

Interaktivni muzej posvećen ljubavi koji su nedavno izmislili Hrvati, *Muzej prekinutih veza*, pionirski je projekt te vrste u Francuskoj, čiju će izložbu ugostiti kulturni centar *Le Centquatre* u Parizu od 19. prosinca 2012. Izvorni hrvatski koncept Olinke Vištica i Dražena Grubišića ovaj Festival, čini se, uzdići će u prve redove univerzalne kulturne svakidašnjice.

IZLOŽBA SKULPTURA IVANA MEŠTROVIĆA

Izložba skulptura Ivana Meštrovića (1883. – 1962.), najistaknutijeg predstavnika moderne hrvatske skulpture, otvorena je 18. rujna u *Musée Rodin*, koji nosi ime istaknutoga francuskog kipara Augustea Rodina (1840. – 1917.), koji je presudno utjecao na razvoj modernoga europskog kiparstva. Meštrović i Rodin upoznali su se u Beču 1902. godine kada je velikan francuske umjetnosti imao 62 godine. Rodin je Meštrovića tada nazvao "najvećim fenomenom među današnjim umjetnicima". U slavnome Muzeju izloženo je 12 kipova Ivana Meštrovića među kojima su model za *Zdenac života*, Rodinov portret, *Vrata pakla* i mnogi drugi. Kao zanimljivost, na izložbi je predstavljena i privatna korespondencija između Meštrovića i Rodina koja je do ove izložbe bila potpuno nepoznata široj javnosti.

Pariški listopad i studeni označit će izložbe hrvatske fotografije u *Cité Internationale des Arts*, koju su osmisli-

li Peter Knapp i Marija Tonković. Peter Knapp karijeru je započeo kao umjetnički direktor francuskog izdanja časopisa *Elle* u kojemu je proveo 20 godina, a karijeru je nastavio kao konceptualni fotograf. U suradnji s Marijom Tonković, višom muzejskom savjetnicom iz Muzeja za umjetnost i obrt, odabrao je najbolje hrvatske fotografe koji su obilježili povijest i današnje vrijeme. Fotografije Toše Dapca, Mladena Tudora, Slavke i Milana Pavića, Đure Janekovića, Borisa Cvjetanovića, Jelene Blagović, Ivana Faktora i Marka Ercegovića francuska publika moći će razgledati od 10. listopada.

U uglednom centru *Palais de Tokyo* predstaviti će se suvremeni umjetnici kao što su Mladen Stilinović - jedan od međunarodno najpriznatijih naših konceptualnih umjetnika, te Damir Očko i Sanja Iveković, koji pripadaju generaciji umjetnika i performera čije se stvaralaštvo veže oko pojma nove umjetničke prakse, a koja se oblikovala u duhovnom

Apoksiomenos će biti postavljen u Louvreu

okrilju umjetničkog aktiviranja vlastite okoline i negiranja ustaljenih estetskih vrijednosti. Izložba će trajati od listopada do prosinca. Francuska publika tako će izvedbama na javnim mjestima i na mjestima pariškoga Jesenskog festivala moći upoznati radove značajnih umjetnika hrvatske avangardne scene.

KLASIČNA, MODERNA I NOVA GLAZBA

Ivan Picelj, glasovito ime *Novih tendencija* - umjetničkog pokreta 1960-ih i 1970-ih koji je okupljao u Zagrebu avangardne umjetnike Zapadne i Istočne Europe te obje Amerike, izlaže u *Galerie Denise René*. Nedavno preminula povjesničarka umjetnosti René bila je jedna od najslavnijih europskih galeristica za apstraktnu umjetnost. Zanimljivo, Ivan Picelj počeo je u njezinoj galeriji izlagati još ranih pedesetih.

Suvremeni ples predstaviti će se s dvije soloizvedbe plesača i koreografa Matije Ferlina i Saše Božića u *Théâtre Le Colombier* u Bagnoletu, a klasična, moderna i nova glazba poput one koju sklada zagrebački skladatelj svjetskoga glasa s francuskom adresom Ivo Malec izvodit će se ovih dana tijekom vikenda na Radio France, u *Théâtre de la Ville* i u *Cabaret Sauvage*. Glazbena monodrama *Judita* profesorice muzikologije na Sorboni, Katarine Livljanić, nastala prema djelu Marka Marulića - izvest će se u interpretaciji same autorice i njezina ansambla *Dialogos*, koji se smatra vodećim ansamblom za srednjovjekovnu glazbu u Europi.

U *Centre Pompidou* u Parizu tijekom četiri mjeseca predstaviti će se filmovi koji su obilježili povijest hrvatskih eksperimentalnih i avangardnih filmova 30-ih godina 20. stoljeća. Od redateljskih imena, Francuzi će vidjeti djela Oktavijana Miletića, Ante Babaje, Tome Gotovca, Ane Hušman, Vladislava Kristla, Dalibora Martinisa te ezoterika i filmaša Ivana Ladislava Galeta.

Zagrebačka škola crtanog filma pred-

Zabat oltarne ograde (Muzej hrvatskih arheoloških spomenika, Split)

stavit će se u Amiensu, glavnome gradu Departmana Some smještenom u regiji Picardie, oko 120 km sjeverno od Pariza. U Amiensu se održava svake jeseni

Međunarodni filmski festival koji će na svoj ovogodišnji repertoar uvrstiti i 15 hrvatskih filmskih ostvarenja nastalih u razdoblju od 1950. do 2000. godine. Filmsku reviju obilježit će program posvećen Zagrebačkoj školi crtanog filma, uz *hommage* Vatroslavu Mimici (89), zapaženome redatelju koji se bavio intenzivno i animacijom i igranim filmom, postigavši u raznim žanrovima samosvojna remek-djela. Mimica je u sklopu Zagrebačke škole animacije jedan od ključnih autora. Cijeli filmski program bit će nakon toga prikazan od 19. do 31. prosinca i u pariškoj *Cinémathèque*.

SUVREMENI HRVATSKI FILM

U programu suvremenoga hrvatskog filma, koji je odabrao Vincent Malaus u suradnji s HAVC-om, francuska publika moći će pogledati hrvatske uspješnice poput *Što je muškarac bez brkova* Hrvoja Hribara, *Čaća* Dalibora Matanića, *Oprosti za kung fu* Ognjena Svilčića i mnoge druge. Prilog o suvremenome hrvatskom filmu predstaviti će i jedan od najstarijih europskih filmskih časopisa, *Cahiers du Cinéma*.

Ukratko, tijekom jeseni i zime Festival Hrvatske u Francuskoj pokazat će zanimljivosti hrvatske vizualne i likovne umjetnosti, glazbu, performanse, scensku umjetnost, književnost, arhitekturu, turizam, gastronomiju, obrazovanje i sport. ■

ENG ENG The Croatian Festival in France *Croatie, la voici! / Croatia, Here!* kicked off in Paris on 12 September and will run for several months.

Hrvatska na jednome mjestu

Na Zagrebačkome velesajmu predstavljena je nematerijalna kulturna baština, tradicijski zanati, običaji i atraktivne turističke manifestacije iz svih hrvatskih županija u sklopu projekta "SVI zaJEDNO - HRVATSKO NAJ"

Na Svečanom otvorenju scenom su prošetali svi hrvatski župani

Napisala: **Ivana Rora**

Snimke: **Snježana Radoš**

Polazne osnove koncepcije sadržane su u nastojanju da se u godini koja prethodi ulasku Republike Hrvatske u Europsku uniju, u isto vrijeme i na jednome mjestu, na Sajmu županija "Svi zaJEDNO - HRVATSKO NAJ", okupe sve hrvatske županije kako bi se domaćoj i stranoj javnosti prezentirala cjelovitost gospodarskog i kulturnog identiteta, stimulirali poslovni procesi značajni za daljnji gospodarski razvoj te prepoznala ukupnost autohtonih vrijednosti kulturne baštine kao neprocjenjiv nacionalni kapital. Pokrovitelji ovoga sajamskog događaja bili su Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije, Ministarstvo poljoprivrede te Ministarstvo poduzetništva i obrta. Sajam županija organiziran je u suradnji s Hrvatskom zajednicom županija kao suorganizatorom, koja je prepoznala nacionalni značaj ovoga sajamskog projekta

Predsjednik RH dr. Ivo Josipović otvorio je Sajam županija – SVI zaJEDNO – HRVATSKO NAJ

te aktivno sudjelovala na osmišljavanju i animaciji svih sudionika ove manifestacije. Ovu inicijativu podržao je i HGK projektom "Vrijedne ruke" i "Kupujmo hrvatsko". Na Zagrebačkome velesajmu, u pet dana održavanja Sajma, županije su na poseban način predstavile proizvode i usluge svojih gospodarskih subjekata za koje su ocijenili da su potencijali županijskoga ekonomskog razvoja.

Sajam je otvorio predsjednik Republike Hrvatske Ivo Josipović, a svečanom otvorenju nazočili su mnogobrojni uglednici iz gospodarstvenog i političkog života Hrvatske. Scenom su se prošetali svi hrvatski župani u društvu vrhunskih hrvatskih sportašica i manekenki odjevenih u kreacije priznate etno dizajnerice Mine Petre. Nastupom Etno Tina i ansambla Lado svečano otvorenje uvelo nas je u priču o hrvatskoj baštini koja je potrajala pet dana.

Sajam je pratio bogat i dobro osmišljen program na pozornici autora i producenta Aleksandra Kovačevića, simboličnog naziva "SVI zaJEDNO –

HRVATSKO NAJ”, koji je okupio više od 2.000 izvođača iz cijele Hrvatske. Oni su tradicionalnim plesovima, glazbom i pjesmom predstavili svekoliko bogatstvo i raznolikost hrvatske kulturne baštine, posebice nematerijalne ili žive baštine, koja je čuvana i prenošena tijekom mnogih stoljeća zahvaljujući mnogobrojnim generacijama, pojedincima, društvima za očuvanje tradicije, muzejima, znanstvenicima, napose enolozima i institucijama.

Polazeći od činjenice da je 12 nematerijalnih dobara uvršteno na UNESCO-vu listu svjetske baštine i da se, prema tome, Republika Hrvatska svrstava na 1. mjesto u Europi i na 3. mjesto u svijetu, Sajam županija bio je za posjetitelje i atraktivno edukativno mjesto te jedinstvena prigoda za upoznavanje hrvatske nematerijalne baštine, turističke ponude županija, a mogao se doživjeti dio atmosfere najatraktivnijih turističkih manifestacija: Picokijade, Kaj su jeli naši stari iz Vrbovca, Bučijade iz Ivanić Grada, Sretno Selce iz crikveničkog kraja, Zvončara i karnevala iz Rijeke, Plodova gorja, Saljskih užanci te doživjeti Renesansni festival iz Koprivnice, Podravske motive itd. Na Sajmu županija predstavile su se i nacionalne manjine i predstavnici iz susjednih zemalja svojim folklorom, običajima i pjesmom u sklopu posebnog programa nazvanog: Međunarodni dan europske kulturne baštine.

Kao popratni i specijalizirani program održani su 2. susreti organizatora kulturno- turističkih manifestacija s temom: BAŠTINA I TURIZAM, na kojima su sudjelovali predstavnici tu-

Ministri Jakovina i Grčić u Hrvatskoj kući

Ceker od komušine za laptop

Na otvorenju velesajamske priredbe izložbeni prostor Hrvatske etno kuće MATERINA PRIČA, na kojem svoje radove izlažu narodne umjetnice iz raznih krajeva Hrvatske, posjetili su ministar poljoprivrede Tihomir Jakovina i potpredsjednik Vlade RH i ministar regionalnog razvoja i fondova EU-a Branko Grčić. Bili su oduševljeni proizvodom koji im je predstavljen – cekerom od kukuruzne komušine koji služi kao torba za prijenosno računalo, a izrađen je od ekološkog materijala na tradicijski način međimurskog kraja. U njemu je sadržana stoljetna tradicija i rad žena ruralnih krajeva, a autorica dizajna Mina Petra predlaže da ga se uvrsti kao protokolarni poklon-suvenir svim sudionicima skupova i kongresa umjesto jeftinih plastičnih torbi. Na taj način zaposlili bi žene hrvatskog sela, korisno upotrijebili nusproizvod i otpad u poljoprivredi te sačuvali od zaborava vještinu izrade cekera. Ministri su pozdravili ovu ideju maloga ženskog poduzetništva i obećali svoju potporu u daljnjoj realizaciji projekta CEKER ZA LAPTOP.

rističkih zajednica i drugih organizatora manifestacija i događaja iz Hrvatske. Za učenike osnovnih i srednjih škola iz cijele Hrvatske organiziran je Nagradni kviz – “ETNO ZGODITAK” i “LIJEPA NAŠA”, što je omogućilo da se djeca kroz igru i zabavu educiraju o etnografskom i gastronomskom blagu svih 20 hrvatskih županija. Uz izložbeni i programski dio, na Sajmu županija organiziran je susret svih župana i predstavnika Vlade Republike Hrvatske gdje se na

Okruglom stolu razgovaralo o temama od posebnog značaja za ruralni i regionalni razvoj Hrvatske.

Zagrebački velesajam organizirao je za Sajam županija VELESAJAMSKI RADIO kao medijski centar na izvoru događaja koji je bio povezan s programima lokalnih radija u svim županijama i koji je omogućio da se atmosfera i događaji na Sajmu županija prenesu na područje cijele Hrvatske.

- Sajam županija otvorili smo i to možemo naglasiti *Svi zajedno* jer doista je sam program otvorenja ovog sajma, prezentacija svih sudionika i izlagača s toliko različitim mnoštvom događaja bio događaj koji smo doživjeli kao najvedrij blagdan. Svi zajedno probijamo zatvorenost i otvaramo se s onim najboljim što imamo i s čim idemo dalje. Tu smo poruku svima nama željeli poslati organizirajući ovu manifestaciju, ovaj festival mogućnosti i potencijala i vjerujemo da smo se približili tom cilju - rekao je na završetku Sajma direktor Zagrebačkog velesajma, Milan Trbojević. ■

Posebna atrakcija: VITEZOVI VRANSKI iz Pakoštana

ENG Intangible cultural heritage, traditional trades, customs and attractive tourism events from all Croatian counties were presented at the Zagreb Grand Fairgrounds.

Tradicionalni 'Kiritof' moravskih Hrvata

U sklopu svečanosti u Hrvatskom domu otvorena je izložba čeških i austrijskih dokumentarista, fotografa i slikara o životu moravskih Hrvata tijekom povijesti pod nazivom: 'Moravski Hrvati u tekstu, slici i tonu'

Povorka sudionika
svečanosti prolazi
kroz selo

Tekst i snimke: **Veleposlanstvo RH u ČR**

U organizaciji Udruge građana hrvatske narodnosti u Češkoj Republici i pod pokroviteljstvom veleposlanika Republike Hrvatske u ČR Frane Krnića, dana 2. rujna u Jevišovki (Frielštovu) održan je 21. dan hrvatske kulture hrvatske manjine u Češkoj Republici poznat pod tradicionalnim nazivom "Kiritof". Na proslavi se okupilo više stotina pripadnika hrvatske manjine u ČR koji žive raseljeni po ČR i Austriji i njihovih gostiju, gradišćanskih Hrvata iz Austrije te pripadnika hrvatske manjine iz Slovačke.

U ime predsjednika RH Ive Josipovića i Veleposlanstva RH u Pragu, na svečanostima je nazočio veleposlanik mr. Frane Krnić, a u ime Vlade ČR tajnik Vijeća za nacionalne manjine češke vlade dr. Milan Pospíšil. Na svečanostima su nazočili i mnogobrojni drugi predstavnici političko-kulturnih krugova iz Češke, Hrvatske, Austrije i Slovačke.

Predsjednik Udruge građana hrvatske narodnosti u ČR Jan Kopriva i veleposlanik mr. Frane Krnić održali su pozdravne

govore. Veleposlanik Krnić prigodnim je riječima pozdravio okupljene i prenio im osobne pozdrave hrvatskog predsjednika Ive Josipovića. Poželio im je puno uspjeha u daljnjem njegovanju hrvatskog identiteta na ovim prostorima. Također je zahvalio svim češkim i europskim institucijama koje, uz financijsku pomoć Vlade RH, podupiru i financijski pomažu aktivnosti i projekte hrvatske manjinske udruge izrazivši očekivanje da će to činiti i ubuduće. Obostrano pomaganje u aktivnostima u svrhu održavanja nacionalnog identiteta hrvatske manjine u ČR i češke u RH ocijenio je važnim mostom prijateljstva između dviju država.

U poslijepodnevним satima proslava 21. dana hrvatske kulture nastavljena je svečanom povorkom svih sudionika Kiritofa kroz Jevišovku te nastupom folklornih skupina: češke NS Palava (Mikulov, ČR) koja njeguje i moravsko-hrvatske narodne pjesme i plesove, te gradišćanskohrvatskoga "Hatskog kola" iz Novog Sela (Neudorf, Austrija) i "Slavuja" iz Beča, kao i drugim raznolikim kulturno-zabavnim programom. U sklopu svečanosti 21. Kiritofa u Hrvatskom domu otvorena je izložba čeških i austrijskih dokumentarista, fotografa i slikara Aloisa Maleca, Othmara Ružičke i Františka Pospíšila o životu moravskih Hrvata tijekom povijesti pod nazivom: *Moravski Hrvati u tekstu, slici i tonu*. ■

Lijepo obnovljena zgrada Hrvatskog doma

ENG The 21st Croatian Culture Day of the Croatian minority in the Czech Republic was held on 2 September. The event was organised by the Association of Czech Citizens of Croatian Nationality and held under the auspices of Croatian Ambassador to the Czech Republic H.E. Frane Krnić.

‘Naša gimnazija je jedinstvena pojava’

Ravnatelj gimnazije Martin Živković zadovoljan je uspješnim razvitkom škole u kojoj je u proteklih 20 godina maturirao ukupno 231 učenik. Prve školske godine 1992./93. školu je pohađalo 23 hrvatskih učenika

Od 1995. gimnazija posjeduje vlastitu novu školsku zgradu

Tekst: Uredništvo (izvor Hrvatske novine)

Snimke: Hrvatske novine

Dvojezična hrvatsko-njemačka i mađarsko-njemačka gimnazija u Borti, gradu u južnom Gradišću (Austrija), slavi ove godine 20. obljetnicu postojanja. Gimnaziju pohađa oko 250 učenika, od toga otprilike polovica učenika pohađa hrvatski program. Ravnatelj gimnazije Martin Živković zadovoljan je uspješnim razvitkom škole u kojoj je u proteklih 20 godina maturirao ukupno 231 učenik. Prve školske godine 1992./93. školu je pohađalo 23 hrvatskih učenika. Gimnazija je u početku bila smještena u Glavnoj školi, a od 1995. posjeduje vlastitu modernu školsku zgradu.

Ravnatelj Živković izjavio je u povodu jubileja i sljedeće (napominjemo da smo ostavili originalan tekst na gradišćanskohrvatskome): “Općina Borta je pod peljanjem načelnika Michaela

Rácza jako podupirala utemeljenje ove gimnazije. Zato je postojala obaveza da općina Borta za prva tri ljeta stavi na raspolaganje smještaj i cijelu opremu. Utemeljenjem naše škole se ispunio članak 7. Državnoga ugovora iz 1955. ljeta. Od ljeta 1995. smo smješteni u prelijoj zgradi. Naša gimnazija je jedinstvena pojava, ka se ne more lako najti kade

drugdir. Veljek za dvi narodne grupe se našlo prebivališće u jednoj zgradi, naima za nimško-ugarsko i za nimško-hrvatsko odiljenje.

Ljeto za ljetom je rastao broj razredov, i to za dva. U prvom školskom ljetu smo imali ukupno 38 školaric i školarov. Sada ih je 248. Ljetos će jur 13. generacija polagati ispit zrelosti.

Cilji naše gimnazije: njegovanje narodnosnih jezikov, ugarskoga i hrvatškoga, na jako visokoj razini. Tako će se ispuniti zadaća da se izgradu mosti u novu europsku zemlju Ugarsku i k budućemu kotrigu EU, Hrvatskoj. Trudimo se da nudimo jako dobru gimnazijalnu izobrazbu, i to u svi predmeti. Temeljita izobrazba pruža apsolvntom naše škole sve mogućnosti.

Ča željimo našoj gimnaziji k jubileju 20-ljetnoga postojanja, ča joj željimo za budućnost? I nadalje dobru izobrazbu za našu mladinu, da bi ona riješila izazove budućnosti. Neka naša gimnazija i nadalje ostane važan impuls u multikulturnom i večejezičnom južnom Gradišću sa svojim sjediščem u Borti!”

Zbor profesora ove godine

ENG The bilingual Croatian-German and Hungarian-German secondary school in Oberwaert, a town in southern Gradišće (Austria), is celebrating its 20th anniversary this year.

Jedan od legendarnih ljudi programa Apollo

Nakon karijere u američkome svemirskom programu, čiji je vrhunac bio zajednički orbitalni let Apolla i Sojuza, Mike je podigao na noge gotovo bankrotiranu tvrtku *Ideal Electric Company*

Mike Vucelić na jahti sina Alexandra

Napisao: **Miroslav Ambruš-Kiš**
(izvor: zvjezdarnica.com)

Osmog rujna u 82. godini života, u La Jolli blizu San Diega u Kaliforniji, preminuo je ing. Miloško Mike Vucelić, jedan od onih svestranih dinamičnih iskrenih ljubitelja letenja i neodoljiva šarma, kakvim su ga znali ljudi koji su s njime bili u kontaktu. Šira javnost znala ga je kao jednog od istaknutih odgovornih ljudi u NASA-inu programu Apollo.

O svojem iznimno zanimljivom djetinjstvu Mike je opširno ispričao u biografskom intervjuu koji je nedavno izašao u Jutarnjem listu. Istina je, međutim, da je Mike u svemu znao vidjeti potencijal dobre priče, s poantom i obratom, zbog čega je bio posebno omiljen i društven pa je jednostavno prilazio okrunjenim glavama, čak i čelnicima međusobno neprijateljskih država.

INŽENJERSKI INSTINKT

Ono što je, osim šarma, iznimno krasilo Mikea bio je njegov inženjerski instinkt, mogao je predvidjeti hoće li neko rješenje raditi ili neće. Služeći se cijeloga života tim svojim 'njuhom', postizao

je rješenja i uspjehe u racionalnom svijetu. Tako, na primjer, nije vjerovao u 'avionska' vrata na kapsuli Apolla jer je više vjerovao u vrata koja se otvaraju pirotehnički. Zapravo se katapultiraju. Tu svoju slutnju nije mogao provesti u projektu koji je bio hijerarhijski timski rad pa ga je to doživotno tištalo jer je upravo taj tip vrata stajao života posadu Apolla I. koja je izgorjela na vježbi jer se vrata nisu mogla otvoriti.

Bio je iznimno ponosan na svoj rad, ne samo u svemirskom programu i ne samo u zrakoplovstvu - gdje je puno dao. Nakon karijere u američkome svemirskom programu, čiji je vrhunac bio zajednički orbitalni let Apolla i Sojuza, Mike je vidio nešto više u gotovo bankrotiranoj *Ideal Electric Company* u Mansfieldu u Ohiju. Kupio ju je 1986. godine i doveo ju je do superprofitabilnosti. Zbog spašavanja tvornice, ali i zbog fantastičnog odnosa sa zaposlenima zbog kojega nikad nije imao industrijski sukob, godine 2005. Opća skupština države Ohio uvrstila ga je u Kuću slavnih poduzetnika Ohija. I tu se osjetio njegov inženjerski 'njuh'.

Nakon uspješne misije Apolla 11 Mike Vucelić legendarnom glavnom kontroloru leta Geneu Kranzu daruje maketu modula

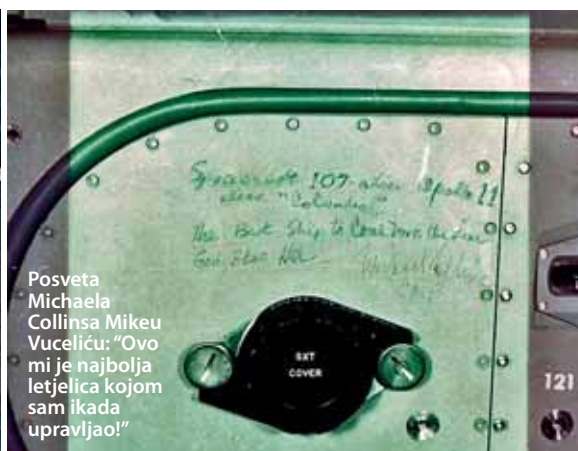
Bio je ponosan na svoju ulogu u spašavanju Apolla XIII., bio je opravdano ponosan jer je izravno i aktivno sudjelovao u spuštanju prvoga čovjeka na Mjesec u Apollu XI., ali je osobno vjerovao da je najveći domet programa Apollo bio zapravo let Apolla VIII. u kojemu su ljudi prvi put letjeli izvan Zemljine orbite čak 10.000 puta dalje nego što je prosječna orbita udaljena od površine našega planeta, te oblijetanje Mjeseca i prvi čovjekov pogled na izlazak Zemlje iza Mjesečeva obzorja.

Mike Vucelić u srdačnom razgovoru s članovima Hrvatskog plemićkog zbora

Aleksej Leonov (lijevo, drži brošuru) i Mike Vucelić (desno).

Posveta Michaela Collinsa Mikeu Vuceliću: "Ovo mi je najbolja letjelica kojom sam ikada upravljao!"

Najdraže pisano priznanje u svemirskom programu bila mu je ipak posveta pilota Apolla XI. Michaela Collinsa koji je na oplati zapovjednoga članka napisao: "Ovo mi je bila najbolja letjelica kojom sam ikad upravljao." Mikeu je na to pisano priznanje ostala kao jedina uspomena fotografija posvete koju mu je dao Collins. Zapovjedni članak je napušten i odbačen izgorio u Zemljinj atmosferi. Taj je pogonski translunarni dio svemirskog broda bio projektiran i izgrađivan u *North Americanu*, tvrtki koja je Mikea delegirala u program Apolla.

POSVETA ASTRONAUTA APOLLA XI.

Mike je stjecao prijatelje u cijelome svijetu, a jedan od njih je general Aleksej Leonov, prvi čovjek koji se prošetao otvorenim svemirom izvan kapsule svojega Vashoda. Istodobno, prijatelj obitelji Vucelić bio je i Ed White, prvi Amerikanac koji je zakoračio svemirskim bezdanom. Dapače, Ed White čak se igrao s djecom u domu Vucelićevih. Leonova je upoznao u kontaktima koje je u pripremanju zajedničkoga orbitalnog leta

ostvario u Sovjetskom Savezu. Aleksej Leonov ne samo da je među visokim dužnosnicima sovjetskoga svemirskog programa prvi shvatio političku težinu zajedničkoga pothvata, nego je i sam letio u projektu Apollo-Sojuz.

Mike Vucelić nikad nije zaboravio odakle se otisnuo na dugu i uzbuđljivu karijeru s druge strane Atlantika. Nije zaboravio ni državu, grad iz kojega je potekao, profesora Bazjanca kod kojega je diplomirao, ali ni 'škvadru' s kojom je u Zagrebu letio, vršnjake iz III. muške gimnazije... Ali za staro letačko društvo iz Aerokluba Zagreb ostao je vezan više od svih. Redovito se svakog ljeta nalazio s ostalim članovima sekcije Veterana, koju danas vodi Mišo Doležal, a spiritus movens je neumorni Čedo Ćurčić.

Mike je volio razgovarati o svemiru, iako su godine njegove karijere u NASA-i, traume i stres vezani uz taj posao, koji nipošto nije bio samo tehnički, ostavili traga u obiteljskom životu. Bile su to godine čak i višemjesečnoga odvojenog života. Njegova supruga Inga znala ga je poprijeko ošinuti pogledom kad bismo počeli raspredati o nekim svemirskim

temama, a njemu bi zaigralo srce. Mike mora da je imao velikih 'kreditnih obveza' prema obitelji jer je očigledno s mukom stišavao nagon da mu srce ponovno zaigra. Ili da se to barem ne dogodi nekontrolirano.

Rano proljetos održao je, zajedno s Random Milliron, svoje posljednje predavanje na svjetskoj pozornici. Dakako, o svemiru, novom svemiru. Bio je potpuno fokusiran i u tijeku događaja. Bilo bi neprikladno reći da je izletima u svemirске teme na neki način iznevjeravao svoju obitelj. Naprotiv, osobno mogu posvjedočiti da je svoje 'svemirske izlete' pažljivo planirao i uklapao u raspored cijele obitelji jer mu je obitelj uvijek bila na prvome mjestu. Bezuvjetno!

'OTAC BIO VEĆI OD ŽIVOTA'

Ovoga proljeća očekivali smo ga ponovno u Hrvatskoj. Imao je kupljenu avionsku kartu za let u Europu 9. svibnja. Dva dana prije leta završio je na hitnoj u bolnici. I tu su mu otkrili opaku bolest. Nastavili smo sa zebljom slušati što se događa s onu stranu oceana. Kao da nas je zmija ujela u srce kad je druga dijagnoza potvrdila prvu. Inženjerskom neumoljivom nužnošću jako dobro je shvaćao što mu slijedi i o tome je upravo tako razgovarao s članovima obitelji. Razdoblje poricanja puno je dulje trajalo među njegovom rodbinom. A i mi smo se nadali da je nešto pogrešno u dijagnozi koja tako agresivno napada čovjeka toliko vitalnoga da sam često u društvu znao reći da bih u tim godinama dao sve za samo deset posto njegove energije.

Zbogom, Mike! I slažemo se sa sinom Alexanderom koji nam je primivši našu sućut zahvalio i rekao kako mu je otac 'bio veći od života'. ■

Milojko Mike Vucelić rođen je 1930. godine u Garešnici, a diplomirao je 1954. godine na Strojarskom fakultetu u Zagrebu. Jedno vrijeme radio je za Mercedes-Benz u Njemačkoj, a 1956. godine na poziv rođaka preselio se u SAD "s 50 dolara u džepu". Ondje se zaposlio prvo u Cessni, a 1962. u tvrtki *North American Aviation*, koja je surađivala s NASA-om. Kao njihov zaposlenik, od samog početka sudjelovao je na programu Apollo, a najzapaćenija je misija, naravno, Apollo 11, u sklopu koje je čovjek prvi put stupio na Mjesec. Vucelić je potomak pravoslavne plemićke obitelji podrijetlom iz ogulinskog kraja. Bio je član Hrvatskoga plemićkog zbora.

ENG Milojko Mike Vucelić, a native of Garešnica and one of the leading figures in NASA's Apollo programme passed away on 8 September in his 82nd year in La Jolla near San Diego, California.

BLAGDAN MALE GOSPE U LOS ANGELESU

SAD - Hrvati u Los Angelesu bili su ponosni na misi u kojoj su sudjelovale 43 etničke skupine, na blagdan Male Gospe kada su među izabranima molili za mir u svijetu na hrvatskome jeziku.

Molitvu vjernika čitala je Elizabeta Ivcevič, a priliku za to imalo je samo deset etničkih skupina. Hrvatsku etničku skupinu predstavljale su dvije vjerske zajednice, župa Mary Star - San Pedro i župa Sveti Ante - centar Los Angeles.

Ove godine hrvatska etnička skupina dobila je odobrenje da prinese i poklon na oltar, a nosile su ga Nada Pritisanac Matulich u ime župe Mary Star te Heidi Wohlfahrt Granic u ime župe svetog Ante. Misu je predvodio nadbiskup Jose Horacio Gomez. Katedrala od Anđela bila je ispunjena do posljednjeg mjesta. Otvorena je i posvećena u rujnu 2002. godine, a matična je crkva za više od četiri milijuna američkih katolika, među kojima je i veliki broj Hrvata.

HRVATI NA MEĐUNARODNOM FESTIVALU KULTURE U WIESBADENU

NJEMAČKA - Međunarodni ljetni festival je tradicionalna proslava stanovnika Wiesbadena, posvećena mnogobrojnim zajednicama stranaca koje žive u gradu. Festival je poveznica Nijemaca i doseljenika koji na festivalu

posjetiteljima prezentiraju svoje tradicije i kulture. Na štandu Hrvatske kulturne zajednice već se tradicionalno uz delicije predstavlja mediteranska kuhinja, dalmatinske girice, domaća travarica i hrvatsko vino. Ponuda Hr-

vatske zajednice imala je i kulturni sadržaj. Posjetitelji su mogli u razgovoru sa spisateljicom Marijanom Dokozom-Šare upoznati trend u literaturi i izdavačkoj djelatnosti Hrvata u iseljničtvu. A predstavljen je i ovogodišnji broj časopisa Riječ u izdanju zajednice. U suradnji s Hrvatskom nastavom u Hessenu, učenici dopunske nastave predstavili su elemente folklor iz narodnih nošnji te posjetiteljima pokazali autohtono hrvatsko pismo – glagoljicu, s posebnim naglaskom na 450. godišnjicu glagoljaškog tiska u Njemačkoj. Festival je bio prilika i za susret te razmjenu iskustava s nastavnicima materinskoga jezika za dopunsku nastavu na poljskome i korejskome jeziku.

Posebno zanimanje posjetitelja pobudilo je 'tetoviranje' na glagoljici. Nisu izostale ni informacije o turističkoj ponudi. Zahvaljujući potpori turističke zajednice iz Frankfurta i ove godine Hrvatska je bila predstavljena na način koji budi znatiželju i želju za posjetom. Mnogima to ne bi bio prvi posjet Hrvatskoj! (Ivica Košak)

Garavuše, Žec i Tuca oduševili naše Amerikance

Turneja, koja se ubraja među najbolje koje je HBZ organizirao, trajala je 27 dana u sklopu koje je održano 18 nastupa u gotovo svim većim gradovima američkog kontinenta

Nastup u St. Thomasu u Kanadi

Napisao: **Franjo Bertović**

Jedan od divnih programa Hrvatske bratske zajednice u Americi je Hrvatska kulturna turneja kroz Kanadu i SAD pod neposrednim vodstvom glavnog predsjednika Bernarda M. Luketicha. Naime, već duži niz godina Zajednica dovodi tamburaške sastave i pjevače iz domovine Hrvatske te organizira njihove koncertne nastupe u gradovima gdje posluju njezini odsjeci i djeluju hrvatska kulturno-umjetnička društva. Na taj način, uz čuvanje i njegovanje naše bogate kulturne baštine promiču se i najnovija stvaralaštva u kulturnim djelatnostima iz staroga kraja. A vijesti iz domovine, i to iz prve ruke, uvijek su uzbudljive i dobrodošle višebrojnom članstvu i prijateljima Zajednice.

Zato su dvorane i parkovi tijekom nastupa tamburaških sastava i pjevača dupkom puni i uvijek se traži ulaznica više. Posebno zadivljuje tijekom koncerta pozornost i oduševljenje koje vlada u publici među tzv. govornicima engleskog jezika. Bez obzira na manje znanje hrvatskoga jezika, zvuci tamburice i hr-

vatske pjesme oplemenjuju srce i dušu. Padne i koja suza radosnica jer kako je to lijepo rekao vokalist Željko Lončarić Žec tijekom ovogodišnje turneje: "Ako ne znamo tko smo i što smo, onda doista nismo nitko i ništa." A Zajednica to promiče već više od 118 godina i ponosno stoji na braniku misije koju su zacrtali njezini utemeljitelji daleke 1894. godine.

Na Hrvatskoj kulturnoj turneji HBZ-a 2012. nastupio je ženski tamburaški sa-

stav *Garavuše* iz Kutjeva, genijalni primaš iz Osijeka Antun Tuca Nikolić i pjevač Željko Lončarić Žec. A o ozvučenju za vrijeme turneje brinuo se jednako tako slavan tamburaš županijske Patrije, pisac teksta, aranžmana i predsjednik odsjeka 2007 HBZ-a Damir Bačić. Talentiran i poznat 'tim glazbenika' održao je u 27 dana 18 koncerata i nastupio u gotovo svim većim gradovima američkog kontinenta. Iako duga (autobusom prijeđenih 9.500 km) i naporna, ova turneja spada u red najboljih koje je Zajednica do sada organizirala. Sastav *Garavuše* oduševio je talentom, svirkom i glasom te ga je publika odlično primila, uz veterane Tucu i Žeca.

Željko Lončarić Žec pokazao se i dokazao i kao vrsni zabavljač koji je povezivao razdraganu publiku s izvoditeljima na pozornici. Pljeskalo se neprekidno, što je najbolji kompliment izvođačima. Posvuda su bili odlično primljeni, a najveselije je ipak bilo u Kansas Cityju, Clevelandu i New Yorku gdje je razdragana publika načinila veliko kolo kojim je 'opkolila' zabavljače te su svi zajedno pjevali. ■

ENG The Croatian Fraternal Union 2012 Culture Tour played host to the Garavuš women's tamburitza ensemble of Kutjevo who performed eighteen concert in the USA and Canada.

“Čvrsti most unapređenja suradnje Hrvata u domovini i izvan nje”

“Jedan od temeljnih zadataka Ureda jest zaštita prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske i jačanje njihovih zajednica”, naglasila je Daria Krstičević

Razgovarala: **Željka Lešić** Snimke: **Snježana Radoš** i album D. Krstičević

O novoustrojenome Državnom uredu za Hrvate izvan RH razgovarali smo s predstojnicom ureda mr. sc. Darijom Krstičević, koja je govorila o ustroju ureda i njegovim projektima. No, prije svega predstavimo predstojnicu Ureda. Iz bogatog životopisa izdvajamo da je rođena u Sarajevu, gdje je završila Pravni fakultet, a u Zagrebu je magistrirala međunarodno pravo. Gospođa Krstičević bivša je veleposlanica BiH u Kraljevini Španjolskoj i Republici Austriji, predstojnica Ureda hrvatskoga člana Predsjedništva BiH, savjetnica predsjednika Hrvatske gospodarske komore. Kao veleposlanica u Kraljevini Španjolskoj 2004. godine dobila je priznanje za izvrstan rad cijelog diplomatskog zbora i profesionalne udruge diplomata “El Mundo Dبلوماسico” zajedno s papinskim nuncijem. Mr. sc. Daria Krstičević jedina je veleposlanica s ovih prostora koja je dobila ovo ugledno priznanje. Govori engleski, njemački i španjolski jezik.

Gospođa Krstičević, recite nam kako je ustrojen Državni ured za Hrvate izvan RH i što će on konkretno raditi?

- Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske je središnje tijelo koje provodi politiku hrvatske Vlade u odnosu prema Hrvatima koji žive izvan njenih granica. Naša zadaća obuhvaća široko područje djelovanja – koordinirati i nadzirati aktivnosti između nad-

Daria Krstičević, predstojnica Državnog ureda

ležnih ministarstava, drugih tijela državne uprave i ostalih nositelja suradnje RH s Hrvatima izvan RH, sustavno skrbiti za zaštitu njihovih prava i interesa, raditi na očuvanju i jačanju identiteta, uspostavljanju, održavanju i promicanju veza sa našim nacionalnim manji-

nama, iseljeništvom i bosanskohercegovačkim Hrvatima, a u suradnji s drugim nadležnim ministarstvima stvarat ćemo uvjete za povratak iseljenika i njihovo uključivanje u gospodarski i društveni život, te im pružiti maksimalnu pomoć ako se odluče na ulaganje u Republiku

Susret s kardinalom Vinkom Puljićem

Hrvatsku. Također, namjeravamo jačati hrvatske zajednice izvan Republike Hrvatske i njihov položaj i ulogu u sredinama u kojima žive.

Koliko ima zaposlenih i gdje mu je sjedište? Hoće li Državni ured imati svoj web portal?

- Trenutno djelujemo na dvije lokacije, u Banskim dvorima na Markovu trgu i na Zrinjercu u zgradi Ministarstva vanjskih i europskih poslova, a u kratkom roku Ured će se preseliti na Trg hrvatskih velikana. U tijeku je izrada web stranice Ureda. Trenutno nas je 25, od toga je, sukladno Zakonu, 20 djelatnika preuzeto iz Ministarstva vanjskih i europskih poslova. Uredbom o unutarnjem ustroju predviđeno je 59 zaposlenih, a oni će se popunjavati postupno - preko internih natječaja u sklopu sustava državne uprave. Želimo da ljudi koji rade u Uredu imaju poseban senzibilitet za hrvatski narod izvan domovine. Stoga djelatnike biramo vrlo pažljivo.

Što za Vas znači imenovanje za predstojnicu Ureda?

- Osim iznimne časti, osobito jer sam prva predstojnica koja zapravo ima zadatak taj Ured osnovati i ustrojiti i dati mu čvrst temelj za buduće djelovanje, to je i velika odgovornost, ali i veliko zadovoljstvo. Vjerujem da ću zajedno sa svojim suradnicima opravdati iskazano povjerenje.

Hrvati koji žive izvan Hrvatske puno očekuju od Ureda i od Vas. Što im možete poručiti?

- Vjerujem, s obzirom na dugi niz godina u kojima je postojala potreba za ovakvim Uredom, da su očekivanja i

potrebe velike. Želim posebno naglasiti i poručiti da samo zajedničkim djelovanjem možemo postići konkretne rezultate te zbog toga očekujem i posebno ću poticati aktivan stav Hrvata izvan Hrvatske, njihove ideje, potrebe i konkretne prijedloge glede unapređenja suradnje. Naime, hrvatska Vlada želi uspostaviti učinkovitu i sustavnu suradnju s Hrvatima izvan Hrvatske, suradnju utemeljenu na partnerskom odnosu uzajamnog poštovanja i s tim u svezi djelovanje mora biti sinergijsko. Savjet, koji će činiti najugledniji predstavnici hrvatskih zajednica iz cijelog svijeta, zajedno će s istaknutim predstavnicima državnih tijela i institucija, civilnog društva i Katoličke crkve u domovini pomagati hrvatskoj Vladi u kreiranju i provedbi politike, aktivnosti i programa u odnosu na Hrvate izvan RH. Očekujemo da će naše iseljeničke i manjinske zajednice u Europi i svijetu te bosanskohercegovački Hrvati zaista odabrati najbolje između sebe

odnosno one koji će znati jasno artikulirati njihove potrebe.

Hoće li biti osnovan Savjet, Ured dobrodošlice te CRO Card, kako je najavljeno u Zakonu?

- Sve što je sadržano u Zakonu će biti osnovano jer zakoni se moraju poštovati. Naravno, sve to neće moći biti sada i odmah, ali ćemo se potruditi da u najkraćem roku realiziramo zadane ciljeve. Ured dobrodošlice postupno se ustrojava, a do kraja godine očekujemo i završetak aktivnosti glede formiranja Savjeta Vlade, koji smatram iznimno značajnim upravo zbog onoga što sam naglasila, a to je potreba zajedničkog djelovanja Hrvata u Hrvatskoj i izvan nje.

Budući da je položaj Hrvata izvan RH jedan od prioriteta vanjske politike RH, koja je uloga Ureda u tome?

- Jedan od temeljnih zadataka Ureda jest zaštita prava i interesa Hrvata izvan Hrvatske i jačanje njihovih zajednica. Državni ured će u stalnoj komunikaciji i kontaktima s našim zajednicama u inozemstvu, kao i hrvatskim diplomatsko-konzularnim predstavništvima, zajednički sustavno raditi na prepoznavanju problema i pomaganju u jačanju njihovih zajednica. S obzirom na to da Hrvati izvan Hrvatske u zemljama u kojima žive imaju različite položaje i potrebe Ured će, zajedno sa svim nadležnim hrvatskim institucijama, morati imati i različite pristupe ovisno o kojoj zajednici je riječ.

Daria Krstićević kao veleposlanica BiH sa španjolskim kraljem

Osnivanjem Ureda želi se unaprijediti odnos s Hrvatima izvan domovine, pri čemu je važno lobiranje i suradnja s Hrvatima u BiH – koji su ondje konstitutivni narod. Kako uspješno to ostvariti?

- Upravo sam na to mislila kada sam spomenula različite položaje. Hrvati u Bosni i Hercegovini su konstitutivan narod i utoliko je njihov položaj temeljno različit od položaja ostalih Hrvata izvan Hrvatske. Očuvanje konstitutivnosti i ostvarenje stvarne jednakopravnosti Hrvata u BiH je vitalni nacionalni interes Republike Hrvatske. Vlada, na čelu s premijerom Milanovićem, daje snažnu potporu i vrlo aktivno djeluje na svim razinama u pravcu osiguranja jednakopravnosti hrvatskoga naroda s preostalim dvama narodima u BiH. Dakako, i tu je važno partnersko djelovanje s Hrvatima u Bosni i Hercegovini, kao i s državom BiH. Premijer je nedavno ponovno posjetio BiH i Hrvate u Posavini i tom prigodom imao važne susrete s našim ljudima i još jednom podcrtao snažnu osobnu, kao i opredijeljenost hrvatske Vlade, za jačanje položaja Hrvata Bosne i Hercegovine.

Kada će Ured u potpunosti profunkcionirati i hoće li pridonijeti uspješnom rješavanju gorućih pitanja iseljenih Hrvata?

- Ured već funkcionira. Naime, završili smo natječaj za financiranje projekata i programa koji su od iznimne važnosti za opstojnost i održivost Hrvata u BiH, kao i natječaj za stipendiranje učenika i studenata iz BiH. Uskoro kreće i isplata 515 stipendija. Donijete su i odluke vezane uz raspodjelu sredstava za naše nacionalne manjine u 12 europskih država. U tijeku je program Croaticum – program učenja i usavršavanja hrvatskog jezika, za drugi i treći naraštaj hrvatskih iseljenika, koji ove godine polazi 110 stipendista. Sve je pripremljeno i za natječaj za izbor Savjeta Vlade RH za odnose s Hrvatima izvan Hrvatske u kojem će biti 70-ak najuglednijih predstavnika Hrvata izvan domovine. U suradnji s nadležnim ministarstvima radimo na uređenju statusa Hrvata bez hrvatskog državljanstva, koji mogu steći Hrvati izvan domovine bez hrvatskog državljanstva, njihovi supružnici koji nemaju hrvatsko državljanstvo, njihova djeca te prijatelji hrvat-

skog naroda i RH koji njeguju hrvatski identitet i promiču hrvatsko kulturno zajedništvo. Tu su i protokolarne obveze. Jako puno radimo. Sigurna sam da će se rezultati naših napora tek vidjeti.

Može li vaš program usporiti procese asimilacije među iseljeništvom?

- Hrvati su narod koji je uvijek bio vrlo privržen svojoj domovini i impresivno je vidjeti Hrvate drugog, pa i trećeg naraštaja koji su očuvali svoj hrvatski identitet istodobno poštujući i voleći zemlje u kojima žive i koje također smatraju svojim. Proces globalizacije prisutni su u cijelome svijetu. To je nešto što

moramo prihvatiti, no ne pasivno gledajući. Poštujući činjenicu da ni Hrvatsku ni Hrvate ne može zaobići taj trend, još ćemo intenzivnije raditi na njegovanju i očuvanju hrvatskoga kulturnog identiteta te jačanju veza iseljene Hrvatske s domovinom. Upravo zato smo ove godine, prvi put, odlučili i financijski pomoći projektima i programima od iznimnog značaja za hrvatsko iseljeništvom. Trebamo znati da su razlike koje postoje među narodima - bogatstvo. Hrvatske specifičnosti i različitosti, naša kultura, baština i tradicija, učinit će globalizirani svijet ljepšim. To moramo njegovati i od toga ne smijemo odustati. Nikada. Uz to, ponosna sam kad čujem da su naši iseljenici u svojim novim sredinama prepoznati kao vrijedni i čestiti ljudi. Kao takvi - oni su najbolji veleposlanici i promotori

ri Hrvatske. Nadalje, veseli me činjenica da sve veći broj trećeg ili četvrtog naraštaja hrvatskih iseljenika odlučuje učiti ili usavršavati hrvatski jezik jer kad jezik umire – umire i nacionalni identitet. Kako sam već naglasila, ove godine imamo čak 110 polaznika tečaja hrvatskoga jezika i što je još značajnije – većina ih dolazi iz dalekih krajeva Južne Amerike.

Kako izbjeći preklapanje poslova HMI-ja i Ureda?

- Vrlo jasno - preklapanja neće biti! Treba istaknuti da upravo Državni ured, u ime Republike Hrvatske, obavlja osnivačka prava Hrvatske matice iseljenika. Obje institucije su most koji ih povezuje s domovinom. Da se izrazim slikovito - što mislite bi li Hrvati koji žive izvan granica Lijepe Naše u domovinu stigli lakše i brže putem odnosno mostom koji ima jedan ili dva prometna traka? Odgovor je jasan. U tom svjetlu trebamo promatrati suradnju i rad Državnog ureda i Hrvatske matice iseljenika.

Koja bi bila Vaša poruka Hrvatima izvan Hrvatske?

- Poručila bih da smo svi mi, ma gdje živjeli, dio jednoga nedjeljivoga hrvatskog naroda i stoga zajednički odgovorni za unapređenje naših međusobnih odnosa. Hrvatska je u posljednjih dvadesetak godina prošla vrlo trnoviti put - od obrane, stvaranja, tranzicije do puta ka Europskoj uniji. Jako je puno učinjeno, možda ne uvijek savršeno, ali okolnosti su bile više nego složene i teške. Danas je naša domovina demokratska, prosperitetna država, zemlja velikih resursa i mogućnosti, država koja uskoro ulazi u Europsku uniju, država koja poštuje sve svoje građane, država koja jača veze sa svojim sunarodnjacima u svijetu. Hrvatska Vlada želi istinski unaprijediti odnose s Hrvatima izvan Hrvatske na temeljima partnerskih odnosa i uzajamnog poštovanja i povjerenja - što je jasno pokazala usvajanjem već spomenutog Zakona i osnivanjem Državnog ureda. Sigurna sam da i naši Hrvati koji žive izvan granica domovine žele isto. Državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske bit će čvrsti most unapređenja te suradnje. ■

ENG We spoke with Daria Krstičević at the newly established State Office for Croatians Abroad about the office and its projects.

Mladi Gradišćanci na nezaboravnome maturalcu

Učenici iz Gradišća sudjelovali su u nastavi u Biskupijskoj klasičnoj gimnaziji Ruđera Boškovića, uglavnom na satovima hrvatskog jezika, kako bi uz svoj gradišćanskohrvatski uspješno svladali i književni hrvatski jezik

Tekst i snimke: Ured HMI-ja Dubrovnik

U rujnu je u osmodnevnom posjetu Dubrovniku boravila grupa od jedanaest učenika Panonske gimnazije Gornja Pulja (Oberpullendorf) iz austrijskoga Gradišća. Voditeljica ovoga edukativnog posjeta Dubrovniku je profesorica Gisela Csenar, koja svake godine organizira maturalno putovanje svojih učenika u Dubrovnik. Nekima od njih ovo nije prvi posjet, dolazili su i prethodnih godina, bilo kao članovi folklorne ili glazbene grupe koja djeluje pri njihovoj školi u Austriji.

Domaćini u Dubrovniku bili su im don Bernard Pleše i profesorica Mirjana Žeravica, iz Biskupijske klasične gimnazije Ruđera Boškovića. Učenici iz Gradišća sudjelovali su u nastavi u ovoj dubrovačkoj gimnaziji, uglavnom na satovima hrvatskog jezika, kako bi uz svoj gradišćanski hrvatski uspješno svladali i književni hrvatski jezik.

Bili su sudionici natjecateljskog recitala domoljubne poezije na kojem je učenica iz Gradišća, Hana Darabos, osvojila zavidno treće mjesto prema mišljenju stručnog povjerenstva.

Također je bilo organizirano i jedновеčernje glazbeno druženje u školi, gdje su domaći odmjerili snage sa svojim sunarodnjacima iz Austrije te pokazali bliskost uz pjesmu i ples.

Mladi Gradišćanci razgledali su prirodne i kulturne znamenitosti Grada, dubrovačke zidine, posjetili su otočić Lokrum, Župu dubrovačku, Konavle i otok Mljet. Među ostalim

Zajednička fotografija s pročelnicom za kulturu Marijetom Hladilo i voditeljicom HMI Dubrovnik Majom Mozarom

u ured Hrvatske matice iseljenika Dubrovnik, gdje su pjesmom oduševili prolaznike i goste na Prijekome. Informirali su se o uvjetima studiranja u Dubrovniku, poglavito na Međunarodnom sveučilištu za diplomaciju. Neizostavan je bio i koncert FA Lindo. U Dubrovačko-neretvanskoj županiji primila ih je pročelnica za kulturu Marijeta Hladilo, poželjevši im ugodan boravak na jugu Hrvatske, ne krijući zadovoljstvo znanjem materinskog jezika mladih Hrvata koji žive izvan Hrvatske. Također, pozdravne riječi mladim gradišćanskim Hrvatima uputila je i predsjednica Hrvatsko-austrijskog društva, Branika Martinović Vuković.

Zadivljeni ljepotama juga Hrvatske, gotovo svi naraštaji učenika iz austrijskoga srednjega Gradišća koji već nekoliko godina zaredom dolaze u Dubrovnik u sklopu svoga maturalnog putovanja posve sigurno će opet doći, potaknuti mnogim razlozima, a njihova vrijedna profesorica Gisela Csenar dolazi s novim naraštajem učenika već sljedeće godine.

Uz svesrdnu pomoć institucija Grada, organizatori i domaćini Gradišćancima bili su uz Biskupijsku klasičnu gimnaziju Ruđera Boškovića i požrtvovnu profesoricu Mirjanu Žeravicu i Hrvatska matica iseljenika Dubrovnik, Hrvatsko austrijsko društvo Dubrovnik te Folklorni ansambl Lindo. ■

Ispred Onofrijeve fontane

ENG Croatian pupils of the Pannonian Gymnasium in Oberpullendorf in Austria's Gradišće region who participated in classes at the Ruđer Bošković Diocesan Classical Gymnasium were on a graduation trip to Dubrovnik.

Uvijek je prisutna čežnja za domovinom!

“Ovo je bogata zemlja i u njoj su vrijedni ljudi pa jednoga dana mora doći i do prosperiteta. Boli me tolika nezaposlenost mladih ljudi. Poručila bih im da ostanu u Hrvatskoj jer ih ona treba, a teškoće će zasigurno proći”, naglasila je Vjera Bulat Petrošić

Vjera Bulat Petrošić

- Rođena sam 1934. godine u Splitu, *najlipšemu gradu na svitu* - na splitskom dijalektu započela je svoju životnu priču gospođa Vjera. Osnovnu školu završila je u Zagrebu budući da joj je otac radio u državnoj službi. - No, 1945. otac zbog političkih razloga odlazi u Argentinu, a majka, sestra i ja odlazimo noni u Split. Ondje sam završila tri razreda gimnazije. Te su mi godine bile jako važne. Split sam tada doživjela u svoj njegovoj ljepoti. Tri godine nakon očeva odlaska u Argentinu, kao 14-godišnjakinja odlazim s majkom Danicom Jerković Bulat i starijom sestrom Jasnom 1948. godine u Argentinu. Ondje nas je čekao otac, ugledni splitski odvjetnik, zastupnik HSS-a, političar koji se bavio pjesništvom i koji je cijeli svoj život posvetio borbi za nezavisnost Hrvatske. Kada sam odlazila iz Splita, dugo sam ga gledala da mi ostane u očima. Bilo je teško, no željela sam biti u ocem - iskreno će Vjera koja napominje

kako još uvijek ima prijateljice u Splitu s kojima se druži prigodom dolaska na ljetovanje te da njihove prijateljske veze nikada nisu prekinute. Također održava i svoja zagrebačka prijateljstva pa prigodom dolaska u domovinu obvezno navrati i do Zagreba.

DOLAZAK U ARGENTINU

Nakon dolaska u Argentinu, Vjera ponajprije uči španjolski jezik i nakon šest mjeseci završava pučku školu. Zatim je u Argentinu završila Trgovačku akademiju te radila u Centralnoj banci Republike Argentine. Napominje kako im je u početku bilo jako teško, a sa suzama u očima sjeća se svoje pokojne sestre Jasne koja je uzdržavala obitelj.

U razgovoru napominje kako je otac, premda diplomirani pravnik, u Argentinu radio vrećice za pulovere koje je majka plela. Bilo im je puno lakše kada je i Vjera počela raditi. Iako daleko od do-

Razgovarala: Željka Lešić

Dom svih iseljenih Hrvata i redakciju časopisa Matica nedavno je posjetila Vjera Bulat Petrošić, ugledna hrvatska iseljenica iz Buenos Airesa. Budući da je naša iseljenica u lipnju imenovana predsjednicom Međudruštvenoga odbora hrvatskih udruga i ustanova u Argentini (Unión de Asociaciones Croatas de la República Argentina - UACRA), bio je to povod za intervju. Gospođa Vjera rado je prebirala po svojim sjećanjima, govoreći o odlasku iz domovine, roditeljima, obitelji, pokazujući nam fotografije te drage uspomene iz djetinjstva, od kojih smo neke odabrali i za intervju.

1904. godina Vicko i Mandina Jerković s Nikom Jerkovićev (djed)

1937. godina Split, gđa Vjera
s roditeljima i sestrom

movine, Hrvatska je bila neprestano u njihovim mislima, a ljubav prema njoj stalno je bila prisutna. Obitelj se okupljala u Hrvatskom domu u Buenos Airesu koji im je, kao i ostalim našim iseljenim Hrvatima, bio kutak domovine. Ondje se pričalo i maštalo o voljenoj Hrvatskoj, a također su se obilježavale i slavile važne obljetnice vezane uz Hrvatsku. Napominje kako je važno okupljanje bilo u Hrvatskoj katoličkoj misiji, u kojoj su bile male škole hrvatskog jezika. Ondje je hrvatski predavala i njezina sestra Jasna.

KARITATIVNI RAD U CARITASU

U Buenos Airesu Vjera se udala za Splićanina Arsena Petrošića, čija je životna priča nalik njezinoj. Oboje su dugi niz godina aktivni u hrvatskoj zajednici Buenos Airesa.

Bavi se i karitativnim radom – deset godina je predsjednica Hrvatskog Caritasa *Kardinal Stepinac* koji 40 godina djeluje u Buenos Airesu, a Vjera je članica već 30 godina. - Kad uđete u Caritas, ne možete iz njega izaći - kaže Vjera i ističe kako je skrb o starim osobama jako važna i kako niti jedan hrvatski iseljenik nije bez socijalne skrbi. Volonterski u Hrvatskom Caritasu radi i Vjerin muž Arsen, koji stalno prikazuje hrvatske filmove u Caritasu ili Hrvatskom domu. U Buenos Airesu Arsen je obavljao razne poslove, od fotografa, blagajnika u jednome kafiću pa do trgovačkog putnika, a zatim je otvorio vlastitu tvornicu pulovera, gdje je radilo oko tridesetak namještenika. Kad je nastupila kriza, nakon puno godina, zatvorio je obrt i zaposlio se u jed-

noj zrakoplovnoj kompaniji. Nakon toga dobiva posao u Predsjedničkom uredu Republike Argentine, u Odjelu za tisak.

- Nakon što je u Buenos Airesu otvoreno predstavništvo Republike Hrvatske, a zatim i veleposlanstvo, suprug je radio devet godina u veleposlanstvu, u kojem je radila i moja sestra Jasna - istaknula je Vjera.

Prvi susret s domovinom Vjera je doživjela nakon 60 godina života u Argentini. Nakon toga je 1978. s mužem i kćerkama došla u Split. U sjećanju joj je

i 1994. kada je za Papina posjeta Splitu sa sestrom boravila u rodnome gradu. Nakon toga su se zaredali češći posjeti Splitu u kojem Petrošići imaju stan. Nekoliko posljednjih godina ljeta provode u rodnome Splitu.

ČESTI SUSRETI S DOMOVINOM

- Svaki dan zahvaljujem Bogu što mi je dao da uživam u predivnome moru, Marjanu, Splitu. Znao, uvijek je prisutna čežnja za Hrvatskom iako su nas u Argentini lijepo primili i ondje se ne osjećate kao stranac - napominje naša sugovornica. Prije nekoliko godina za boravka u Splitu Petrošići su donirali Muzeju grada Splita srebrnu tintarnicu uglednoga splitskoga gradonačelnika Gaje Bulata. Tintarnica se prenosila u obitelji Bulat iz ruke u ruku, a Vjera ju je naslijedila od svojega oca, odvjetnika Ede Bulata, koji je bio nećak Gaje Bulata.

- Uživam u Hrvatskoj, a vjerujem i u bolju i bogatiju Hrvatsku. Ovo je bogata zemlja i u njoj su vrijedni ljudi pa jednoga dana mora doći i do prosperiteta ove zemlje. Boli me tolika nezaposlenost mladih ljudi. Poručila bih im da ostanu u Hrvatskoj jer ih ona treba, a teškoće će zasigurno proći. Neka sudjeluju u razvoju svoje domovine za bolju budućnost svih. ■

Roditelji dr. Edo
Bulat i Danica
Bulat Jerković –
70 tih godina u
Buenos Airesu

Roditelji sa sestrom Jasnóm
u Argentini 70tih godina

ENG The editorial office of *Matica* magazine was recently visited by Vjera Bulat-Petrošić, a leading Croatian emigrant living in Buenos Aires and the president of the Inter-Association Committee of Croatian associations and institutions in Argentina.

POSJET BRAZILSKIM HRVATIMA U SAO PAULO

BRAZIL - Veleposlanik RH dr. Drago Štambuk boravio je krajem rujna u službenom posjetu hrvatskoj iseljeničkoj zajednici Sao Paula gdje se u Domu Croatia Sacra Paulistana 23. rujna sastao s članovima dvaju najutjecajnijih hrvatskih klubova *Croatia Sacra Pauli-*

stana i Društvo prijatelja Dalmacije (*Sociedade Amigos da Dalmacia*). Veleposlanik je inaugurirao i pozdravio osnivanje tečaja za učenje hrvatskog jezika i kulture pod vodstvom profesora Milana Puha, uz potporu kluba *Croatia Sacra Paulistana* i Veleposlanstva RH u

Braziliji. Obraćajući se mnogobrojnim Hrvatima u dvorani Alojzija Stepinca, među kojima je bilo i 35 polaznika spomenutog tečaja, pozvao je iseljenike na privrženost objema domovinama, Hrvatskoj i Brazilu, kao i na jačanje hrvatskoga identiteta u čemu je, kako je rekao, učenje hrvatskoga jezika prioritet. Veleposlanik je također inicirao osnivanje dalmatinske klope *Croatia Sacra*. Tijekom boravka u Sao Paulu veleposlanik Štambuk radio je i na organizaciji skorog obilježavanja 20. obljetnice uspostave diplomatskih odnosa između Brazila i Hrvatske u Sao Paulu, gradu s najvećom hrvatskom populacijom u ovoj južnoameričkoj zemlji, a koja bi uz središnje događaje u glavnom gradu Braziliji uključila i zajednicu hrvatskih podunavskih Švaba u Entre Riosu, u saveznoj državi Parani.

Uz veleposlanika Štambuka na inauguraciji je bio prisutan počasni konzul RH u Sao Paulu, Oswaldo Miller, čelnici hrvatske zajednice Dubravka Sidoni-ja Šuto i Šime Deur, te prof. Milan Puh. Dan ranije, 22. rujna, plesna skupina Jadran Društva prijatelja Dalmacije na 41. međunarodnom festivalu folklornih plesova u Sao Paulu podignula je brazilsku publiku na noge svojom izvedbom plesova Dalmacije, Posavine i Baranje. (*Veleposlanstvo RH u Brazilu*)

HRVATSKA VEČER U BAARU

ŠVICARSKA - Peta po redu Hrvatska večer u organizaciji Hrvatske katoličke misije Zug održana je 22. rujna u dvorani Waldmannhalle u Baaru, a ovaj put doslovno je bila popunjena do posljednjeg mjesta. Glavni gosti ove godine bili su Mate Bulić i Dražen Zečić - dobro poznata i popularna imena naše estrade. Kao posebni gosti nastupili su članovi HKUD-a Posavina Zürich-Ba-

den. Nastupom glazbenog dueta Ida & Marija iz Siebena započeo je zabavni program 5. hrvatske večeri. Druga točka programa bio je nastup pratećeg sastava Mate Bulića koji su spletovima popularnih zabavnih pjesama podignuli mnogobrojne plesače na noge. Nakon izvođenja Lijepe naše voditeljski duo, Martina Josić i Silvana Medić, najavio je fra Radu Vukšića, voditelja HKM-a Zug, koji je nakon kraćega prigodnoga govora službeno otvorio 5. hrvatsku večer. Fra Rade je najavio da je cjelokupni prihod ove večeri namijenjen u humanitarne svrhe - Majčinu selu u Međugorju te za gradnju crkve u mjestu Tušiloviću nedaleko od Karlovca. Utržak od prodaje kolača biti će uručen Dječjem sirotištu u Betlehemu, koji će HKM Zug posjetiti u sklopu predstojećeg hodočašća u Svetu zemlju. Članovi HKUD-a Posavina Zürich-Baden

su, uza zvuke violine i šargije, otplesali nekoliko kola u svojim šarolikim i živopisnim nošnjama. Poslije nastupa folkloraša Srećko Karić, dragovoljac Domovinskog rata, predstavio je knjigu *Preživio sam Vukovar i Ovčaru* autora Vilima Karlovića. Zatim su nastupili Bulić i Zečić. Vesela atmosfera u dvorani potrajala je sve do ranih jutarnjih sati. (*Miroslav Belošević*)

Prva godina uspješnog djelovanja

Posjećenost škole je iznad svih očekivanja jer je besplatna za sve polaznike, a svi rukovoditelji i predavači su volonteri. Ravnatelj škole je Josip Mardešić, upraviteljica je Nada Pritisanac Matulich, a učitelji su John Viculin, Stella Milovich, Tanja Kraljić Strgačić i Gabriela Brajević

Hrvatska crkva
Mary Star u
San Pedru

svi rukovoditelji i predavači su volonteri.

Ravnatelj škole je Josip Mardešić, upraviteljica je Nada Pritisanac Matulich, a učitelji su John Viculin, Stella Milovich, Tanja Kraljić Strgačić i Gabriela Brajević.

Školu osim Hrvata posjećuju i ljudi drugih narodnosti kao npr. Afroamerikanci, Meksikanci, Azijati itd. Škola je umrežena s mnogim školama SAD-a, Kanade i Europe.

Hrvatskoj školi Mary Star tijekom prošle i ove godine u posjetu su bili predstavnici Hrvatske škole sv. Ante iz Los Angelesa, kolo grupe sv. Ante te predstavnici crkvenih i gradskih vlasti koji su iskazali punu potporu svim volonterima koji nesebično poklanjaju svoje slobodno vrijeme za dobrobit budućih naraštaja.

U župi Mary Star prije 50 godina jedanput na mjesec održavali su hrvatsku misu mons. Diomartić i mons. Segarić, kasnije su dolazili jedanput tjedno. Pri-

je tridesetak godina u Hrvatsku zajednicu San Pedro dolazi don Mate Bižaca i dvadesetak godina se brine za duhovne potrebe zajednice. Njega je naslijedio isusovac Ivan Gerovac, bivši misionar u Zambiji, i ostao 25 godina. Nakon što je Gerovac bio pozvan u župu sv. Ante u Los Angelesu, bila je velika potreba za hrvatskim svećenikom u San Pedru. Na poziv nadbiskupije u Los Angelesu i hrvatske zajednice u San Pedru, došao nam je don Goran Jovičić koji se osim hrvatske zajednice brine i za talijansku i njemačku zajednicu u Los Angelesu.

San Pedro je glavna luka Los Angelesa gdje Hrvati predstavljaju značajnu etničku skupinu. Jedan dio grada dobio je ime *Croatian place*. Između ostalih, grad su prije više od sto godina počeli naseljavati otočani, a danas tu živi oko 35.000 ljudi hrvatskog podrijetla i to je ujedno najveća hrvatska zajednica na Tihome oceanu. ■

Napisala: **Nada Pritisanac Matulich** Snimke: **Željko Šimac, Nada Pritisanac Matulich**

Početak nove školske godine Hrvatska škola jezika Mary Star - San Pedro slavi svoju prvu godinu uspješnog postojanja. Škola djeluje pod Katoličkim obiteljskim društvom Mary Star, a pod sponzorstvom Hrvatskog doma San Pedro.

Ove jeseni uz školu jezika počela je s radom i Škola autohtone hrvatske kuhinje te igraonica za najmlađe koji će uz igru, pjesmu i ples učiti jezik. U satove kuhanja bit će aktivno uključeni mnogi članovi zajednice, volonteri koji će nesebično svoje stare recepte prenijeti svima zainteresiranima.

Posjećenost škole je iznad svih očekivanja jer je besplatna za sve polaznike, a

Voditelji
Hrvatske
škole

ENG With the start of the school year the Mary Star Croatian language school of San Pedro is celebrating the first year of its existence. The school is active in the frame of the Mary Star Catholic family association and sponsored by the Croatian Home in San Pedro.

Mirno počivalište mrtvih i odmorište za oči živih

Varaždinsko groblje je, zahvaljujući Hermanu Halleru, po načinu oblikovanja i uređenja jedinstveno u Europi. Šišanjem tuja u geometrijski pravilna tijela poprimilo je obilježja francuskog parka

Snimka iz zraka

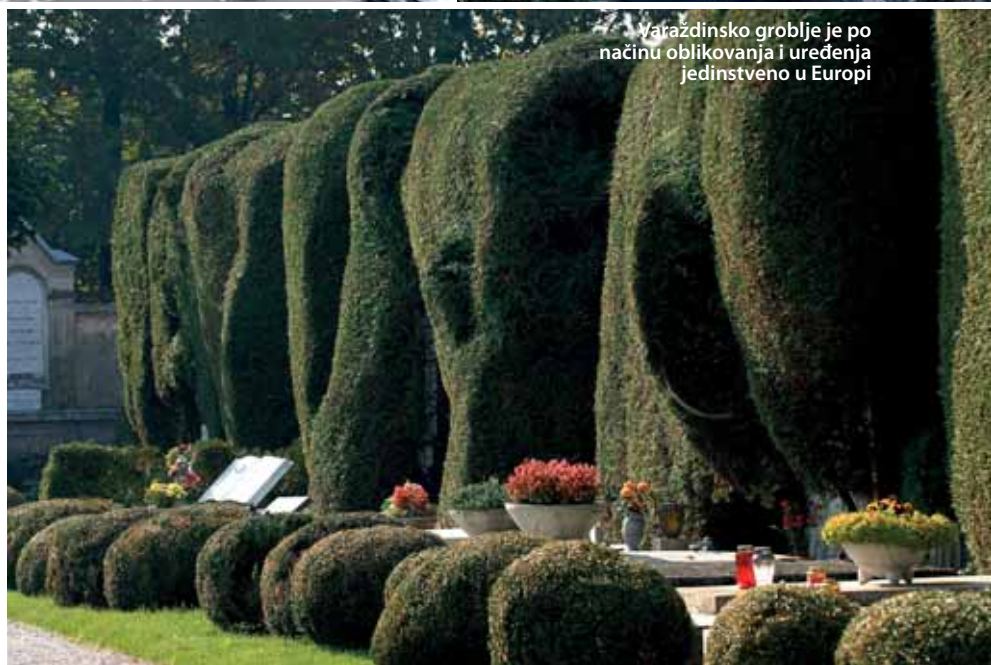
Kip žene
kipara
Antuna
Augustinčića

Tekst: Uredništvo

Snimke: Turistički ured Varaždin

O d svog nastanka, razvoja u srednjem vijeku pa sve do danas, Varaždin je oduvijek bio grad koji su njegovi stanovnici voljeli, a gosti mu se divili i hvalili ga. Varaždin ima približno 50.000 stanovnika te je kulturno, obrazovno, gospodarsko, sportsko i turističko središte sjeverozapadne Hrvatske. Nositelj je 11 nacionalnih nagrada *Zeleni cvijet* kao najuređeniji grad kontinentalne Hrvatske. Zelena arhitektura grada Varaždina ogleda se u njegovim parkovima i cvjetnim nasadima, a posebno u alejama gradskoga groblja.

Današnji izgled groblja zahvaljuje Hermanu Halleru koji ga je oblikovao kao sintezu hortikulture i umjetničkih

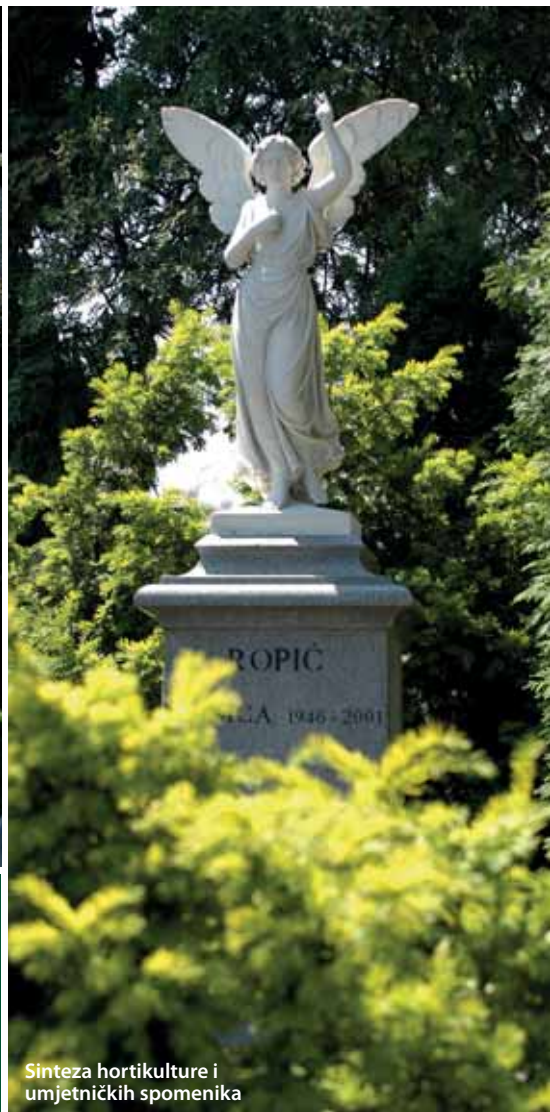

Varazdinsko groblje je po načinu oblikovanja i uređenja jedinstveno u Europi

Današnji izgled groblje
zahvaljuje Hermanu Halleru

Varaždinsko groblje utemeljeno je 1773., a od 1905. Herman Haller započeo je s njegovim uređenjem posadivši oko 7.000 čempresa, javora, jasena, crvene bukve, šimšira, magnolija i breza. Šišanjem tuja u geometrijski pravilna tijela groblje je poprimilo obilježja francuskog parka. Haller je uređivao groblje od 1905. do 1947. te ono danas ima svoj prepoznatljiv izgled. "Uopće na varaždinskom groblju materijal raslinja je najglavnije, a grobovi unutar istih tiha su i skladna skrovišta u kojima se tek naslućuje boravište mrtvih", govorio je Haller. Zahvalni Varaždinci podarili su mu Aleju lipa, koja povezuje groblje i stari dio grada.

Sinteza hortikulture i
umjetničkih spomenika

spomenika. Mnogobrojni nadgrobni spomenici radovi su poznatih hrvatskih kipara, a svaki će posjetitelj zastati pred kapelicama – grobnicama umjetničke vrijednosti.

Za razliku od ostalih, varaždinsko groblje nije samo trajno počivalište onih koji su nas napustili, već i svojevrsni bisser parkovne i perivojne arhitekture. Stoga su Varaždinci s pravom ponosni na ovakav spomenik prirode, koji je neizostavna atrakcija sve većem broju turista.

Varaždinsko groblje je, zahvaljujući Hermanu Halleru, po načinu oblikovanja i uređenja jedinstveno u Europi. Haller je izučio krojački zanat, ali više su ga zanimali vrtovi i parkovi. Uspio je nagovoriti svog poočima da mu prepusti 'nadzirateljstvo' nad grobljem te ga je počeo uređivati dajući mu privlačan

izgled. Za posjetitelje to je pravo odmorilište za oči. Stabla tuje oblikuju niz zelenih zidova i arkada te zajedno s ostalim drvećem skrivaju tihe grobove.

JEDINSTVEN SPOMENIK PRIRODE

Velike kamene grobnice te mnogobrojni jedva obilježeni grobovi ravnopravno su okruženi zelenilom i cvijećem. Svoj vječni mir ovdje su našli važni ljudi varaždinskog kraja kao što su slavist Vatroslav Jagić, glazbenik Ivan Padovec, prirodoslovac Franjo Koščec, povjesničar Krešimir Filić, književnik Vladislav Vežić, slikar Miljenko Stančić i drugi. Tu počivaju i hrabri ratnici Prvoga i Drugoga svjetskog rata, te hrvatski branite-

lji Varaždinske županije poginuli u Domovinskom ratu.

Mnogobrojni nadgrobni spomenici radovi su poznatih hrvatskih kipara. Posebice se ističe kip žene, djelo kipara Antuna Augustinčića, reljef koji je rad Roberta Frangeša Mihanovića, te Kosturnica, djelo Varaždinca Pavla Vojkovića. Uz granične zidove groblja raznolike su i posebno bogate grobnice, a svaki će posjetitelj zastati pred kapelicama – grobnicama umjetničke vrijednosti.

Jasnom koncepcijom stvaratelja groblje je pretvoreno u park prirode i zato je ovdje mirno počivalište mrtvih i odmorilište za oči živih. ■

ENG The cemetery in Varaždin is unique in Europe by its design. The pruning of thuja's in geometrically regular forms have given it the characteristics of a French park.

Arheolozi otkrili jednu od najstarijih romaničkih crkava u Hrvatskoj

Namjera konzervatora je da se polovina do sada istražene crkve konzervira, a u ostatku nastavi istraživanje. To znači da bi se ta kulturna baština mogla relativno brzo staviti stručnoj i općoj zajednici na edukativno-turističko korištenje kao zanimljiv arheološki park

Pročelnica Hrvatskog restauratorskog zavoda Ana Azinović Bebek

Tekst i fotografije: Hina

Hrvatski restauratorski zavod predstavio je sredinom rujna arheološki lokalitet crkve sv. Jurja, jedne od najstarijih romaničkih crkava u Hrvatskoj, na konferenciji za novinare koja je održana na samom lokalitetu Crkvišće u selu Bukovlje kraj Zvečaja u Karlovačkoj županiji.

Crkva se prvi put spominje u popisu župa Zagrebačke biskupije Ivana Arhiđakona iz 1334. godine i prema do sada dostupnim podacima jedna je od najranijih srednjovjekovnih crkava istraživanih u kontinentalnom dijelu Hrvatske. U kasnijem popisu iz 1501. godine crkva se više ne spominje. Po zapisima Radoslava Lopašića drveni je namještaj crkve s te lokacije premješten u 15. stoljeću u župnu crkvu sv. Ivana na Zvečaju.

Pročelnica Hrvatskoga restauratorskog zavoda Ana Azinović Bebek rekla je da se po dimenzijama, načinu zidanja i žbukanja crkve i po ostacima namještaja pronađenog u apsidu ta crkva sigurno može datirati u 12. stoljeće, a možda i u 10. ili čak ranije.

“Zanimljivo je da smo pronašli klesarsko dljeto koje je vrlo vjerojatno služilo za demontažu namještaja”, rekla je Azinović Bebek, upozorivši da ostaci svetišta i namještaja upućuju na mogućnost da je riječ o ranokršćanskoj gradnji, ali i na mogućnost da je riječ tek o oponašanju takve gradnje. Crkva je

duga 15, a široka 7,5 metara, s vrlo niskim polukružnim svetištem što navodi na zaključak da je riječ o romaničkoj gradnji. Razmjerno je pravilno zidana, s ožbukanim zidom i podom, s glavnim ulazom na zapadu, ali i ulazom na jugu, koji pak upućuje na zaključak da se radilo o samostanskoj crkvi (u njezinoj jednoj trećini), s posebnim ulazom za redovnike. “Pred nama je potraga kroz povijesne izvore za odgovorom kako je samostanska crkva postala župna, te što je bilo zatim”, rekla je Azinović Bebek.

Povjesničar-arheolog Petar Sekulić iz istog Zavoda i Krešimir Raguž, arheolog karlovačkoga Konzervatorskog odjela, predstavili su višeslojnost lokaliteta odnosno činjenice da je crkva bila izgrađena na prapovijesnoj gradini (iz rimskog razdoblja) te opasana s dva metra širokim bedemom, što nije uobičajeno. Sekulić kaže da će se samo daljnjim istraživanjima moći dovesti u vezu prapovijesna gradina i nađena keramika iz tog razdoblja, bedem i crkva, odnosno da je ključ rješenja kronološki odnos bedema i crkve. Raguž, pak, kaže da se za sada smatra da je to crkva sv. Jurja, ali da je narod zove crkvom sv. Ivana. S obzirom na to da narod vrlo rijetko griješi, dodao je, ta činjenica otvara nove mogućnosti odnosno mogla bi biti riječ o crkvi-utvrdi viteškog reda ivanovaca.

Namjera konzervatora je, odobri li Ministarstvo kulture novac za istraživanje, da se polovina do sada istražene crkve konzervira, a u ostatku nastavi istraživanje. To znači da bi se ta kulturna baština mogla relativno brzo staviti stručnoj i općoj zajednici na edukativno-turističko korištenje kao zanimljiv arheološki park. ■

Željezno dljeto pronađeno na nalazištu ranoromaničke crkve i bedema u Bukovlju kod Zvečaja

ENG In mid September the Croatian Conservation Institute presented the Sveti Juraj archaeological site, one of the oldest Romanesque churches in Croatia, located in the village of Bukovlje in Karlovac County.

Najveće hrvatsko kolo u povijesti

VINKOVCI - Zahvaljujući organizatorima 47. vinkovačkih jeseni i sudionicima svečanog mimohoda, vukovarsko-srijemskim KUD-ovima i folklornim društvima pristiglim iz svih hrvatskih krajeva, ovogodišnje *Jeseni* u Vinkovcima okupile su cijelu Hrvatsku u najvećem kolu na svijetu. Bila je to velika završnica Svečanog mimohoda sudionika 47. vinkovačkih jeseni, najavljena kao velika novost ovogodišnjih *Jeseni* i jedinstven slučaj u cijelome svijetu. Uza zvuke tamburica u impresivno šokačko kolo u dva reda na stadionu HNK Cibali je uhvatili su se sudionici manifestacije u narodnim nošnjama iz cijele Hrvatske, a uz ovo glavno kolo dio sudionika mimohoda, folkloraši iz gradskih društava te mnogobrojni Vinkovčani i njihovi gosti, kola su zaplesali duž cijele trase mimohoda. "Pozivam vas da se svi uhvatimo u kolo zajedno sa sudionicima i da napravimo nešto prekrasno i pokažemo koliko smo jedinstveni, koliko svi želimo lijepo i dobro Republici Hrvatskoj", pozvao je Vinkovčane i goste Vinkovaca uoči početka mimohoda gradonačelnik dr. Mladen Karlič, a pozivu su se odazvali mnogi i na vinkovačkim ulicama stvorili posebno ozračje koje je razgalilo mnoga srca i na najljepši način dopunilo sliku velikoga kola sudionika Svečanog mimohoda 47. vinkovačkih jeseni na stadionu HNK Cibali. (*Vinkovački list*, foto Gordan Panić)

Dragulji hrvatskog dizajna

Londonski katamaran *Millennium Diamond* najljepši je hrvatski proizvod, kojemu je ovih dana pripala Velika nagrada HDD-a, prigodom revije stvaralaštva nacionalnoga industrijskog oblikovanja

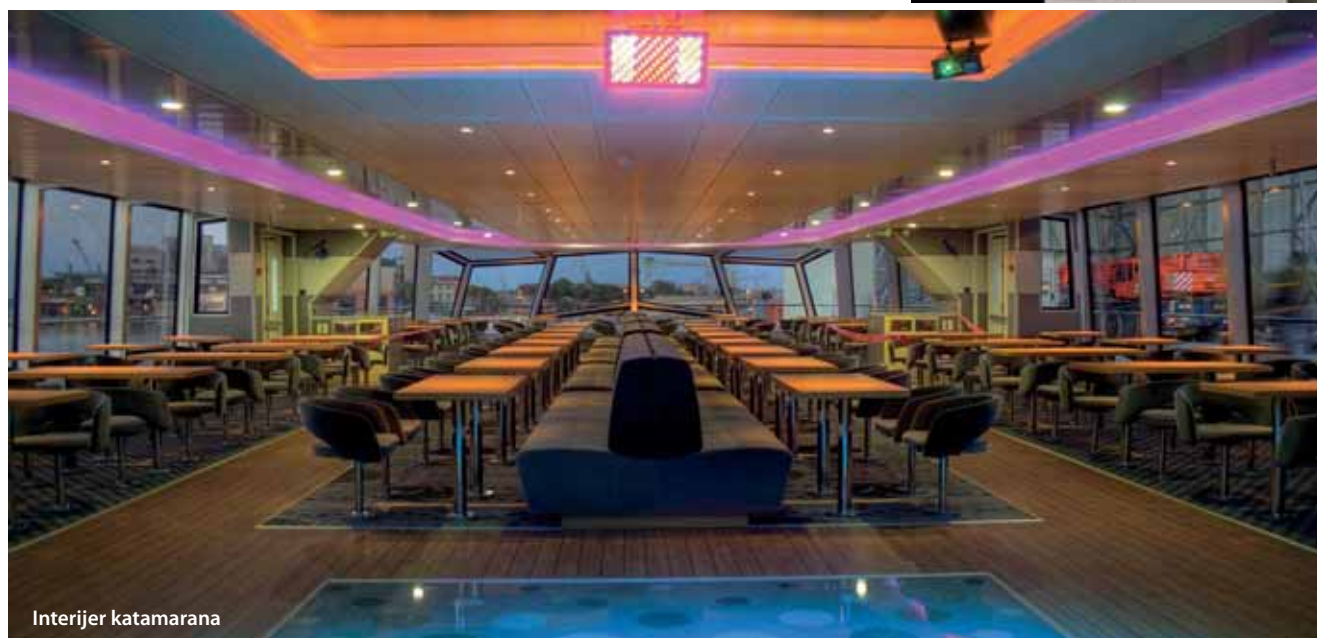

Ivana Peko

Napisala: **Vesna Kukavica**

Putnički turistički brod *Millennium Diamond*/Millenijski dijamant na londonskoj Temzi, kapaciteta 599 putnika, projektirao je zagrebački Brodarski institut za britanskoga naručitelja City Cruises, a izgrađen je u pulskom brodogradilištu Tehnomontu. Katamaran, fascinantnih staklenih površina i elegantnih salona prozračnih linija iz kojih pogled seže na znamenitosti engleske prijestolnice duž Temzina toka,

svakog dana plovi u floti City Cruises - tvrtke koja godišnje vodi na razgledanje Londona iz riječne perspektive milijune turista iz cijeloga svijeta. Kompjutorizirani i suvremeno oblikovani *Millennium Diamond* može postizati brzinu do 12,5 čvorova, a odlikuje ga mala potrošnja goriva zbog posebno projektiranih asimetričnih trupova. Jedinstven je i po integriranom sustavu nadzora i upravljanja brodskim sustavima, automatskom prilagođavanju gaza u uvjetima brze izmjene plime i oseke oko nultog meridijana, te usmjerenošću na ekološke izvore

Interijer katamarana

Katamaran
na Temzi

energije kakve su solarne ploče i biodizelsko gorivo.

NAGRADE HRVATSKOGA DIZAJNERSKOG DRUŠTVA

Projektiranje, softverska rješenja i dizajn toga 37-metarskoga zelenog broda za riječni prijevoz putnika i pružanje ugostiteljskih usluga potpisuju kreativci Brodarskog instituta (Ivana Peko, Joško Alujević, Nikola Orešković), ponosni što su posao osvojili u jakoj konkurenciji zapadnoeuropskih projektnih ureda, konkurentnijih brodogradilišta i pozna-

tijih dizajnera. Londonski riječki dragulj, izbrušen u Zagrebu i Puli, čije se prvo isplavljanje iz Westminsterskog doka svečano dogodilo 4. rujna, u potpunosti je hrvatski proizvod, kojemu je desetak dana kasnije, točnije 13. rujna o. g., pripala Velika nagrada Hrvatskoga dizajnerskog društva (HDD), prigodom aktualne bienalne revije stvaralaštva nacionalnoga industrijskog oblikovanja.

Sedmu reviju hrvatskog dizajna, pokrenutu prije 13 godina, organiziralo je u središtu Zagreba Hrvatsko dizajnersko društvo, u suradnji s domaćinom, Muzejom za umjetnost i obrt, u kojem izložba ostaje otvorena do 15. studenoga.

Postav izložbe osmislile su mlade dizajnerice usavršavane u europskim cen-

trima izvrsnosti Nina Bačun i Maja Kolar, koje su dizajnerske izloške smjestile na građevinske skele postavljene u sklopu izložbenog prostora MUO-a. Upotrebom pomoćnoga građevinskog elementa, golih skela koje obično vidamo postavljene izvan institucija prilikom obnove njihovih pročelja, autorice su unijele određenu radnu dinamiku i kontrast nasuprot historicističkome interijeru.

NOVI PROSTORI ZA PRIJEKO POTREBNI OPTIMIZAM

O nagradama je odlučivao Međunarodni ocjenjivački sud: informacijski arhitekt Vanja Bertalan, grafički dizajner Nikola Đurek, produkt dizajner Neven Kovačić, modni dizajner i likovni umjetnik Silvio

Vujičić, grafička dizajnerica Narcisa Vučkojević (ujedno i selekcijski tim) te inozemni gosti, ugledni slovenski produkt dizajner Jure Miklavc i naš slavni dizajner i ilustrator s američkom adresom Mirko Ilić. Izložbu su otvorili Ira Pleyer, predsjednica HDD-a i Miroslav Gašparović, ravnatelj MUO-a.

Kako je dizajn s jedne strane snažan ekonomski alat uspješnoga gospodarstva te s druge strane učinkovit društveni alat za podizanje kvalitete života, ova izložba pod nazivom *Pregled hrvatskog dizajna 11-12* ponajprije otvara nove prostore za prijeko potreban optimizam školovanim mladim poduzetnicima i malim obiteljskim gospodarstvima te obrtima u *Lijepoj Našoj*. Pregled nacionalnoga dizajnerskog stvaralaštva donosi obilje zanimljivosti i to u svim područjima dizajnerskog djelovanja - od produkt dizajna, ambalaže, dizajna postava izložbi i signalizacije, dizajna elektroničkih i interaktivnih medija, dizajna vizualnih komunikacija pa sve do dizajnerskih koncepata i modnog dizajna. Na izložbi sudjeluje 120 dizajnera s oko 250 radova, a posebnost ovosezonske revije je da se mogu vidjeti i kvalitetni proizvodi

(malo)serijske industrijske proizvodnje.

Izložbu prati reprezentativan katalog na 350 stranica koji detaljno dokumentira sve radove te donosi niz eseja, intervjuja i osvrt članova žirija na dvogodišnje razdoblje u domaćem dizajnu.

REPREZENTATIVAN KATALOG NA 350 STRANICA

Dodijeljene su mnogobrojne nagrade od kojih izdvajamo, uz spomenutu Veliku nagradu HDD-a koja je uručena dizajnerici katamarana Ivani Peko, i Nagradu za životno djelo koja je pripala samozatajnom Splićaninu Tomislavu Lerotiću. Dizajner, profesor *održivog* dizajna i ekološki aktivist Tomislav Lerotić (1951. - 2012.) ovjenčan je posthumno za izniman doprinos kvaliteti života i obrazovanju dizajnerskoga pomlatka u rastućem sektoru kreativnih industrija. Lerotić je, uz ostalo, atraktivno oblikovao sveprisutnu reciklažnu kutiju za odlaganje staroga papira, povezujući svoje dvije strasti - dizajn i ekologiju.

Posebnu nagradu ICOGRADA (*International Council of Graphic Design Associations*), pod čijim se pokroviteljstvom održava ova izložba, dobio je student Marko Hrastovec za dizajn knjige Williama Faulknera *As I Lay Dying*. Nagrada za najbolji dizajn vizualnih komunikacija (grafički dizajn, tipografija, ilustracija) pripala je Olegu Šuranu za dizajn plakata za predstavu *Isto lice*,

Optimizam Nevena Kovačića, člana Seleksijske komisije

- U odnosu na prethodne izložbe hrvatskoga dizajna, ovu izdvaja činjenica da se napokon možemo pohvaliti porastom broja proizvoda koji su zaživjeli u (malo)serijskoj proizvodnji. Najzapaženija inicijativa u poduzetničkom smislu svakako je organizacija natječaja za dizajn ojastućenog namještaja tvrtke *Kvadra design* u suradnji s HDD-om. Rezultat uspješno provedenoga prvog natječaja je realizacija nagrađenih projekata *Revolve* (Numen, Borovnjak, Bratović) i *Triangle* (Grupa) kao serijskih proizvoda. Uspješan početak prodaje na domaćem i stranom tržištu i dobiveni *Red Dot Award* za sofou *Revolve* potvrđuju optimističan scenarij na zadovoljstvo svih aktera uključenih u projekt. Zaključno, globalna kriza izgleda nije djelovala demotivirajuće, već je potaknula snalažljivost i kreativnost u svim segmentima bavljenja produkt dizajnom, uključujući organizaciju i produkciju.

a posebne nagrade u toj kategoriji dobili su Damir Bralić, Dejan Dragosavac Ruta te Ivana Vučić.

U kategoriji elektroničkih i interaktivnih medija nagradu za najbolji dizajn dobio je riječki glazbenik Damir Martinović Mrle iz rock grupe *Let 3*, koji među mladima uživa status zvijezde, za mobilnu aplikaciju festivala *Hartera* koju je naručio organizator toga riječkoga glazbenog festivala - *Klub ljubitelja buke*. Uz uobičajene informacije o festivalu, aplikacija omogućava kupnju jeftinije festivalske ulaznice, *download* i čitanje stripa *Radio Isus* te igranje interaktivnih mini-igara.

GEOMETRIJSKI OBLIKOVANA SOFA

Nagrada za najbolji produkt dizajn pripala je *Grupi*, odnosno Filipu Despotu, Tihani Tarabi i Ivani Pavić za geometrijski oblikovanu sjedeću sofou *3angle* rađenu za *Kvadru*, domaćeg proizvođača namještaja. Posebno priznanje u kategoriji industrijskog i produkt dizajna dobila je Ksenija Jurinec za kolekciju stolaca, klupa i stolova *Quadrupedia* - samoinicirani projekt dizajnerice ostvaren u suradnji s domaćom privatnom stolarijom.

Studio Bilić-Müller dobio je nagradu u kategoriji postava izložbi, signalizacije i prostorne grafike za dizajn izložbe *NO-arhiv: deset razloga za otvoreni digitalni arhiv konceptualne i neoavangardne umjetnosti*, održane u zagrebačkome Muzeju suvremene umjetnosti. Vanja Cuculić nagrađen je za najbolji dizajn ambalaže i to za vizualni identitet i etikete za vino vinarije *Solum*.

Danijela Štambuk nagrađena je u kategoriji modnog i odjevnog dizajna

za kolekciju načinjenu od torbi, cipela i pelerina, a projekt radionica *ExtraOrdinary Design* autorskog tima Sanje Benčetić i Julije Cassim proglašen je najboljim inovativnim konceptom.

Osim profesionalcima, nagrade su dodijeljene i u studentskim kategorijama jer je jedna od osnovnih ideja bienalne izložbe hrvatskog dizajna da se obuhvati cjelokupnost dizajnerskog stvaralaštva u Hrvatskoj - od tržišno uvjetovanih projekata do onih neprofitnih, u kulturnom kontekstu.

JAVNA PREZENTACIJA DOMAĆIH DIZAJNERA

Ako je suditi prema ambicijama koje je Hrvatsko dizajnersko društvo počelo ulagati u javnu prezentaciju domaćih dizajnera te organizaciju njihovih skupnih nastupa u inozemstvu, slika o hrvatskome dizajnu u dogledno vrijeme trebala bi se još više poboljšati. Nacionalni produkt dizajn, jednako kao i arhitektura, dio je ponosa svake zemlje jer on je zrcalo njezine konkurentne proizvodnje.

U Hrvatskoj, gdje je za sada industrijsko oblikovanje umjetničko zanimanje, za razliku od SAD-a gdje se već velikim serijama pretvorilo u *šljakersko zanimanje*, kaže slavni Mirkó Ilić, još uvijek postoji potreba za promoviranjem ideje o ulozi produkt dizajna u najširem smislu.

- Hrvatski dizajn potpuno je u dosluhu s onim što se događa internacionalno. Ne zato što dizajneri prate europske trendove, nego zato što se dizajneri planetarno suočavaju s istim problemima i zato što, s razumljivom osjetljivošću na lokalne kontekste, govore istim jezikom - ocjenjuje predsjednica strukovnoga udruženja HDD-a, Ira Pleyer. ■

ENG The seventh Croatian Design Review, a biannual review of the creativity of national industrial design launched thirteen years ago, was staged in central Zagreb by the Croatian Designers Society in collaboration with the Museum for Arts and Crafts.

MATIČIN VREMEPLOV

60 godina Matice

Pronašli smo u Matici za mjesec **listopad** godine...

Priprema: **Hrvoje Salopek**

'70

U gradu Zagrebu početkom mjeseca rujna 1970. održan je Tjedan gradišćanskih Hrvata tijekom kojeg je "šira javnost Hrvatske i Jugoslavije potpunije upoznata s prošlošću i sadašnjošću tog davno iseljenog dijela hrvatskoga naroda".

Frank Kramarić (desno) predaje zastavu »Jadrana« Petru Erdeljacu. Frank Kramarić (right) hands the flag of »Jadran« to Peter Erdeljac. (Frank Kramarić is on the right, Peter Erdeljac is on the left.)

Zastava »Jadrana« u staroj domovini

Početkom kolovoza stigao je u Zagreb naš prijatelj Frank Kramarić, predsjednik društva »Jadran« iz Aliquippa, PA, i posredstvom njega on je posjetio Maticu iseljenika. Sutrašnjem izdanju našeg razgovara s predstavnicima Matice i usudnjiva, našeg časopisa o kulturnoj aktivnosti koju razvija društvo »Jadran« iz Aliquippa.

Frank Kramarić, predsjednik Društva "Jadran" iz Aliquippa (Pennsylvanija, SAD), boraveći u Zagrebu posjetio je Maticu. Tom prigodom u znak zahvalnosti za poslanu garnituru tamburica predao je Gradskom odboru Matice iseljenika za grad Zagreb zastavu društva i zahvalnicu s potpisima članova i odbornika tamburaškog i pjevačkog zbora "Jadran".

Pred 30,000 posjetilaca na Trgu Republike u Zagrebu »Iseljenička večer '89«

U glavnom gradu Hrvatske, Zagrebu, početkom rujna 1989. održana je Iseljenička večer. Na Trgu Republike, pred oko 30.000 posjetilaca, nastupili su ansambli iz Kanade, Novog Zelanda i Sjedinjenih Američkih Država. Na Iseljeničkoj večeri nastupili su i naši iseljenici. Na Iseljeničkoj večeri nastupili su i naši iseljenici.

'89

"Oko 30.000 ljudi okupilo se na najvećem zagrebačkom trgu, nekoć popularnom 'Jelačić placu' a danas Trgu Republike, da bi pratili nastupe ansambala iz Kanade, Novog Zelanda i Sjedinjenih Američkih Država na 'Iseljeničkoj večeri '89'."

Ma ljudi moji, je li to moguće?!

Ljudi moji, je li to moguće - znao bi na prijenosu utakmice poviknuti pokojni Mladen Delić. On bi tako samo ponekad po-
visio glas, a u Hrvatskoj svaki dan nam nešto ružno izmami taj frustrirajući uzvik, najviše s visina uzdignutog nosa naše Vlade. I nije riječ tu o nekim nejasnim dvojba, već uglavnom o čistim stvarima koje se onda s vrha tog nosa počinju nevjerojatnom lakoćom zamućivati. Tako je postala sveprisutna "ratifikacija" jedne nedvojbene prijevare i krađe. Zna se točno tko i kako je 1974. krivotvorio nacrt granice na poluotoku Kleku. Predsjednik Tuđman nije dopustio da se sporazum načinjen na podvalama ozakoni. Nije sporno koliki je to otočić ili kamen (školj), nego tko se odriče njih - odriče se i svojih ljudi. I onda trguje sa školjima i ljudima za neke sumnjive interese! Ne treba nam duh Velike Britanije, te države neprežaljenoga gubitka ukradenih zemalja, koja pred Argentinom ratom zaplijeni tisuće kilometara udaljene Falklande, ali ni tajna diplomacija bez slušanja glasa naroda! Nadahnuto je napisala Željka Čorak da je svaki otok kontinent, a "nepodnošljiva lakoća naše vlastodržačke retorike došla je do razine uvredljivosti". S pozicije moći i s razine diletantizma, ja bih dodao. Pa čak ako bi Hrvatska i dobila više četvornih metara "na drugoj strani", što će nam ono čime bismo oštetili drugoga?! Ne spava se mirno na ukradenom jastuku, niti ima blagoslova na prisvoje-
noj zemlji! Jedino nam je utjeha da će i u slučaju ratifikacije ipak taj dio ostati u rukama tamošnjih Hrvata i druge naše države, BiH. Međutim, pri tome se treba sjetiti oduvijek hrvatskog kraja Boke kotorske - uzalud duga hrvatska stoljeća kad 1918. nastupi sustavna i nasilna srbizaci-

ja u njoj, da bi onda uz dobro vino iz konavoskih podruma za zelenim stolom 1946. (!) prvi put u povijesti "postala" dio Crne Gore.

Bio sam jednom svjedok kako književnik stranac brani ugled našega naroda pred hrvatskim književnikom, a nisam ni sanjao da će stranci činiti to isto pred hrvatskim premijerom ili Bruxelles pred Zagrebom. Ovo posljednje se događa s nepostojećim Pelješkim mostom, koji je razdvojio one koje je trebao spajati. A treba nam stotine mostova. Najviše između ljudi! Mi se uhvatili jednog i ne znamo dalje! Vlada je kao gonjenik u noći trčala s jednoga rješenja na drugo, samo da ne bude Pelješkog mosta. Sve dok im Bruxelles nije namignuo - pa mi smo svi Europa, i mi se tu nešto pitamo! I vratio ih mostu. Uostalom, nikome neće smetati ni cesta kroz Neum. Pa nek' se voza komu se sviđa! Ali, najprije molim, rekao bi mudrac, pusti me da budem svoj na svome i sklonite mi se s moga sunca!

Ako je bivši predsjednik Mešić trebao više demantija nego izjava, premijer Milanović je na putu da ima više ružnih izjava nego nastupa. Njegova "bahatost moćnika bez argumenata" postala je predmetom analiza i stranih medija, sve do Latinske Amerike. Neki rekoše, citirajući njegov napad na sabornika Stiera, da je Stier žudio hrvatsku državu od rođenja, a naš premijer dovodi sebe u sumnju želi li je uopće i danas. Njegov nastup u Zakladi Friedrich Ebert u Berlinu najprije je probudio nevjericu tamošnjih gostiju, a onda

Piše: **dr. fra Šimun Šito Ćorić**, Švicarska
(sito.coric@gmx.net)

i na raznim hrvatskim stranama. I ne samo zbog toga što je izišao za katedru bez napisanog predavanja. To se u tim krugovima ocjenjuje kao nepripravnost i ponižavanje slušateljstva. Onda se iz petnih žila napinjao da "napamet" namontira cijeli niz onoga što kao dijeli građane njegove zemlje. Pokušao

je sugerirati da je "hrvatska nacija... produkt od zadnjih dvjesto godina". A bilo je stoljeća i prije toga, a tek mučne posljedice "sreće" s dvije Jugoslavije. Za Krležu je, u jednom trenutku hrabrosti, od te sreće Franjo Supilo poludio na klupi u londonskom parku, a u glavi Stjepana Radića gojiše se crvi! Psihologinja Mirjana Krizmanić kaže da premijer "često govori o onome što ne poznaje" i da Hrvati nisu kompleksnija nacija od drugih, a demograf Jakov Gelo upozorio je da smo demografski slični većini europskih država. Među neozbiljnima, jedan lijevi analitičar je rekao da je premijer takav jer je "hercegovački zet", a dvoje njemačkih novinara otišli su se raspitivati što je sve premijer pio prije nastupa. Koliko god bio sklon barem i trajavoj upotrebi religijskih izričaja, jasno je da naš premijer ne može poticajno doviknuti svome narodu kao Mozart njemačkome: "Zahvaljujem svome Bogu što mi je dao sreću upoznati Njega kao ključ za naše istinsko dobro." Ali, tko može razumjeti da iz zahvalnosti prema ljudima u ime kojih stoji na čelu Hrvatske pred svijetom ne svjedoči za toliko dobrog i lijepog u njoj?! Kao da nemamo negativaca i klevetnika iz drugih vilajeta! Nijedna vlast i nijedan čovjek ne bi smjeli ostavljati takve tragove na koje bi se mogla primijeniti Eliotova izreka - Bje poput pijetla misleći da sunce izlazi kako bi čulo njegov kukurijek! ■

Bje poput pijetla misleći da sunce izlazi kako bi čulo njegov kukurijek!

Text: Janet Alilović Photos: Maro Bošnjak, Vedran Levi

Growing Businesses and growing Babies

Young restaurateurs choose quality of life by laying down roots in paradise, kaže Janet i predstavlja nam Ružicu Remy, vlasnicu Nishta Vegetarian Restaurant, Sashu Lusića, vlasnika D'vino Wine Bara i Roberta Jaspricu, vlasnika konobe Dalmatino

RUŽICA REMY (née Vukadin), owner of Nishta Vegetarian Restaurant, left Tomislavgrad for Switzerland as an infant. Croatian was spoken at home and holidays were spent back with relatives. On one visit, Ružica had a strong feeling she and her Swiss husband, Gil, would one day move back.

Ružica, you moved back to Croatia, but your parents didn't. Why do you think?

- Hmm, maybe they didn't want a big switch more than once in a life time? My husband and I had just graduated as professional Hoteliers, for us moving was an adventure.

Did you visit Dubrovnik as a kid?

- Every year. We came as tourists, shopped, walked the walls, even during the war. I have memories of a grey destroyed Stradun (the main street). But by 1997 I felt the Old Town was back to its glory. In 1999, I brought Gil, my then boyfriend, for the first time.

You moved in 2003, was it exciting? Scary?

- Crowded! We had to sleep in our Volkswagen van and brush our teeth in a fountain. After settling in we tried various health-focused businesses, and by 2007 the concept for Nishta

Vegetarian Restaurant was in place. After 7 years here it's still an adventure. We traveled many times to India, then to Vietnam for recipes that keep us from getting bored. This week a "raw food chef" from Zagreb is serving raw gnocchi, pad thai, palachinkas...

Yes, there's a buzz about those raw palachinkas. Nishta has become quite famous, reservations are often necessary and it's right in Old Town. That makes for busy living, no?

- Well, even in peak season we're closed on Sundays, which nobody does. Once in August we closed 10 days to rest, the neighbours just called us crazy. Dubrovnik lifestyle is easy going, but they don't have life-balance during the tourist frenzy.

An online fan writes, "Nishta Vegetarian is a delight in a country of carnivores".

- Yes. Tourists eat here to enjoy, but locals come if they have digestive issues, gluten intolerance - Dalmatia is not a popular place for vegetarian or vegan eating, there is a serious lack of variety here.

What is still special for you here?

- Older people sitting on benches or gently exercising with a swim... the Mediterranean lifestyle. In Switzerland they'd call it laziness, I call it peace. Gil says home is where you feel good, and we do. It's a little town with no cars; we don't own a car.

Right now we're under palm trees on Lokrum Island across from Old Town. You're very pregnant, about to head off for your daily swim, around us are wild peacocks with tiny chicks! Lovely...

- Yeah! Look around this place, we really have paradise here.

SASHA LUSIĆ, owner of D'vino Wine Bar, has hospitality in the blood. His father left Split over 50 yrs ago and brought up his family running a successful 'Croatian-fusion' restaurant in Brisbane, Australia. Sasha visited Croatia only once, in 1986, but the impression was strong enough to prompt a move to Dubrovnik in 2007.

Sasha, what image of Dubrovnik stayed with you as a kid?

- Actually, it's Cavtat that I remember - the sea and catching big gorgeous fish.

Today you own a very popular wine bar, judging by thousands of online comments. In 2007 you came here with what agenda?

- I was just looking. For two years I enjoyed Dubrovnik, I got to understand the people, I worked in tourism. In 2009 I bought the bar.

Australia's heat produces exceptional wine, but you're still an advocate of Croatian wine being recognised for its excellence. Why?

- Well, certainly not the production, you still see much hand labour which limits output and raises cost, but with the positioning of the land, sun, sea, wind and rock, Dalmatia is a world-class region.

Visitors say your wine tours on Peljesac are a lot of fun. Tastings, impromptu swims, guitar...? All in a hard day's work?

- I expect a certain lifestyle (in Dubrovnik). In the bar I meet people from different cultures and experiences, and we're having a good time - it's not work! First rule of hospitality is getting them relaxed with shoulders down, and that's already done. What's left is being yourself.

Your staff seems to like working here. You're not like other Dubrovnik bosses...?

- Some locals do work 150 days straight, they end up angry, sad. How do they give good customer service? No day off? I don't expect my staff to work harder than I do.

Now that you've got a baby girl, have you decided on staying rooted here?

- No, I won't restrict our options, never know what life brings. But we do like it here, it's safe, in what cities do kids walk alone together? My child's future is my priority. The season here is long enough to earn a living and the winter break gives you time off. I want to see her grow up, see her everyday changes.

As business owners from abroad, we have complaints about the system here.

- Sure. We're not used to the bureaucracy, the inconsistency, but overlook that and see the lifestyle we have. Overall, it's fantastic.

Autorica priloga je Janet Alilović, kanadska Hrvatica koja se nedavno preselila u Hrvatsku i u Dubrovniku otvorila salon za terapijsku masažu. Iznenađenje time koliko u Dubrovniku ima mladih hrvatskih povratnika koji su ujedno i uspješni poduzetnici potaknulo ju je da napiše ovaj prilog za Maticu. Janet je intervju vodila na engleskom pa smo prilog iznimno ostavili u originalu. Inače, Janet je stara prijateljica Maticе. Godine 1996. sudjelovala je u ljetnom programu za mlade Hrvatske maticе iseljenika. Tada je planirala ostati tek nekoliko mjeseci, ali boravak se oduljio na tri godine tijekom kojih je radila za Maticu i Hrvatski informativni centar u Zagrebu.

ROBERT JASPRICA, owner of Dalmatino Konoba, grew up in Johannesburg, South Africa, his roots from Peljesac region. After the Homeland War Robert and his father, then a butcher, moved back to Croatia to become hoteliers. In 2010 Robert opened Dalmatino, a fine dining konoba in Dubrovnik.

Robert, can you tell Matica readers why you think South Africa attracted your father back in 1969?

- This is for the Matica magazine? I used to read it back in South Africa! People went for money. South Africa was always financially strong and there was little bureaucracy - it was simple and cheap to open a business. It flowed much easier and the rule was, you worked hard and you made money. In Croatia there are no guarantees like that.

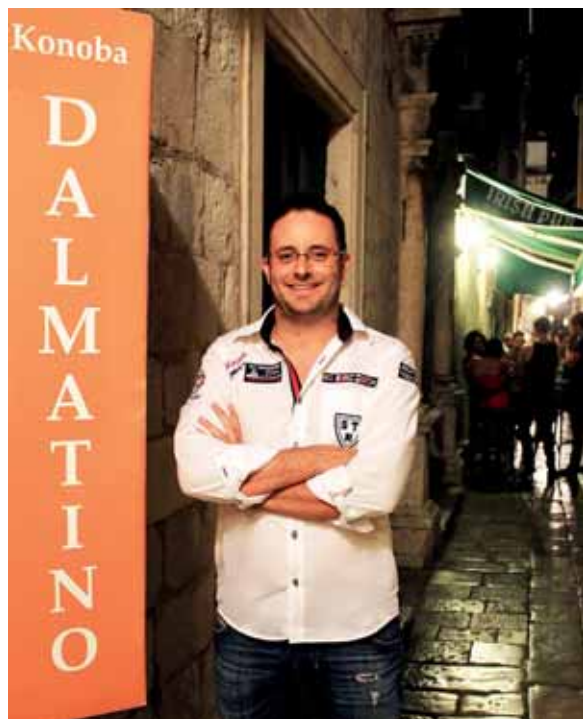
Yes, here the regulations are inconsistent and fees are high. Yet, you got married here and

your wife Jelena has just given birth to your son, your first child...why did you settle in Dubrovnik?

- It's not as important here to secure everything, like alarm systems, house insurance, automobile tracking devices, private security - all that was pure motivation to work because you needed these things to have a good life in South Africa.

You clearly chose safety over money?

- Well, freedom and safety. And quality of life. It's peaceful, and business can still be good. We can live comfortably off tourism here.

NAŠA KUHINJA

Priprema: Marija Hećimović

Vrijeme pripreme:

90 min

Kraj ljeta je pravo vrijeme za arambašiće jer u vrijeme kada više i nema domaćega kiselog kupusa ovo ukusno jelo može se pripremiti s običnim glavatim svježim kupusom ili, pak, s listovima vinove loze.

ARAMBAŠIĆI

PRIPREMA

Sočnu govedinu (najbolje vratinu), domaću slaninu, loj od volovskog bubrežnjaka i svježu svinjetinu dobro i sitno narezati nožem jer je meso ukusnije nego kad se samelje. Dodati sitno narezani luk i češnjak, ribanu limunovu koru, sol, papar, malo cimeta u prahu, tučene klinčiće i muškati oraščić. Sve sastojke rukama

dobro izmiješati. Glavicu kiselog kupusa razdvojiti u listove, odrezati korijen po sredini, ali samo pri vrhu. Na svaki list položiti žlicu smjese i saviti u arambašiće. Savijanje počinje s one strane gdje je korijen. Krajeve treba dobro obuhvatiti i podvinuti da se pri kuhanju ne bi odmotali. Na dno duboke zemljane posude staviti žlicu masti pa poredati

ti suviše listove kupusa, govedu kost i eventualno suhu svinjetinu i kaštradinu. Arambašiće složite zbijeno jedan do drugoga, a između njih stavite suho meso ili domaći pršut (šunku) ili suhi jezik. Naliti juhu ili vodu da budu pokriveni, dobro poklopiti i kuhati 3-4 sata na laganoj vatri. Više puta protresti posudu jer se ne smije miješati.

Obično se arambašići pripreme na večer, malo prokuhaju i drugi dan kuhaju do kraja. Ukusni su i u ljetno doba. Kad nema kiselog kupusa, umjesto njega može poslužiti obični svježi glavati kupus ili, pak, listovi vinove loze. Listovi se odaberu i preljuju kipućom vodom kako bi omekšali. Sve ostalo se priprema kao i s kiselim kupusom.

SASTOJCI:

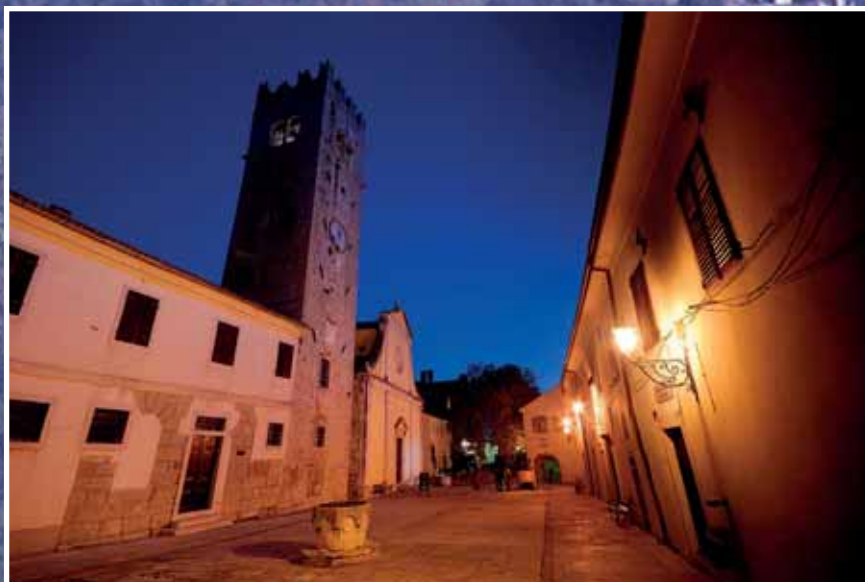
- 65 dag govedine (vratine)
- 20 dag svinjetine
- 15 dag domaće suhe slanine
- 5 dag loja od volovskog bubrežnjaka
- 1 kom goveđe kosti, suhe svinjetine, kaštradinu (suho kravlje meso), pršut ili suhi jezik, juha ili voda
- 3 češnja češnjaka
- 3 tučena klinčića
- 2 veća crvena luka
- 1 limun
- ¼ mljevena muškato oraščića
- 1 glavica kupusa (kiselog ili svježeg)
- 1 žlica masti
- sol, papar, cimet u prahu

PREKRASNA HRVATSKA OKOM FOTOGRAFA MOTOVUN

Snimio: Filip Lučin (više fotografija prekrasne Hrvatske pogledajte na www.filiplucin.com)

Područje istarskog Motovuna bilo je naseljeno i u prapovijesno doba, već su Iliri i Kelti gradili svoje utvrde na vrhu strmog brežuljka. Keltima i duguje svoje ime koje se razvilo od riječi montona, što znači grad u gori. Danas je to općina u Istri s najbolje sačuvanom srednjovjekovnom istarskom utvrdom. Ima oko 1.000 stanovnika i udaljena je 20 kilometara od mora. Motovun čine tri dijela, najstariji dio je na vrhu, mlađi je "Podgrađe" i nalazi se ispod starog dijela, a najnoviji dio nazvan "Gradiciol". Tu su i dva reda obrambenih zidina, stariji je iz 13. i 14. stoljeća, dok je noviji oko Podgrađa iz 15. st. Godine 1614. izgrađena je barokna crkva sv. Stjepana pokraj koje je zvonik-kula iz 13. st. Motovun je poznat po Velome Joži kojeg je ovdje smjestio književnik Vladimir Nazor. Od 1999. godine ovdje se održava i poznati Motovunski filmski festival.

Prvi vlak u Zagrebu 1. listopada 1862.

“Zagrebčani moći će u jutro još kod kuće svoju kavu piti pa će u Beču u 9 sati večerati”, pisale su ushićeno *Narodne novine* u povodu dolaska prvoga vlaka u Zagreb

Zapadni (nekada Južni) kolodvor u Zagrebu

Piše: **Željko Holjevac**

Željeznica, koja se pojavila u doba Prve industrijske revolucije, imala je silan utjecaj na gospodarski i društveni život naselja kroz koja je prolazila i krajeva koje je povezivala. Vlakovi su vozili znatno brže od zaprežnih kola i kočija, pruge nisu bile toliko zahtjevne za održavanje kao makadamske ceste, a prednost željeznice bila je i u tome što su putnici i roba mogli brzo i jeftino stizati na udaljena odredišta. Prva željeznička pruga koja je rubno dotaknula hrvatski prostor puštena je u promet u proljeće 1860. kroz Međimurje kao dio pruge iz Ugarske prema pruzi Beč - Trst. Uskoro je carsko-kraljevsko povlašteno Društvo južnih željeznica sagradilo željezničku prugu od

Zidanog Mosta u Sloveniji prema Zagrebu i Sisku, a prvi vlak stigao je u hrvatski glavni grad prije točno stoljeće i pol, 1. listopada 1862. iz Siska, nastavivši iz Zagreba put prema Zidanome Mostu preko postaje u Zaprešiću.

PREDSTAVKA KRALJU FRANJI JOSIPU

U Zagrebu se još u travnju 1861. sastao Hrvatski sabor i raspravljao o odnosu Hrvatske prema Austriji i Ugarskoj. Uz to je na tom zasjedanju Sabora prihvaćeno nekoliko prijedloga i stvoreno nekoliko zaključaka koji su trebali usmjeravati unutarnju modernizaciju zemlje. Tako je samoborski zastupnik Franjo Kuhar predložio da se u svrhu priključivanja samoborskog i jastrebarskog kotara na željezničku mrežu podigne željeznička postaja u Podsusedu. Hrvatski sabor prihvatio je prijedlog i odlučio podnijeti

kralju Franji Josipu I. predstavku o potrebi gradnje željezničke postaje u Podsusedu. “Ovoj okolici prija doista da se željeznički kolodvor sagradi u Zaprešiću, kojeg gradjenje jest jur i započeto ali taj isti, dapače mnogo veći obzir zaslužuje prvorečena okolica kotara samoborskog, koje promet patit će vrlo mnogo, ako se za nju ne sagradi željeznička postaja kod Podsuseda”, pisalo je u predstavi koju je Sabor u rujnu 1861. uputio vladaru u Beč.

Izgradnja pruge od Zidanog Mosta preko Zagreba do Siska značila je početak oblikovanja zagrebačkoga željezničkog čvorišta: Zagreb je dobio svoj prvi kolodvor, nazvan Južni (danas Zapadni) kolodvor, a kasnije je podignut i željeznički most preko Save pokraj Podsuseda. Iako su prvi vlakovi vozili jedva 20-ak kilometara na sat, već od sredine 19. stoljeća mogli su postizati brzinu i

Red vožnje na pruzi Sisak-Zagreb-Zidani most 1862. godine

Br. 352.

3—1

C. kr. povlašćeno društvo južne željeznice.

Red vožnje

za mješovite osobne povozne na željezničkoj pruzi
od Siska do Zidanog mosta.

Počinje 1. listopada 1862 i traje do daljnjeg uređenja.

Od Siska u Zidani most:		Od Zidanog mosta u Sisku:	
	<u>1</u> <u>2</u>		<u>1</u> <u>2</u>
Sisak odlazi	u jutro 6/30	U Zidani most:	
Lekenik	6/58	iz Beča svakog utorka,	
Velika Gorica	7/39	četvrtka i subota u	
Zagreb (odlazi)	8/1	u 9 sati 30 časova u	
Zaprešić (odlazi)	8/40	jutro prolaskom bje-	
Břečci	9/19	zovom br. 2. dolas	pr 4/13
Videm-Kerško	9/37	iz Beča svakodnjom	
Liberac	9/48	poštom br. 6. u 9	put. v.
Sevnica	10/50	sati 30 čas. a ve-	11/28
Zidani most dolazi	10/50	čern prolaskom dol.	
	pr. v.	iz Trsta poštom br. 3.	
		u 6 sati 45 čas. od	se po
		onud prolaskom dol.	3/21
		Zidani most odlazi	4/25
		Sevnica	5/3
		Liberac	5/30
		Videm-Kerško	5/41
		Břečci	6/1
	u pola 12/17	Zaprešić	6/37
U Beč na svakodnjom		Zagreb (dolazi)	6/58
pošti br. 3. u 5 sat.	po po 3/20	Velika Gorica	7/14
17 čas. nadolazi odl.		Lekenik	7/45
U Trst tamo poštom		Sisak dolazi	8/19
br. 6. nadolazi u 8 sat.	av. p. 11/32		8/45
u 12 čas. odlazi			u v. v.

U Beču, 25. rujna 1862.

Razmateljstvo željeznice.

do 80-ak kilometara na sat, zahvaljujući čemu su put od Zagreba do Beča (oko 450 km) prevaljivali za jedan dan. "Zagrebačani moći će u jutro još kod kuće svoju kavu piti pa će u Beču u 9 sati večerati", pisale su ushićeno *Narodne novine* u povodu dolaska prvoga vlaka u Zagreb. Ranije to nije bilo moguće jer je, primjerice, samo za vožnju kočijom iz Karlovca preko Jastrebarskog u Zagreb (oko 50 km) bio potreban isto tako "cijeli jedan dan", kako u svojim mladenačkim uspomena svjedoči Imbro Ignjatijević Tkalac.

'NOVA ERA'

Dok su Zagrepčani mogli brže nego ranije stizati u austrijsku prijestolnicu, sirovine i gotovi proizvodi iz Hrvatske mogli su se brže i jeftinije nego prije prevoziti u tršćansku luku, u to doba glavnu izvozno-uvoznu luku Habsburške Monarhije. Stoga su se i primjedbe iznesene u tisku u povodu dolaska prvoga vlaka u hrvatski glavni grad uglavnom kretale u rasponu od ocjena o početku "nove ere" u gospodarskome i društvenom životu zemlje i grada do kritika zbog toga što tim povodom nije bilo nikakvih prigodnih svečanosti. Kako bi ublažilo vidljivo razočaranje Zagrepčana zbog izostanka primjerenoga javnog vrednovanja epohalnog događaja, Društvo južnih željeznica dodijelilo je zagrebačkome gradskom zastupstvu novčanu pomoć za siromašne građane.

U kolovozu 1862. održana je u Zagrebu banska konferencija o željezničkom pitanju i osnovan Željezničarski odbor na čelu s bosanskim i srijemskim (đakovačkim) biskupom Josipom Jurjem Strossmayerom koji je trebao preuzeti brigu o izgradnji novih pruga u Hrvatskoj i Slavoniji. Međutim, nakon što je odbačena zamisao hrvatskih gospodarstvenika o zemunsko-riječkoj željezničkoj pruzi, postalo je jasno da će se pruge u hrvatskim zemljama graditi u skladu s političkim usmjerenjem i ekonomskim interesima austrijskih i mađarskih krugova koji su u najvećoj mjeri i financirali izgradnju željezničke mreže. Za to vrijeme, umje-

sto starih manufaktura i obrtničkih radionica s ručnim alatom, počeli su se u blizini željezničke pruge u Zagrebu podizati prvi veći proizvodni pogoni sa strojevima – tvornice.

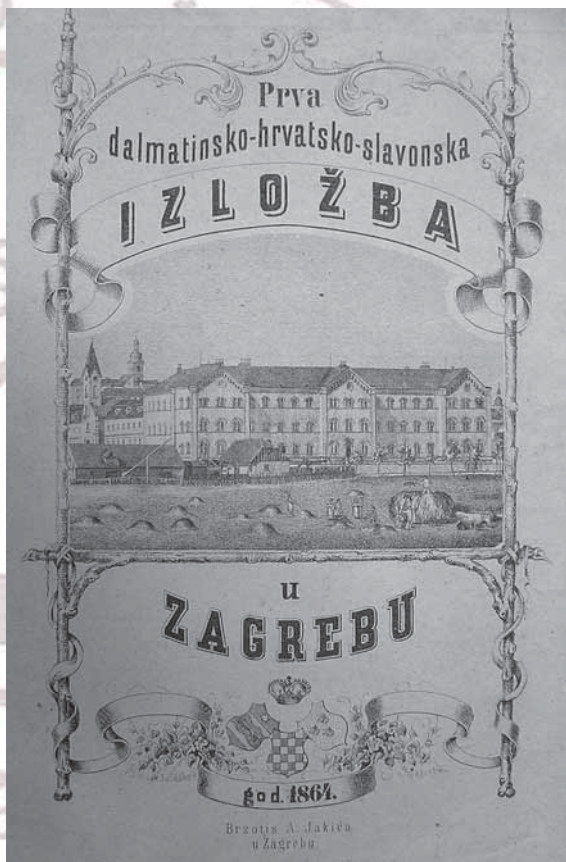
Prvi industrijski pogoni u Zagrebu 1860-ih godina bili su: plinara, paromlin, tvornica likera "Pokorny" i tvornica parketa. Tako je dolaskom željeznice rođena moderna zagrebačka industrija, koja će sve masovnijom proizvodnjom početi zadovoljavati sve veću potražnju za što jeftinijom robom široke potrošnje. Isto-

izvan domašaja željezničke mreže. Već je prva gospodarska izložba u Zagrebu od kolovoza do listopada 1864. pokazala da su hrvatske zemlje, iako i dalje gospodarski nerazvijene u usporedbi s austrijskim pokrajinama i zapadnim europskim zemljama, napredovale u obradi zemlje i različitoj drugoj proizvodnji. Nakon što je 1865. dovršen odvojak pruge do Karlovca, Zagreb je željeznicom preko Koprivnice 1870. povezan s dolinom Drave i Budimpeštom, a prugom preko Ogulina i Gorskog kotara 1873. spojen je s Rijekom. Ostvarenjem željezničke veze između panonskog i primorskog dijela hrvatskoga prostora porasla je važnost Zagreba u kojem je 1892. sagrađen moderan Glavni kolodvor i koji se polako počeo od pokrajinskoga gradića u sjeverozapadnoj Hrvatskoj preobražavati u nacionalno središte svih Hrvata. Rijeka je, pak, dobila i prugu i modernu luku, iako je ona u prvo vrijeme trebala služiti povlaštenom izvozu mađarske robe na svjetsko tržište.

"Čije su željeznice, njegova je i zemlja", tvrdilo se potkraj 19. stoljeća, u doba Khuena Héderváryja, hrvatskoga bana promađarske orijentacije. No, nema dvojbe – željezničke pruge bile su višestruko korisne i domaćem gospodarstvu, osobito nakon što je 1925. prugom preko Like spojen hrvatski sjever i jug, odnosno Zagreb sa Splitom. "Komunikacijska revolucija" s osobitim osloncem na željeznicu bila je važna i za uspjeh nacionalne integracije, napose u kombinaciji s građanskim načelom jednakosti pred zakonom koje je u

Hrvatskoj uvedeno austrijskim *Općim građanskim zakonikom* 1852. Kao što je to načelo omogućilo masovniju prohodnost ljudi iz različitih društvenih slojeva na društvenoj ljestvici, tako je i svladavanje većih prostornih udaljenosti u znatno kraćem vremenu omogućilo pouzdanije umrežavanje etničkih srodnika iz različitih krajeva. ■

ENG The first train to arrive in Zagreb did so exactly a century and a half ago, on 1 October 1862, travelling from Sisak via Zagreb and Zaprešić to Slovenia.

Katalog prve hrvatske gospodarske izložbe 1864. godine

dobno se počeo oblikovati sloj vlasnika tvornica i drugih poduzetnika koji su pripadali zagrebačkom građanstvu ili su postajali dio gradskog društva, a u Hrvatskoj se uz plemstvo, građanstvo i seljaštvo pojavilo i industrijsko radništvo kao novi društveni sloj.

MODERNIZACIJA HRVATSKIH ZEMALJA

Željeznica je pogodovala unutarnjoj modernizaciji hrvatskih zemalja, a mjesta kroz koja je prošla pruga razvijala su se brže od mjesta koja su ostala na rubu ili

Pohvala ruci

Čipkarstvo u Hrvatskoj nastaje gotovo istodobno kad i u Europi, pa se već u ranim dokumentima iz 15. stoljeća spominje tadašnja dubrovačka čipka, *Point de Raguse*

Nerina Eckhel

Paška čipka na ogjavlju žena

Napisala: **Srebrenka Šeravić** Snimke: **Hina**

U Etnografskome muzeju u Zagrebu postavljena je reprezentativna izložba o čipkarstvu u Hrvatskoj autorice Nerine Eckhel. Vještina čipkarstva u Hrvatskoj upisana je 2009. godine na UNESCO-vu Reprezentativnu listu nematerijalne kulturne baštine čovječanstva i važnost tog priznanja za očuvanje naše nacionalne tradicijske baštine obilježeno je upravo ovom izložbom.

U uvodu izložbenoga kataloga autorica Nerina Eckhel kaže: "Čipka je samostalni, šupljikavi, ručni rad od lanenih, pamučnih, svilenih i zlatnih niti." Čipka nastaje na području Europe u doba renesanse, u vrijeme kada u odijevanju i žena i muškaraca postaje osobito važno bijela ukrašena tkanina. Prema načinu izrade razlikujemo dvije temeljne vrste čipke: šivanu iglom i čipku na batiće. Čipka šivana iglom izrađuje se na tvrdom jastučiću iglom i koncem. Čipka na batiće također zahtijeva čvrsti jastučić okrugloga oblika (*dedek*) i parni broj batića na koje se namata konac i koji se međusobno premeću. Šivanje čipke iglom bilo je karakteristično za područje Sredozemlja,

a izvorište joj je u Veneciji. Čipka na batiće svojstvena je srednjoj Europi, a nastala je na području tadašnje Belgije, u Antwerpenu. Čipke su se oduvijek radile prema crtanim predlošcima, često su njihovi nacrti u obliku albuma prenošeni u razne dijelove Europe, gdje su vješte čipkarice preuzimale ideje i dodavale vlastite dopune. Isti su uzorci korišteni za izradu šivane čipke i čipke na batiće, uz spretnu prilagodbu čipkarice vlastitoj tehnici izrade.

PAG, LEPOGLAVA I HVAR

Čipkarstvo u Hrvatskoj nastaje gotovo istodobno kad i u Europi, pa se već u ranim dokumentima iz 15. stoljeća spominje tadašnja dubrovačka čipka, *Point de Raguse*. Njezin razvitak u našim krajevima ovisio je prije svega o intenzitetu kulturnih utjecaja pa je za južni dio Hrvatske bila karakteristična iglom šivana čipka, dok je u kontinentalnom dijelu prevladala čipka na batiće. Za razliku od drugih europskih zemalja gdje je povi-

jesno izrada čipke pripadala plemićkim i crkvenim krugovima te dijelu građanstva, na našim prostorima čipkarstvo je ubrzo postalo svojstveno čipkaricama u seoskim sredinama koje su na taj način ukrašavale svoju odjeću, ali i pronašle oblik dodatnog privređivanja. Znanje i vještina čipkarstva prenosilo se s koljena na koljeno i to je trajalo sve do kraja 19. stoljeća dok je postojala potreba za ukrašavanjem odjeće i drugog tekstila u seoskim domaćinstvima.

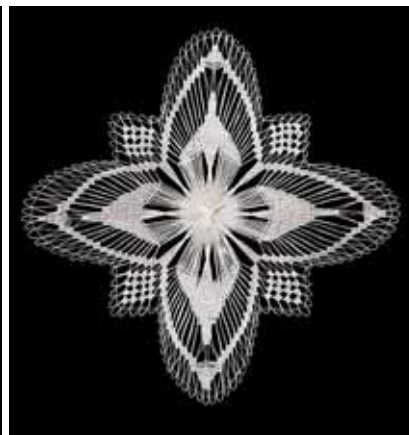
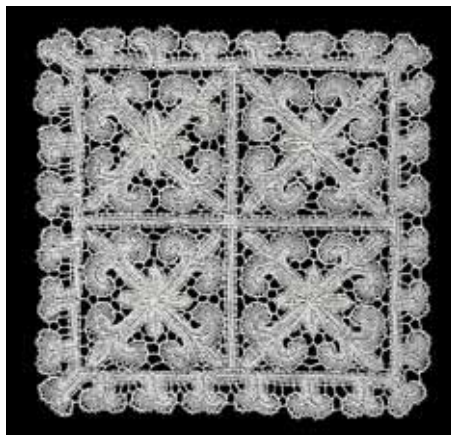
MISNO RUHO IZ 16. STOLJEĆA

No, izrada čipke u Hrvatskoj u 20. stoljeću ne zamire, a posebice je čipkarstvo ostalo aktivno na tri lokaliteta: u Lepoglavi (čipka na batiće), u Pagu (čipka šivana iglom) i u benediktinskom samostanu u Hvaru (sunčana čipka). U Pagu i Lepoglavi opstanak čipkarstva omogućile su škole čipkarstva koje djeluju i danas, a u samostanu na Hvaru časne sestre benediktinke sačuvala su zahvaljujući svome zatvorenom i samozatajnom načinu života vještinu šivanja čipke od posebno pripravljene niti agave. No, i u drugim dijelovima Hrvatske i danas postoji ili se obnavlja tradicija čipkarstva pa svakako treba spomenuti i *čipku na iglu* u Primoštenu, *čipku na batiće* u Sv. Mariji u Međimurju ili *sunčanu čipku* u selima Brodskoga Posavlja.

Najstariji poznati odnosno sačuvani tekstilni predmeti ukrašeni čipkom na području Hrvatske pripadaju misnome ruhu: to su albe (misne košulje) iz 16. i 17. stoljeća. U mnogim samostanskim zbirkama u Hrvatskoj, kao i riznici zagre-

Lepoglavska i hvarska čipka

bačke katedrale nalaze se misne košulje i oltarnike bogato urešene čipkom. Čipke ukrašavaju bezbrojne narodne nošnje, posoblje građanskih obitelji, nalaze se u mnogim privatnim zbirkama, ponegdje čak i zaboravljene.

Stoga je upravo izložba čipke u Etnografskome muzeju u Zagrebu jedinstvena prilika za razgledanje reprezentativnih i nevjerojatno lijepih primjeraka čipke s naših hrvatskih prostora. Izvršnim i promišljenim izborom izložaka

autorica Nerina Eckhel, vrsna stručnjakinja i poznavateljica ove sasvim posebne tekstilne tehnike, uvodi nas u svijet čipkarstva u Hrvatskoj, u njegov povijesni i likovni razvoj, u raznolikost oblika i tehnika, bogatstvo i rasprostranjenost na ovim prostorima. Naziv izložbe *Pohvala ruci* odaje priznanje autorice svim onim znanim i neznanim ženama tijekom povijesti koje su stvarale čipkarstvo u Hrvatskoj. Izložba je otvorena do 3. studenoga ove godine. ■

ENG A showcase exhibition of lacemaking in Croatia opened at the Ethnographic Museum in Zagreb. In 2009 UNESCO recognised lacemaking in Croatia as an Intangible Cultural Heritage of Humanity.

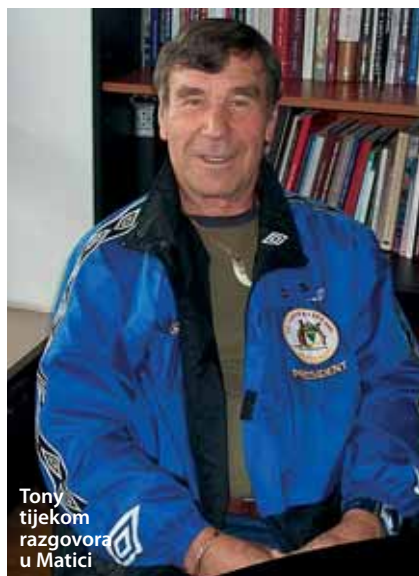
Šator od čipke iz Lepoglave

Izrada "motiva" sunčane čipke u Slavoniji

Jedno slovo skrivilo definitivni odlazak u Australiju

“Nas desetak prijatelja pokrenuli smo osnivanje istarskog kluba. Zakazali smo sastanak na koji smo pozivali sve poznate Istrane. Na taj prvi sastanak došlo je oko 250 ljudi! Potkraj 1975. osnovan je *Istra Social Club* u Sydneyu”

Tony
tijekom
razgovora
u Matici

Napisao: **Hrvoje Salopek**

Snimke: **H. Salopek, album T. Korlević**

Sredinom rujna Maticu je posjetio naš iseljenik iz Australije, Anton - Tony Korlević. “Kad sam iz hotelske sobe pogledao kroz prozor, jedan specifičan krov na većoj zgradi učinio mi se poznat. - Zar to nije Matica iseljenika? - pomislih. Prošetao sam da vidim, i stvarno na ulazu ugledam natpis Hrvatska matica iseljenika. Ušao sam jer sam se želio prisjetiti na davne veze koje sam imao s vašom ustanovom”, priča nam na početku razgovora naš sugovornik, koji je došao u pratnji supruge Carol. Kaže kako je kao predstavnik istarskih zavičajnih organizacija iz Sydneya imao 80-ih godina prošlog stoljeća vrlo plodnu suradnju s Maticom.

Tony je rođen 1938. godine u selu Žužićima nedaleko od Višnjana u zapadnoj Istri. Nije imao lako djetinjstvo.

Izbio je Drugi svjetski rat. Otac Anđelo poginuo je kao istarski partizan 1943. godine. Majka se ponovno udala, a Tony je nakon rata završio u Domu za siročad “Ruža Petrović” u Puli. Nakon završene pučke škole, uči za mlinara. Uz školske obveze mladić pokazuje veliki sportski talent, a najviše ga zanima nogomet. Igra u Jadranu iz Poreča, zatim u Uljaniku iz Pule. “To je klub iz kojeg je nastao današnji prvoligaš Istra. Tada smo igrali u drugoj ligi. Kao mladog i perspektivnog igrača opazili su me iz zagrebačkog Dinama. Dobio sam ispusnicu iz Pule i prešao 1959. na ljetne pripreme s Dinamom. Tada još nije bilo vrtoglavih novčanih svota u prijelazu u veći klub – potpisao sam samo ugovor”, kaže sa smiješkom Tony. “Pripreme su tekle uspješno i sve je bilo u najboljem redu. Trebao sam se priključiti prvom sastavu Dinama, kad jednog jutra, probudio sam se sav natečen. Klupski liječnik poslao me u bolnicu. Nakon brojnih pretraga nisu mi ništa konkretno rekli osim da je vjerojatno problem s bubrežima te da mo-

ram prekinuti s nogometom. Bio je to golemi šok za mene. Morao sam prestati s onim što me je najviše veselilo u životu.”

U LOGORU SAN SABBA

Tony se vraća kući. Odlazi na odsluženje vojnog roka, a zatim se zapošljava u porečkom mlinu. “Bio sam potišten. Nisam vidio nikakvu perspektivu. Na poslu sam gledao kako se mnogi radnici odaju alkoholu. Postavio sam si pitanje – Zar želiš završiti kao oni?” Odlučan je bio da mora što prije prekinuti s takvim životom i otići - u inozemstvo. Bila je jesen 1962. kad je autobusom došao u Kopar. Oprezno se prikradao granici i u noći pješice nastoji prijeći u Italiju. “Tada nisam ni slutio koliko je to opasno. Nisam bio siguran jesam li već na talijanskoj strani. Proveo sam noć skrivajući se u grmlju. Ujutro sam se spustio do neke ceste kojom su prometovali auti s oznakom TS, tad sam znao da sam na slobodnom teritoriju.” Slijedila je prijava na policiji i zatim logor San Sabba za izbjeglice u Trstu. Ondje se brzo snašao

Osnivači Istra Social
Cluba, Sydney 1976.

Tony s grbom
Kluba

Tony (gore, lijevo) sa svojim veteranima

Nogometaši Istra Dee Why na turneji po domovini 1987.

te radio kao prevoditelj jer je odlično govorio talijanski. U logoru je upoznao i buduću suprugu. "Tamo smo se i vjenčali. Budući da je žena imala rodbinu u Sydneyu, odlučili smo emigrirati u Australiju. Iz Napulja smo u travnju 1963. otputovali brodom Roma i za točno 30 dana stigli u Sydney."

Slijedio je uobičajen život mladih doseljenika koji su stigli bez ušteđevine. Teški pomoćni poslovi, stanovanje u podstanarstvu... "Imali smo sreću jer je sredinom 60-ih Australija doživljavala gospodarski procvat. Posvuda se mogao naći posao, moglo se zaraditi i napredovati", priča nam Tony. No, iako se dobro snašao u novoj sredini, muči ga stalno nostalgija za rodnim krajem. "Ipak je to za mene bio jedan strani svijet. Htio sam se vratiti kući." Godine 1972. Tony donosi odluku da se sa svojom obitelji, ženom i dvije kćerke, vraća za stalno. "Sve smo prodali u namjeri da se više nećemo vratiti. U pulskom brodogradilištu čekao me dobro plaćen posao varioca."

KORLEVIĆ - CORLEVIC

Tada dolazi prijelomni trenutak. Kako bi dobio zaposlenje, morao je pribaviti potrebne dokumente, između ostalog i potvrdu o državljanstvu. "U matičnom uredu dobio sam potvrdu na kojem je moje prezime bilo napisano sa C - Corlevic. Ja sam rođen još za vrijeme Italije pa su naša prezimena pisali talijanski. No, svi moji osobni dokumenti imali su prezime napisano Korlević i zahtijevao sam da mi se izda potvrda istovjetna ostalim ispravama. Službenik je to odbio. Kad sam lupio šakom o stol od bijesa, rekao je da će pozvati policiju. Toliko me sve silno iznerviralo da sam isti čas odlučio - vraćam se natrag u Australiju! Eto, nakon samo par mjeseci otkako smo se vra-

tili, krenuli smo ponovno na daleki put."

Tony otvara vlastitu tvrtku koja se bavi uređenjem benzinskih crpki. Posao lijepo napreduje - tvrtka zapošljava 10 do 12 radnika. Budući da se sad pomirio s činjenicom da će ostati za stalno živjeti u Australiji, svoju nostalgiju za zavičajem htio je ublažiti intenzivnim druženjem sa svojim Istranima. "Znao sam da u Melbourneu postoji Istarski klub. Pomislih, zašto ne bismo i mi u Sydneyu imali nešto slično. I tako je sve počelo. Nas desetak prijatelja pokrenuli smo osnivanje udruge. Zakazali smo sastanak na koji smo pozivali sve poznate Istrane. Na taj prvi sastanak došlo je oko 250 ljudi!" Potkraj 1975. osnovan je "Istra Social Club" u Sydneyu. Za prvog predsjednika izabran je Bruno Klapčić iz Labina, a Tony za potpredsjednika. No, nakon tri mjeseca Klapčić se povlači i Tony preuzima vodstvo kluba.

"Tada smo svi bili ista generacija, uglavnom mlađi bračni parovi s puno djece. Organizirali smo razna druženja,

piknike, plesne zabave, natjecanja u boćanju... Godine 1977. nastupila je na našoj zabavi pjevačica Lidiju Percan, a 1979. ugostili smo boćarsku reprezentaciju Jugoslavije koja je tada sudjelovala na svjetskom prvenstvu u Australiji. Tada smo uspostavili veze s boćarima iz Istre i već smo iduće godine uzvratili posjet. Tad sam prvi put bio u ovim Matičinim prostorijama."

POVRATAK NOGOMETU

Važan trenutak u Tonyjevu životu bio je 1977. kad je obavljao jedan sistematski liječnički pregled. Njegovi nalazi bili su izvrsni. "Rekao sam liječniku kako sam prestao s nogometom jer mi je u Zagrebu rečeno da nešto nije u redu s bubrežima. Liječnik se samo nasmijao - Pa vaši bubrezi ne mogu biti zdraviji. Ne vidim razloga zašto ne biste igrali nogomet." Nakon tih lijepih vijesti Tony se vraća svojoj staroj ljubavi - nogometu. Naravno, sad kao 40-godišnjak, kao amater u veteranskim ligama.

Sa svojim prijateljima osniva 1987. nogometni klub "Istra Dee Why" s kojim već iste godine u organizaciji Matice tri mjeseca gostuje u domovini. "Glavni organizator bila je Vanja Pavlovec iz Rijeke. Odigrali smo mnogobrojne utakmice s veteranskim sastavima u Poreču, Puli, Zagrebu..."

Tony je u odličnoj tjelesnoj formi iako više ne igra nogomet. Dobrostojeći je umirovljenik koji sa svojom drugom suprugom Carol uživa u životu i puno putuje. Na kraju našeg razgovora kaže da mu je bilo posebno drago ponovno doći u Maticu i prisjetiti se lijepih i davnih susreta u ovoj zgradi. ■

Sa suprugom Carol

ENG The CHF was visited by Tony Korlević, an emigrant living in Sydney and an activist among Istrian heritage associations who worked closely with the CHF in the 1980s.

Srce Međimurja

Ubrzani gospodarski razvoj Čakovca i Međimurja počinje gradnjom željeznice 1860. godine, prve u tadašnjoj Hrvatskoj. Grad postaje glavno gospodarsko središte Međimurja s više stotina obrta

Fontana u Perivoju Zrinskih

Piše: **Zvonko Ranogajec**

Snimio: **Filip Lučin** (www.filiplucin.com)

Područje grada Čakovca pruža se središnjim dijelom Međimurja meridijalno u pravcu sjever jug, od Murskog Središća pa do Dravskog jezera. Čakovec je tijekom povijesti oduvijek bio središnje i najveće naselje regije Međimurja, smješteno između Mure i Drave. Međimurje kao službena hrvatska regija figurira tek od 19. siječnja 1919. godine jer je do tada bio pod vlašću Budim-

pešte. Nakon sjedinjenja Vojne krajine s civilnom Hrvatskom nastalo je osam županija, no Međimurje je zajedno s Dalmacijom, Istrom, kvarnerskim otocima i Baranjom ostalo pod izravnom upravom Beča ili Budimpešte te nisu imali uspostavljene županije. Čakovec je postao županijsko središte 1992. godine kada je Hrvatski sabor donio odluku o ponovnoj uspostavi županija. Čakovec je omeđen s čak 11 općina i Varaždinskom županijom na jugu. Na zapadu se nalaze Nedelišće, Strahoninec, Šenkovec i Sv. Juraj na Bregu, na sjeveru su Mursko Sre-

dišće i Vratišinec, dok su na istoku Poturen, Belica, Pribislavec, Mala Subotica i Orehovica. Grad Čakovec uz istoimeno naselje čini još 12 naselja, a sam grad podijeljen je na sedam gradskih četvrti i leži na 164 metra n.v.

U VLASNIŠTVU NIKOLE ŠUBIĆA ZRINSKOGA

Čakovec je reljefno položen u središnjem dijelu Međimurja na kontaktu brežuljkastog dijela Međimurja ili Međimurskih gorica kao nastavka Slovenskih gorica te riječne terase i naplavnih ravni Drave.

Dom Sindikata, podignut 1904. godine kao trgovački casino

Franjevački trg

Čakovec se nalazi na rijeci Trnavi, najdužem vodotoku koji čitav prolazi Međimurjem i čijom vodom su se u srednjem vijeku punili šanci starogradske utvrde Zrinskih. Danas je Trnava kanalizirana, a ulijeva se u Muru kraj Goričana.

Prema zapisima Strabona na mjestu današnjeg Čakovca bilo je u 1. stoljeću vojničko naselje Aquama, dok je najstarije naselje preteča današnjeg Čakovca s početka 13. stoljeća Čakijev toranj, koji je tijekom povijesti u vlasništvu grofova Lackovića. Intenzivni razvoj Čakovca započinje dolaskom u vlasništvo Nikole Šubića Zrinskog 1547. kojeg mu zbog dugova ustupa kralj Ferdinand Habsburg. Grof Juraj IV. Zrinski dao je stanovnicima čakovečke tvrđave 29. svibnja 1579. privilegije, što je bio početak pretvaranja Čakovca u slobodno trgovište, a datum se slavi kao Dan grada. Tada počinje njegov procvat razvojem trgovine, obrta i prometa, a posebno vojne uloge u borbama s Turcima. Zbog toga se grad dobro utvrđuje kanalima i vodom iz Trnave, a gradi se i renesansna palača koja postoji i danas. Stari grad se stalno nadograđuje, a bio je često razaran, potresom 1738. i 1880. i požarom 1741. godine. Pogibijom Petra Zrinskog i Frana Krste Frankopana 1671. godine Čakovec zaposjeda carski general, a zahvaljujući banu Josipu Jelačiću Čakovec je 1848. oslobođen od Mađara i pripojen Hrvatskoj. Tijekom 2. svjetskog rata grad je bio pod mađarskom okupacijom, a 1945. oslobađa ga sovjetska Crvena armija.

FRANJEVAČKI SAMOSTAN I CRKVA

Ubrzani gospodarski razvoj Čakovca i Međimurja počinje gradnjom željeznice 1860. godine, prve u tadašnjoj Hrvatskoj. Grad postaje glavno gospodarsko središte Međimurja s više stotina obrta, osnivaju se prve industrije, a promet je sve značajniji. Razvija se i trgovina, a grad dobiva urbani izgled. Tijekom proteklog stoljeća razvija se zanatstvo s tradicionalnim obrtima, prehrambena, mesna, tekstilna, kemijska, metalno-prerađivačka industrija, kožarstvo, građevinarstvo i tiskarstvo. Grad je sve značajniji u razvoju turizma s mnogobrojnom kulturnom, turističkom i sportskom ponudom.

Najvažniji spomenici graditeljske baštine su franjevački samostan i crkva sv. Nikole u središtu grada, a franjevci kao

Ljeto u gradu Zrinskih

Panorama grada

jedni od nukleusa razvoja kulture i duhovnosti Čakovca djeluju u tom gradu od 1659. godine. Najraskošnija i najpoznatija zgrada u središtu Čakovca je bivši Trgovački kasino, sagrađena 1903. godine u stilu mađarske secesije s ukrasima od opeke i žbuke. Stari grad je dobro očuvan, a u njemu se nalazi Muzej Međimurja Čakovec s čak 17.000 vrijednih predmeta. Jedno od najznačajnijih mjesta je gradski park s nizom skulptura posvećenih značajnim osobama me-

dimurske i hrvatske povijesti, kao i modernim skulpturama. Čakovec je grad duge tradicije školstva, što se posebno vidi po Pedagoškoj akademiji duge tradicije koja je danas odsjek Učiteljskog fakulteta u Zagrebu. Čakovec ima i Veleučilište, a prosvjetnu funkciju čini pet osnovnih i šest srednjih škola.

MNOGE ZNAČAJNE OSOBE

Čakovec je kao grad snažne kulture i jasno izraženoga nacionalnog identiteta dao mnoge značajne osobe među kojima prednjači književnik i kajkavolog Zvonimir Bartolić, književnik Milivoj Slaviček, putopisac Joža Horvat, skladatelj Josip Štolcer Slavenski, glazbenici Lidija Bajuk, Boris Leiner i Bojan Jambrošić, koji su u svome glazbenom opusu prezentirali bogatstvo međimurske etno glazbe. Od sportaša ističu se tenisač Franjo Punčec, nogometaši Robert Jarni, Dražen Ladić i Drago Vabec, kao i gimnastičar Filip Ude. Prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine Čakovec ima 15.569 stanovnika, što je smanjenje u odnosu na 15.790 stanovnika 2001. godine. S druge strane, područje lokalne samouprave s ostalih 12 naselja ima ukupno 27.860 stanovnika, što je smanjenje u odnosu na 30.455 stanovnika 2001. godine. ■

Crkva Sv. Antuna Padovanskog

ENG The City of Čakovec numbers some 16 thousand inhabitants and has throughout history been the hub and largest settlement of the Međimurje region, situated in the far north of Croatia between the Mura and Drava rivers.

Ivan Andrašić: Izgradnja kuća nabijača u Sonti u 20. stoljeću

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata - Subotica, Subotica 2010.

U našoj tzv. široj javnosti prilično nezapaženo

je prošla jedna iznimno vrijedna knjiga čiji je autor Ivan Andrašić iz šokačkog sela Sonte u Bačkoj, a u kojoj je obradio fenomen kuća nabijača koje su se gradile u njegovu rodnome mjestu. Ivan Andrašić rođen je 1955. godine. Tajnik je Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata "Šokadija iz Sonte", gdje je voditelj i redatelj u Dramskom odjelu, a aktivan je i u Literarnom odjelu. Pogovor ovoj knjizi napisala je Sanja Lončar, koja je i redigirala tekst. U svome pogovoru ona piše: "Ivan Andrašić upozna-

je nas sa Sontom i okolnostima u kojima je provodio istraživanje te kroz 20-ak cjelina iznosi priču o gradnji kuća od nabijene zemlje - kuća nabijača. Pri tome detaljno opisuje nabijanje zidova, drvodjelske i kovačke poslove pri gradnji, postavljanje tršćanog krova, zidarske poslove, krećanje kuće, tišljerske poslove, molovanje, urešivanje fasade, uređenje

prostora oko kuće - avlije i načine njenog ograđivanja, drvodjelske poslove na okućnici i kopanje bunara, iznosi podatke o broju, izgledu i veličini prostorija u kućama nabijačama, njihovom opremanju i korištenju. Premda tekst u cijelosti nije velikog obima, u njemu nalazimo velik broj podataka i detaljnih opisa pojedinih postupaka u procesu gradnje

kuće nabijače, opise pojedinih alata i materijala koji se koriste u pojedinim fazama rada, opise njihove izrade i nabave, opise izrade i precizne dimenzije pojedinih građevinskih elemenata. Tu su podaci o osobama koje sudjeluju u pojedinim poslovima, o majstorima, njihovom školovanju, načinu ugovaranja poslova, plaćanju i položaju u lokalnoj zajednici te o podjeli rada među majstorima, članovima obitelji i seoske zajednice."

Premda opsegom nevelika, knjiga "Izgradnja kuća nabijača u Sonti u 20. stoljeću" toliko je vrijedno djelo da svojim sadržajem nadilazi okvire mjesta Sonte i postaje dijelom cjelokupne hrvatske kulturne baštine. Ovu knjigu stoga treba plasirati u što više kulturnih središta u Republici Hrvatskoj. Ujedno osjećam potrebu za poticanjem ovakvih istraživanja i u svim ostalim hrvatskim, šokačkim i bunjevačkim sredinama u Bačkoj, Banatu i Srijemu s jedne, druge i treće strane granice.

Hrvatska matica iseljenika poziva sve zaljubljenike u hrvatski folklor, plesače i svirače, na tradicionalnu zimsku ŠKOLU HRVATSKOGA FOLKLORA koja će se od 3. - 12. siječnja 2013. održavati u hotelu "Kaštel" u Crikvenici.

Ove će se zime podučavati folklorni plesovi, pjesme, narodne nošnje i glazbala HRVATSKOGA DINARSKOGA PODRUČJA. Voditelj je prof. Andrija Ivančan.

ZIMSKA ŠKOLA

Nudimo tri grupe predavanja:

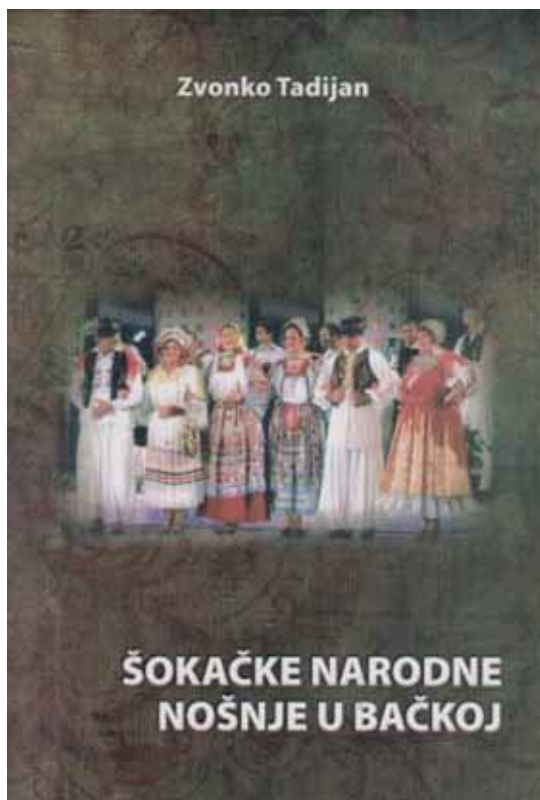
1. FOLKLORNI PLES
2. SVIRANJE TAMBURA
3. SVIRANJE HRVATSKIH TRADICIJSKIH GLAZBALA

Zvonko Tadijan: Šokačke narodne nošnje u Bačkoj

Kulturno-prosvjetna zajednica Hrvata "Šokadija" - Sonta, Sonta 2011.

Pred nama je nevelika, ali iznimno vrijedna studija Zvonka Tadijana o šokačkim narodnim nošnjama u Bačkoj. Uvod knjizi napisao je urednik Zdenko Samaržija. U njemu donosi kratke, ali dragocjene obavijesti o nama tako malo poznatim bačkim Šokcima. Ova knjiga, kako ističe urednik, nema namjeru upuštati se u historiografsku i kulturološku analizu fenomena bačkih Šokaca, već želi pridonijeti odgovoru na pitanje - Kakvo je šokačko narodno ruho, kako se ono tkalo u povijesti i koji su i čiji kulturološki utjecaji utkani u tkano i vezeno bačko šokačko ruho?

U poglavlju "Šokci u Bačkoj danas. Šokačka naselja u Bačkoj" autor Tadijan ističe kako "glede udjela hrvatskog stanovništva u ovim mjestima ... mora se naglasiti da je velik broj Hrvata napustio Bačku tijekom ratnih devedesetih godina 20. stoljeća, trajno se iselivši u Hrvatsku, Kanadu i druge zemlje. Zbog toga kad danas govorimo o šokačkim naseljima to su još: Bački Breg,

Bački Monoštor i Sonta, jer jedino u njima Hrvati predstavljaju većinu, prema popisu iz 2002. U svim ostalim mjestima su manjina". Slijede poglavlja o noš-

njama Šokaca: "Izrada narodnih nošnji", "Sončanska narodna nošnja", "Mijenjanje narodnih nošnji kroz vrijeme", "Odjeća za različite prigode", "Usporedni pojmovnik narodnih nošnji bačkih Šokaca", "Zajednički projekti podunavskih Šokaca", "Projekt 'Šokačko narodno ruho'" i "Izložba šokačkih nošnji u Gradskome muzeju u Somboru". U sklopu ovoga poglavlja prikazane su narodne nošnje iz Bačkog Brega, Bačkog Monoštra, Sonte, Bača, Vajske i Plavne.

Prigoda je predstaviti i vrijednoga Zvonka Tadijana. Rođen je 1961. u Sonti. Po struci je diplomirani biolog. Radio je kao profesor biologije u osnovnim i srednjim školama. Od 2006. sudjeluje u projektu "Šokačka grana" iz Osijeka. Objavio je niz tekstova u raznim zbornicima.

Živi i radi u Sonti. Vrijednost njegove knjige predstavlja i obilna fotodokumentarna građa kojom se prikazuje narodna nošnja Šokaca nekada i danas. Zbog toga su pojedine fotografije dragocjeni povijesni izvori za etnografiju našega naroda koji živi u susjednoj državi Srbiji.

ENG We feature two books that constitute a valuable contribution to the cultural heritage of Šokac Croats in the Bačka region: *The Construction of Rammed Earth Houses in Sonta in the 20th Century* and *Šokac Folk Garb in Bačka*.

HRVATSKOGA FOLKLORA

Smještaj: u hotelu "Kaštel" cijena punog pansiona po danu i osobi (s uključenom boravišnom pristojbom) iznosi 175,50 KN u dvokrevetnim i trokrevetnim sobama.

Školarina: 80 EURO po osobi

Prijave: potrebno je popuniti prijavni listić i najkasnije do 1. prosinca 2012. godine poslati u Hrvatsku maticu iseljenika. Prijavni listić i sve dodatne informacije možete zatražiti na adresi:

Hrvatska matica iseljenika
/prof. Srebrenka Šeravić,
voditeljica Odjela za kulturu/
10000 Zagreb
Trg Stjepana Radića 3
Tel. 01/61 15 116
Fax. 01/6111 522
www.matis.hr
e-mail: folklor@matiss.hr

Nevin u zatvoru

Zatvor je u očima mnogih ljudi mjesto mučenja, patnje, boli, jauka, vapaja za slobodom. Na sve zatvorsko gleda se drukčije nego na izvanzatvorsko. Zatvorske ćelije, zatvorska hrana, zatvorsko odijelo, zatvorska ispitivanja, maltretiranja, zatvorske batine, zatvorski poslovi. Lakše je prihvatiti zatvor kad se čovjek osjeća krivim. Teško je čovjeku ako je dospio u zatvor nevin. U duši se osjeća pravedan, a u očima zatvorskih upravitelja i čuvara kriminalac, zločinac, sumnjivac.

Naš čovjek dospio u zatvor ni kriv ni dužan. Policija ga počela ispitivati, ali on ne zna njemački jezik. Trebao mu je tumač, prevoditelj. Napisao je svojom rukom ime osobe u koju ima povjerenje. Samo ta osoba treba biti dolmečer, prevoditelj i tumač. Policija telefonira toj osobi da odmah dođe u strogi istražni zatvor Moabit. Taj naš čovjek nekim se slučajem našao u jednom kafiću. Tamo su se pobili ljudi, a on ih je razmirivao. Kad je došla policija netko ga je krivo optužio. Ispalo je da se on tukao, a nije. Stipe je odmah pošao. Na ulazu je pokazao svoje isprave, svoj ausvajz. Policajac ga odvede u sobicu u kojoj se nalazi naš optuženik. Policija sjedi pokraj njega. Prati svaku riječ. Mora se strogo govoriti samo na njemačkome. Optuženik je dobio formular. Na formularu su pitanja. Frage- Antwort. Na svako pitanje treba dati odgovor. Policajac upozorava Stipu da pripazi što se govori i kako se govori. Sve se mora govoriti na njemačkome. Svaku rečenicu koju će izreći mora je napisati njemački, a onda je izreći. Tako i gospodin Nikola kojeg policajac pita je li razumio. "Ja, ja, ih habe veršten," govori Nikola. "E dobro, dogovoreno, u redu." Stipi neugodno. Pozna čovjeka. Stalno se susreću, a sad ga mora pitati na njemačkome. Ali, zakon je zakon. Pita ga Stipe: "Nikola, vi get es dir?" On njemu odgovara hrvatski: "Moj Stipe, sleht i gut." Policajac se upetlja, pa pita na njemačkom što je Stipe rekao. Zatim se na njemačkom obrati Nikoli i oštro ga upozori da mora govoriti samo njemački. "Ih veršten, Ih veršten", odgovara Nikola. I po drugi put na postavljeno njemačko pitanje Nikola odgovara hrvatski. Policajac bjesni. Nikola u strahu. Smiruje Stipe policajca i pokušava stvar privesti kraju. Pita na njemačkom jeziku Nikolu kako je. "Ma što ću ti reći, moj Stipe." Policajac ga prekida i dere se. Ti si ferikt, ti si budala. Govori auf dojč. Nikola se okrene prema njemu pa će: "E moj policajac, svoju tugu i jad jedino mogu reći na jeziku kojim me je majka odgojila i odnjihala." Policajac pokida papir. Uze Nikolu za ruku. Odvede ga. Nikola više za Stipom i dometnu: "Vidit ćemo se, moj Stipe. Zbogom." Tako su se rastali.

Šaka soli boli

Kao djeca pitali smo starije što se nalazi iza onog velikog brda. Ugledavši Mjesec na nebu pitali smo što se nalazi na Mjesecu. Sanjali smo o velikim brodovima koji mogu primiti mnogo ljudi i plove po širokim morima. Stariji su sanjali o bogatim zemljama iz kojih se donose dolari i marke. Jednima se posrećilo poći u daleke zemlje. Drugi su se opet vraćali razočarani. Svatko je imao svoju priču o zaradi, životu i radu u dalekom, tuđem svijetu. Željko je imao siguran posao u hotelu "Dubrovnik" u Zagrebu. Još je bio u radnom odnosu. Jednoga dana upoznao je mladića čiji je otac radio u minhenskom restoranu. Zaželio se Željko promjene. Htio se okušati u svom poslu u "razvikanoj" Njemačkoj. Po riječima mnogih, kuharski posao u kojem je on majstor, izvanserijski je u Njemačkoj. Pokušat će se dokazati. Upustio se u avanturu.

Na samom početku razočaranje. Vlasnica je uzela njegove papire. Radio je deset, dvanaest, četrnaest sati za istu plaću. Bilo je tihih ucjena. Šest mjeseci nigdje nije izlazio vani. Samo je imao kontakt s ljudima koji su dolazili u restoran. Kao stručna osoba dobro je znao svoj posao. Vrlo je važna čistoća u kuhinji. Kakva je kuhinja takav je tanjur, kažu Njemci, a i svi gastronomi. Kad je stavio kuharsku kapu na glavu izbio je smijeh među našim ljudima, među osobljem toga restorana koji je bio u vlasništvu naših ljudi. Nakon završenog radnog vremena u pola noći Željko je posolio panj na kojemu se sječe i priprema sirovo meso. Posolio ga je zbog toga da ta sol izvuče iz drva vlagu, da ne bi došlo do stvaranja raznih bakterija koje su opasne za zdravlje. Vlasnica restorana vidjela to, pa stala vikati na Željka da će uništiti restoran, jer da puno troši soli. Da sam ja tako radila, ne bih imala to što imam, vlasnica će Željku.

A Željko je upotrijebio samo šaku soli. Iz Minhena je prešao u Berlin. Sjeća se jedne vesele zgode: Poznat gost, stariji gospodin često dolazio u njihov restoran. Željko mu spremio kuhana prsa u umaku od hrena. Nakon malo vremena gost vratio jelo. Ne može prožvakati, jer je tvrdo. A ono je bilo mekano kao puter. Čovjeku je bilo 80 godina. Pala mu je zubna proteza ispod stola na tepih. Nije čuo. Kad je zagrizao, nije primjetio da nema zube. U restoranu je bilo smijeha. Željko je i dalje u Njemačkoj. Ovo mu je trinaesta godina. Avantura je postala svakidašnjica u kojoj se teško i mučno zarađuje i svaki euro.

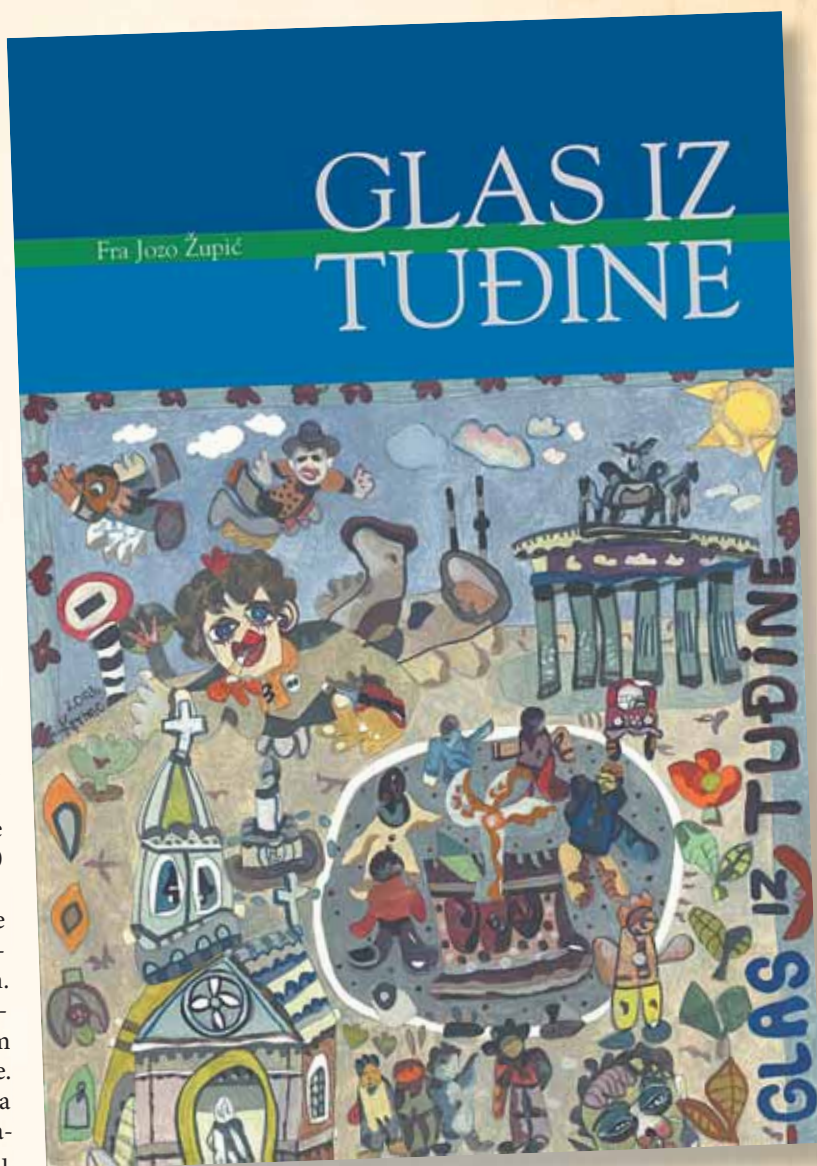
Rad, sport i veselje

U Bukovcu kod Perušića, fantastičnom ličkom mjestu, čuvao je ovce još kao dječak. Sanjao o dalekim zemljama. Posebice o Americi u koju su mnogi mladići njegova kraja krenuli trbuhom za kruhom. Išli su za boljim životom. Imali su oni kod kuće i svoga graha, i kupusa i slanine, ali nisu imali posla. Antini su držali 30 do 40 ovaca. Najdraže mu je bilo kod ovaca pomesti od krava pola litre mlijeka i to popiti. I danas se rado napije varenike. Vuk mu nikad nije pojeo ovcu. Njegovi su poslije otišli u Slavoniju. Završio je za automehaničara. U vojsci je bio aviomehaničar na migovima i kuririma. Silno ga je zanimalo boks. Odlazio je u Osijek na vježbanje boksa. Tukaio šakama po vrećama i čeznuo za poslom, i dobrom zaradom. Konačno je sredio papire. U džepu je imao 20 dolara što mu ih je dala tetka Ana kad je došla iz Amerike u posjet svojim. Za Njemačku su krenula dva vlaka. On je pošao prvim. Drugi je doživio sudar. Kako se nije javio majci, majka je neko vrijeme bila u šoku, jer je mislila da je stradao u sudaru. U Hannover je stigao 1. kolovoza 1966. Na stanici je uzeo taksi do tvornice Ford. Taksistu je platio tetkinih 20 dolara, ali mu taksist nije ništa vratio. Njemački nije znao. Taksistu nije pitao, niti mu je taksist bilo šta rekao, nego uzeo 20 dolara i odjurio. Odmah je počeo raditi.

Rad ga je veselio. Rad, sport i veselje, to mu je bilo u srcu. Živio je u staroj zgradi, u jednoj sobetini. Svaki je radnik svoju sobetinu pregradio drvetom. Sobetina je imala umivaonik, a WC je bio na hodniku. Kao svršeni automehaničar radio je na starim autima, skidao kočnice, kumplunge. Mijenjao nove. U Hannoveru je nastavio vježbanje boksa, karatea (Tae kwon-do). Uza se nosi iskaznicu položenog karatea. Rado je igrao i nogomet. Bio je oštar na beku. Nije volio trčati. Bio je lijen. Draže mu je trčati uzbrdo nego nizbrdo. Upoznao je Đuru iz Vrlike. Bio je Srbin. Pita Antu odakle je. "Iz Like," odgovara Ante, a Srbin će: "A, oj Liko, srpska diko." Osim svoga posla, s Đurom bi poslije radnog vremena iskrcavao smjesu za asfalt. Želio je što više zaraditi, a bio je pun snage. Radio je i na montažama u Breme-nhafenu. Ne može se potužiti na njemačku plaću. Svuda su ga voljeli. Našao je mnogo prijatelja među Hercegovcima i Dalmatincima. Ličani i Hercegovci bili su jaki dečki. Svi su bili ljudine. Svim nacijama svijeta radio je automobile. Svi su bili zadovoljni. Imao je dobrog prijatelja Božidara, bio je vaterpolist u Medveščaku. Ante je popravljao auta našim ljudima.

Posebno je pomagao sirotinji, jer je i došao iz sirotinje. Radio je i po danu i po noći. Kadgod nešto zatreba u firmi, na Antu su se mogli svi osloniti. Za Božić je odlazio kući.

U tišini domovinskog krajolika, u zimskim hladnim noćima slavio je Božić svijetlećim raketama koje bi donosio iz Njemačke. Preselio se 1968. u Berlin. Radio je na montažama, onda u BMW-u, Mercedesu. Godine 1997. povukao se i prima zasluženu mirovinu. Došle nove mašine, kompjutori. Sve više uzimaju mlade ljude. U domovini je napravio kuću. Kod Zadra je kupio plac. Zdravlje nije baš najbolje. Rad, sport i veselje ne izlaze mu iz glave.

UZMAK HRVATSKOGA JEZIKA

Gramatički sustav svakoga normiranoga književnoga jezika, kao i rječničko blago, od neprocjenjive je vrijednosti za narod kojemu pripada. Na žalost, Hrvati su sve manje svjesni te vrijednosti. Raslojavanju rječničkoga blaga sve više se pridružuje nemaran odnos prema gramatičkomu sustavu. Donedavno bi u prijevodima filmova ili televizijskih serija bili nezamislivi okrnjeni rečenični sklopovi tipa *Daš mi to?* (u značenju: hoćeš li mi dati to?) ili *Kupiš mi novu narukvicu* (u značenju: hoćeš li mi kupiti novu narukvicu?) i sl. Takvi su se nakaradni rečenični sklopovi prvo počeli pojavljivati u jeziku ulice, kao primitivno izražavanje, te je bila nezamisliva njihova uporaba u normiranom književnojezičnom izričaju. Danas je, na žalost, to sve češća pojava. Usto postajemo svjedocima postupnoga nestajanja ne samo pravilnoga hrvatskoga nego i ikakvoga hrvatskoga. Povećanjem broja turista, i Split se ove godine pridružio hrvatskim mjestima koja svoje proizvode i usluge nude na tuđim jezicima, ali ne i na hrvatskom. Tako se na splitskoj Rivi ovoga ljeta i rane jeseni prodaje sladoled na novom, vrlo prometnom mjestu, a nazivi vrsta izloženoga sladoleda navedeni su isključivo na engleskom i talijanskom jeziku. Hrvatski je, kao nevažan, izostavljen. Po tko zna koji put možemo s tugom zaključiti da nas nitko ne može u tolikoj mjeri poniziti koliko sami ponižavamo sebe i svoj jezik. Opet je aktualan usklik hrvatskoga preporoditelja Pavla Stoosa iz 1831.: *i svoj*

Piše: Sanja Vulić

jezik zabit (tj. zaboraviti) *Horvati hote, ter drugi narod postati*.

Što tek reći o tekstovima vezanim uz rujansku premijeru *Gospođe ministarke* u Zagrebu? Ta komedija vrsnoga srpskoga komediografa Branišlava Nušića i današnjim gledateljima može svojom svezvremenskom temom biti vrlo bliska. Šteta je međutim što je poslužila i za zamjenjivanje hrvatskoga jezika srpskim. Zaista je začudno što se na reklamnim plakatima u Zagrebu, umjesto hrvatske riječi *redatelj*, pojavljuje srpska riječ *reditelj*, a usto su pojedine kazališne kritike te predstave na hrvatskim portalima objavljene na srpskom jeziku.

Istodobno je većina Hrvatica i Hrvata zaludena Sulejmanom Veličanstvenim i svake večeri prikovana uz televizijske ekrane. Turci i svoje okrutne osvajače promiču kao simpatične ljubavnike, pa čak i narodima koje je taj isti Sulejman nemilice zatirao i zauvijek unesrećio. Tko još razmišlja o velikoj tragediji Mađara i Hrvata u Mohačkoj bitci 1526. u kojoj je Turke vodio taj isti Sulejman, ili o junačkoj pogibiji bana Nikole Šubića Zrinskoga kojega je pod Sigetom 1566. također opsjedao taj turski car, tada već starac koji pad Sigeta nije živ dočekao. Šesnaesto stoljeće bilo je najteže i najtragičnije u čitavoj hrvatskoj povijesti upravo "zahvaljujući" tomu osvajaču. Gotovo smo tada u potpunosti zatrti. Srećom, ondašnji Hrvati nisu bili vidoviti i nisu znali da će ih nakon pola tisućljeća njihovi potomci u potpunosti zaboraviti i diviti se njihovu zatiraču. Hrvatski je nedostatak samopoštovanja neizmjeran. ■

DOMOVINSKA VIJEST

SKUPŠTINA HKD NAPREDAK OBNOVILA MANDAT FRANJI TOPIĆU

SARAJEVO - Glavna skupština Hrvatskoga kulturnog društva Napredak ponovno je za predsjednika izabrala Franju Topića koji ovom udrugom rukovodi protekle 22 godine, otkako je obnovljen njezin rad.

Na sjednici skupštine koja je održana u Sarajevu 22. rujna izaslanici su izabrali novu središnju upravu te nadzorni odbor i stegovni sud, a podržali su i program rada u predstojećemu četverogodišnjem razdoblju.

Podsjećajući na bogatu povijest Napretka koji je utemeljen prije 110 godina, Topić je u svom obraćanju izaslanicima istaknuo kako se ova udruga tijekom cijelog rada rukovodila jednostavnim pravilom - Čini drugima ono što želiš da drugi čine tebi!

"HKD Napredak ima više od dvadeset tisuća članova u 58 podružnica koje se nalaze u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj, Europi, Kanadi i Americi. Toliko članova

dan danas nemaju ni neke velike stranke i ta nam brojka dovoljno govori koliko je Napredak uspješan i koliko ga građani cijene", rekao je Topić.

Od obnove svog rada Napredak je realizirao više od sedam tisuća različitih kulturnih programa, dodijelio je više od 2.800 stipendija i potpora talenti-

ranim učenicima i studentima, a neposredno nakon završetka rata u BiH izravno je potaknuo institucionalnu gospodarsku suradnju Hrvatske i BiH, podsjetio je Topić.

Kao poseban uspjeh tog društva opisao je obnovu i stavljanje u funkciju Napretkova nebodera u središtu Zagreba te otvaranje kulturnog centra smještenog u tom objektu.

U planu Napretkova rada za iduće četiri godine, kakvoga je predložio Topić a usvojila skupština, istaknuto je kako će uz daljnje napore usmjerene na vraćanje imovine društva diljem BiH slične aktivnosti biti vođene i u Hrvatskoj. U Napretku tako namjeravaju dobiti povrat preostalih nekretnina u Zagrebu te tri zgrade u Osijeku.

Planiran je daljnji rad na osnutku Vrhbosanskog sveučilišta te gradnja spomenika papi Ivanu Pavlu II. u Sarajevu. (*Hina*)

“JEAN ILI MIRIS SMRTI”

Roman Nevenke Nekić “Jean ili miris smrti” govori o životu i tragičnoj smrti mladoga francuskog dragovoljca, hrvatskog branitelja Jeana-Michela Nicoliera, ubijenog na Ovčari 1991. Jean je sudjelovao u jesen 1991. godine u obrani vukovarske gradske četvrti Sajmišta. Početkom mjeseca studenog ranjen je i prebačen u vukovarsku bolnicu gdje je dočekao kraj obrane grada. Ubijen je na Ovčari 20. studenog 1991. godine, ali njegovi posmrtni ostaci još nisu pronađeni. Zbog zasluga u obrani Hrvatske, Jeana-Michela Nicoliera posmrtno je prošle godine Redom Nikole Šubića Zrinskog odlikovao predsjednik Republike Ivo Josipović, a odlikovanje je primila njegova majka Lyliane Forunier.

MONOGRAFIJA “PRIJEVARA ILI ZABLUDA? PROBLEM GRANICE NA PODRUČJU POLUOTOKA KLEKA”

Ilustrirana monografska knjiga “Prijevara ili zabluda? Problem granice na području poluotoka Kleka” Stjepana Ćosića, Nike Kapetanića i Nenada Vekarića, koja je ovih dana objavljena u Dubrovniku, dopunjeno je izdanje monografije “Hrvatska granica na Kleku” iz 1999. godine.

Kako autori ističu u predgovoru, knjigu su s dopunjenim i novim spoznajama objavili uz nadu da će se Vlada RH i njezini ekspertni timovi “potruditi i pomno i de-

taljno proučiti problem i tek onda donijeti političku odluku kako postupiti”. Jedna od novih činjenica iznesenih u knjizi je “Program gospodarenja šumama i šumskim zemljištima dubrovačkoga užeg područja krša za razdoblje 1981. - 1990.” koji je u ožujku 1980.

izradio Institut za jadranske kulture i melioraciju krša Sveučilišta u Splitu. U tom programu izričito se spominje Veliki i Mali školj, a Ponta Kleka je u pripadajućoj karti ucrtana na hrvatskoj strani.

CROATICA MECHITARISTICA

“Croatica Mechitaristica - Bibliografija hrvatskih knjiga tiskanih u Mehitarističkoj tiskari u Beču” deskriptivna je bibliografija hrvatskih publikacija

tiskanih u Tiskari Kongregacije mehitarišta u Beču, od 1815. do 1986. godine. Bečka Mehitaristička tiskara neprekidno djeluje od 1811. godine,

a odmah nakon osnivanja, za potrebe tiskanja hrvatskih i drugih slaven-skih knjiga, nabavila je latinička slova s dijakritičkim znakovima. Premda je tijekom XIX. i XX. stoljeća u Mehitarističkoj tiskari u Beču objavljeno 239 hrvatskih publikacija, što na hrvatskom što na drugim jezicima, djelovanje te tiskare u hrvatskoj stručnoj i znanstvenoj javnosti uglavnom je ostalo nepoznato. Tamo objavljene hrvatske knjige spadaju u skupinu knjiga određenu nazivom “inozemna Croatica”, te oblikovanu u svrhu prepoznavanja dijela hrvatskoga nacionalnog identiteta kojega čine djela kulturne i nacionalne baštine objavljena izvan Hrvatske. Knjiga sadrži dva uvodna teksta (Tihomila Maštrovića i Slavka Harnija), glavni bibliografski niz, te za njezino korištenje važne dodatke: tumač imena autora, prevoditelja i priređivača, kazalâ te Summary i Zusammenfassung.

Skulptura od recikliranog drva

Skulpturu od recikliranog drva na zgradi Hrvatskog društva likovnih umjetnika (HDLU) izradio je britanski umjetnički kolektiv Giant Robots. Kolektiv je poznat po divovskim skulpturama, velikim robotima ili bićima iz mašte, rađenim od isključivo recikliranog drva, odbačenoga drvnog materijala ili starog namještaja, a na zagrebačkoj skulpturi radilo je pet umjetnika. Budući da je čitav projekt nastao

u suradnji HDLU-a i Muzeja ulične umjetnosti, glavni cilj instalacije i projekta bio je potaknuti ljude da razmišljaju o individualnoj odgovornosti prema planetu Zemlji te pokazati da otpad može biti iskorišten na kreativan način i da se od otpada može stvoriti nešto što može imati uporabnu ili estetsku vrijednost, istaknula je organizatorica i kustosica Muzeja ulične umjetnosti u Sigetu Ivana Vukšić.

Uručena Nagrada 'Vicko Andrić'

Za "ukupna, izvanredna dostignuća i dugogodišnji predani rad na zaštiti hrvatske kulturne baštine" u Klovičevim dvorima Nadi Grujić dodijeljena je Nagrada *Vicko Andrić* za životno djelo dok je istoimenu godišnju nagradu dobio tim restauratora i konzervatora za rad na Peristilu Dioklecijanove palače u Splitu.

Milijunti posjetitelj na Plitvicama

Nacionalni park Plitvička jezera dočekaio je nedavno svoga milijuntog posjetitelja u ovoj godini – Vinkovčanku Ljiljanu Lončar koja već 16 godina živi u Londonu i došla je u pratnji zaručnika Južnoafrikanca Michaela Haysa. Tom prigodom ravnateljica NP Plitvička jezera Lidija Bertović i ministar zaštite okoliša i prirode Mihael Zmajlović uručili su joj prigodne poklone - sedmodnevni boravak za dvije osobe u hotelu Jezero na Plitvicama te ulaznice za dvije osobe za svih osam nacionalnih parkova u Hrvatskoj i jedanaest parkova prirode.

Premijerom "Antigone" Kazalište 'Gavella' otvorilo sezonu

Ansambl Gradskoga dramskog kazališta Gavella izveo je pred prepunim gledalištem svoju prvu ovosezonu premijeru, suvremenu verziju drame o tragičnoj heroini "Antigoni", francuskog dramatičara Jeana Anouilha, u režiji makedonskog redatelja Aleksandra Popovskoga. Modernu verziju Sofoklove tragedije iz 5. stoljeća prije Krista Anouilh je napisao 1944., premještajući radnju iz antičkoga grada Tebe i sukoba s grčkim bogovima u suvremeno doba i na sukob s vlašću. Tragedija puna emocija, "Antigona" je priča o borbi za moralnu pravdu i ustrajnosti po cijenu života u obrani osobnih načela pojedinca.

Otvoren stalni postav Muzeja grada Šibenika

U povodu Dana grada i blagdana zaštitnika sv. Mihovila u Šibeniku je u nazočnosti ministrice kulture Andree Zlatar Violić i predsjednika Republike Hrvatske Ive Josipovića otvoren stalni postav Muzeja grada Šibenika. Riječ je o projektu vrijednom osam milijuna kuna koji je realiziran prema ideji arhitekta Vinka Peričića na 750 četvornih metara izložbenog prostora, a izlošci stalnoga postava ilustriraju život i događaje na šibenskom području od prapovijesti do sloma mletačke uprave krajem 18. stoljeća, istaknuo je ravnatelj šibenskog Muzeja Gojko Lambaša.

'Profesor Baltazar' u Sibiru

Šesteročlana ekipa zagrebačkog kazališta Tvornice lutaka i Scene Gorica sa svojom ovogodišnjom uspješnicom *Profesor Baltazar - Put oko svijeta* od 23. rujna boravi u Sibiru.

U Ulan-Udeu, glavnome gradu Republike Buriyatije u Ruskoj Federaciji, bit će devet dana. Sudjelovat će na Međunarodnome kazališnom festivalu i gostovati u tom gradu nedaleko od istočne obale Bajkalskog jezera. Glumci Mario Kovač, Petra Radin i Filip Detelić tamošnjoj će djeci dočarati legendarni lik profesora Baltazara, hrvatskoga animiranog brenda koji je oživio i na kazališnim daskama.

42. varaždinske barokne večeri

Svečanim koncertom Zbora bečkih dječaka i ansambla Bach Consort Wien u varaždinskoj katedrali počele su 42. varaždinske barokne večeri. Festival je otvorio hrvatski predsjednik Ivo Josipović koji je istaknuo da su Varaždinske barokne večeri "najbitnija stvar u kulturnoj ponudi Varaždina i jedna od najvažnijih stvari u globalnoj ponudi Hrvatske".

Mišomanija

Mišomanija se nastavlja. To je još jedanput dokazala mnogobrojna publika koja je na Rujanfest pohrlila zbog jednoga jedinog, legendarnog Miše Kovača. Publika je s Mišom uglas pjevala od prve do zadnje pjesme, atmosfera je bila već prepoznatljiva gdje god se Mišo pojavi. "98% hrvatskih glazbenika nema šanse da napuni ni jednu dvoranu. Kada pjevač napuni dvoranu, onda je to za mene pjevač, a kad mi pjeva u kafiću, onda on za mene nije pjevač nego konobar", rekao je u svom stilu Mišo.

Giulianov novi album

Giuliano ima novi album nazvan "Sada imam sve", u izdanju Croatia Recordsa. Osmi diskografski uradak popularnoga splitskog pjevača prvi je nakon petogodišnje stanke, a donosi 13 pjesama, od kojih i skladbe koje je Giuliano već predstavio publici na festivalima. Tako su tu pjesme iz 2008. godine, "Drugovi moji svi", "Ljube moja", izvedena na Splitu 2009., pa "Moja ljubav ti si", također s Prokurativa 2011. godine. Na novom albumu je i pjesma "Anestezija" koju je Giuliano izveo u Splitu ove godine.

Rajko i Zrinko skupa

Zrinko Tutić i Rajko Dujmić pokrenuli su projekt "Muzika zabavna" u sklopu kojeg dvojica legendarnih glazbenika sami pjevaju pjesme koje su desetljećima pisali za druge izvođače. Do sada je objavljen jedan spot i to onaj za pjesmu koju je izvodio Gibonni, "Zlatne godine", a kako saznajemo, u pripremi je i drugi, dosta dinamičniji. "Na ovaj način želimo probuditi onu nadu uz koju smo mi odrasli, a to je da ideš na koncert s lijepom damom, a najkasnije ćemo počinjati u 20 i 30 tako da u 22 sata idemo na cugu i imamo šansu za dalje", rekao je Zrinko Tutić.

Visoko čileansko odličje hrvatskome treneru

Jozić je 1991. godine s Colo Colom pobijedio u Copa Libertadores (jedini čileanski klub s ovom titulom), a jednu godinu bio je izbornik čileanske A reprezentacije

Čileanski veleposlanik uručuje odličje Mirku Joziću

Jozić je 1991. godine s Colo Colom pobijedio u Copa Libertadores

Tekst: Uredništvo (izvor Večernji list)

Proslavljeni hrvatski nogometni trener Mirko Jozić (72) primio je u čileanskom veleposlanstvu u Zagrebu Orden Bernarda O'Higginsa zbog posebnoga doprinosa razvoju čileanskoga sporta. Ovo je najviše državno odlikovanje koje u Čileu može dobiti jedan stranac, a od Hrvata njime je odlikovan samo još svećenik Rajmund Kupareo 1997. godine.

Ove godine obilježava se dvadeset plodnih godina diplomatskih odnosa između Čilea i Hrvatske. Čileanci i Hrvati zbog toga se osjećaju ponosnima. U tom kontekstu čast mi je zaključiti da Mirko Jozić pripada mnogobrojnim Hrvatima koji su svojom ulogom dali doprinos razvoju Čilea, koji on i njegova obitelj iznimno vole – rekao je u svečanom govoru veleposlanik Čilea Germán Orlando Ibarra Morán.

Jozić je osvojio Čileance najprije kao osvajač svjetskoga juniorskoga zlata s Jugoslavijom 1987. godine, zatim je 1991. godine s Colo Colom pobijedio u Copa Libertadores (jedini čileanski klub s ovom titulom), a jednu godinu bio je

Mirko Jozić (Trilj, 8. travnja 1940.) hrvatski je nogometni trener, izbornik i bivši nogometaš. Kao trener osvojio je s jugoslavenskom omladinskom reprezentacijom (do 18 godina) Europsko prvenstvo 1979. godine, a s mladom reprezentacijom (do 20 godina) Svjetsko nogometno prvenstvo 1987. u Čileu. S hrvatskom reprezentacijom kvalificirao se te sudjelovao 2002. na SP-u. Godine 1984. dobio je Trofej pomlatka, najvišu nagradu Hrvatskoga nogometnog saveza.

Veleposlanik Čilea Germán Orlando Ibarra Morán i Mirko Jozić

izbornik čileanske A-representacije.

– Prvi put sam u Colo Colo došao 1988. godine, s posebnom dozvolom NSJ-a u kojemu sam bio zaposlen, kako bih u tom klubu postavio temelje nogo-

metne škole. Ostao sam osam mjeseci. Za moga boravka u Santiagu je bio dovršen novi stadion, ali trava je na igralištu bila spaljena jer nisu imali dovoljno vode za zalijevanje. Na rastanku su me pitali – kad ćeš se vratiti? Odgovorio sam: 'Kad trava zazeleni...' I, zamislite, dvije godine poslije, dok sam bio u stožeru A-representacije Jugoslavije, jednoga dana u 4 ujutro nazvao me predsjednik Cola Cola i rekao: 'Mirko, igralište je zazelenilo, vrijeme je da se vratiš!' U srpnju 1990. postao sam trener Colo Cola – prisjeća se Jozić.

Mirka Jozića smatra se utemeljiteljem i hrvatske brončane generacije sa SP-a 1998. godine budući da su čak petorica zaslužnika iz te generacije bili i osvajači svjetskoga zlata u Čileu: Štimac, Jarni, Boban, Prosinečki i Šuker.

Na primanju u čileanskom veleposlanstvu bili su, među ostalim, Vlatko Marković, Zorislav Srebrić, Ante Pavlović, Zlatko Mateša, Nadan Vidošević, naravno, Davor Šuker. ■

ENG Celebrated Croatian football (soccer) coach Mirko Jozić (72) received the Bernard O'Higgins decoration at the Chilean embassy in Zagreb for his contributions to the development of sports in Chile.

LP: NOVI PORAZ DINAMA

U susretu drugog kola A skupine nogometne Lige prvaka zagrebački Dinamo izgubio je na Olimpijskom stadionu u Kijevu od ukrajinskog imenjaka 0 : 2 ubilježivši i drugi poraz u skupini. Domaćin je poveo već u trećoj minuti golom Oleha Guseva na asistenciju hrvatskog reprezentativca Ognjena Vukojevića, a na 2 : 0 povećao je u 33. minuti Josip Pivarić pogodivši vlastiti gol. Vukojević je za Dynamo odigrao cijeli susret, dok je Niko Kranjčar odradio prvih 45 minuta. Bio je to ujedno osmi uzastopni poraz 'modrih' u Ligi prvaka, te deseti u posljednjih 11 susreta. Posljednji bod u elitnom društvu Dinamo je osvojio 2. studenog 1999. kada je u Marseilleu odigrao 2 : 2. Na ljestvici vodi Porto sa šest bodova, PSG i Dynamo imaju po tri boda, dok je hrvatski prvak na začelju skupine s dva poraza. U trećem kolu Dinamo će 24. listopada na stadionu Maksimir ugostiti PSG, dok će Porto dočekati Dynamo Kijev.

Inače, u domaćem prvenstvu Dinamo vodi na ljestvici. U utakmici 10. kola Prve hrvatske nogometne lige pobijedio je Hajduk u Zagrebu s 3 : 1 (2 : 1). Strijelci za Dinamo bili su Sammir (37., 78.11 min.) i Čop (44. min.), a pogodak za Hajduk zabio je Caktaš (1. min.). Bila je to utakmica sa šokantnim početkom, odličnim prvim poluvremenom, dok su u drugom dijelu navijači gledali 'uspavanku'. Treba reći i da je debitirao jedan od najvećih hrvatskih talenata, 16-godišnji Dinamov veznjak Alen Halilović, koji je u 83. minuti zamijenio dvostrukog strijelca Sammira.

SP 2014: IZ DVIJE UTAKMICE ČETIRI BODA

U prvom susretu A skupine kvalifikacija za SP 2014 Hrvatska je u Zagrebu svladala Makedoniju s 1 : 0 (0 : 0). Hrvatski nogometaši tako su pobjednički započeli kvalifikacije, a novi izbornik Igor Štimac ostvario je trijumf u svojoj prvoj službenoj utakmici. U drugom susretu Hrvatska je protiv Belgije u Bruxellesu igrala 1 : 1 (1 : 1).

"Trud hrvatskih nogometaša bio je u utakmici s Belgijom bitno bolji negoli u susretima sa Švicarskom i Makedonijom, a ja vjerujem da možemo biti samo bolji u narednim utakmicama", rekao je nakon remija protiv Belgije izbornik hrvatske nogometne reprezentacije Igor Štimac. "Ja tek počinjem raditi s ovom ekipom, sve ovo dosad, utakmice sa Švicarskom, Makedonijom i Belgijom zapravo je plod rada bivšega stručnog stožera na čelu sa Slavenom Bilićem i na tome mu hvala. Ostvarili smo u ove dvije utakmice rezultat kakav smo priželjkivali, unatoč nedovoljnoj kondicijskoj spremi. Sada ćemo se prvo odmoriti, a zatim ćemo vidjeti tko je zdrav i spreman za utakmice s Makedonijom i Walesom", izjavio je Štimac.

Hrvatska nogometna reprezentacija pala je za dva mjesta na najnovijoj rang-listi Fife i sada je na 11. poziciji. No, i dalje je najbolje plasirana momčad u svojoj kvalifikacijskoj skupini za SP 2014.

VUKČEVIĆ I DALJE U KOMI

Potencijalni hrvatski nogometni reprezentativac i član njemačkog bundesligaša Hoffenheima Boris Vukčević (22) i dalje je u kritičnom, ali stabilnom stanju nakon teške prometne nesreće u kojoj je zadobio teške i po život opasne ozljede glave. Vukčević je i dalje u induciranoj komi nakon što je imao dvije operacije, na glavi i na mozgu. Vukčević je rođen 16. ožujka 1990. godine u Osijeku, a ima dvojno državljanstvo - njemačko i hrvatsko. Prije dva tjedna igrao je za njemačku U-21 reprezentaciju u susretu protiv BiH. U Hoffenheim je stigao 2008. iz juniorske momčadi Stuttgarta, a ove sezone nastupio je u pet bundesligaških utakmica i pritom zabio jedan pogodak.

ZADAR RAZBIO ZVEZDU NA VIŠNJIKU 98 : 81

Zadrani su pred oko 5.000 gledatelja u Višnjiku u potpunosti nadigrali jednog od favorita ABA lige - Crvenu Zvezdu rezultatom 98 : 81. Bariša Krasić (19) tricama, ali i fanatičnom borbenošću, odlični Amerikanac Travis (17), te u prvom poluvremenu sjajni Vrbanc (22) bili su prevaga na zadarskoj strani. Zadar je lomio favorizirane Beograđane od druge četvrtine, a utakmica je i definitivno prelomljena kada je na kraju treće četvrtine Toni Prostran tricom donio prednost Zadru od 20 koševa rezultatom 76 : 56.

Najbolji igrač Zadra Vrbanc rekao je nakon utakmice: "Publika je bila šesti igrač i hvala im. Zadovoljan sam svojom igrom i igrom ekipe." Trener Nazor dodao je: "Mi sa svakim možemo igrati i ova je utakmica nastavak dobre utakmice u Beogradu. Drago mi je i da je zadarska publika pokazala da je civilizirana. Bojao sam se ove mobilizirane Zvezde pa još više čestitam momcima koji su pokazali da su tim."

DONNA VEKIĆ SJAJNO NAPREDUJE

Hrvatska tenisačica Donna Vekić uspjela se plasirati u finale WTA teniskog turnira u Taškentu u kojem je poražena od Rumunjke Irine Camelie Begu. Plasmanom u finale 16-godišnja tenisačica napredovala je za 62 mjesta na najnovijoj WTA listi i sada je 121. na svijetu. Finale Taškenta bio je najveći uspjeh u karijeri mlade Osječanke, koju smatraju najperspektivnijom hrvatskom tenisačicom. Vekić je završila prošlu godinu na 392. mjestu WTA liste, a ove sezone nakon osvajanja dvaju ITF turnira, u indijskom Bangaloreu i uzbekistanskom Ferganu, došla je do 183. mjesta. Nakon nastupa u Taškentu blizu je ulasku među 100 najboljih na svijetu. Od hrvatskih igračica i dalje je najbolje plasirana Petra Martić, na 72. poziciji.

ROVINJ: RUSKI SYNERGY POBJEDNIK RC44 TOURA

Ruski tim Synergy u vlasništvu Vladimira Zavadnikovsa s Edom Bairdom kao taktičarom pobjednik je RC44 Toura 2012 u dvobojskom jedrenju, a naslov su osigurali u srijedu na regati u Rovinju. Prvog dana RC44 Svjetskog prvenstva u Rovinju jedrilo se

samo dvobojsko jedrenje koje se bodovalo samo za poredak Toura, a ne i za SP tako da su natjecanja u srijedu zapravo bila uvod u SP. Tomislav Bašić, kormilar Team Nika, rekao je: "Četiri pobjede, jedan poraz, to je zapravo super rezultat. Šteta za dvoboj

s Alephom koji smo izgubili jer smo u stvari cijelo vrijeme bili skupa, par puta se mijenjalo to vodstvo, na kraju smo izgubili, ali nemamo što reći jer smo izgubili od čovjeka koji je broj jedan na svijetu u match raceu, od svjetskog prvaka."

Croatian: universal business language.

At every business meeting across the world, you always have a piece of Croatia with you. The Cravat (necktie), originated from Croatia, where it comes in its best form: hand made, sophisticated design and premium quality by CROATA speak every language.

SHOP ONLINE
www.croata.hr

Salons **CROATA** in Croatia:

ZAGREB: Kaptol 13, Ilica 5 (Oktogon), Avenija Dubrovnik 16 (Avenue Mall), Zaprešićka 2 (Westgate), Lanište 32 (Arena Centar), Radnička cesta 52 (Green Gold); **VARAŽDIN:** Trg kralja Tomislava 2; **OSIJEK:** Trg Ante Starčevića 12; **SPLIT:** Mihovilova širina 7 (Voćni trg), Krešimirova 11 (Peristil); **DUBROVNIK:** Pred Dvorom 2